

Aguzarova Izeta

Æгъуызарты Изетæ

Агузарова Изета

Aguzarova Izeta Khadzhumarovna, Koraeva Zoya, Kochieva Manana

Агузарова Изета Хаджумаровна, Кораева Зоя Габоевна, Кочиева Манана Ясоновна

Recorded by Oleg Belyaev, Natalia Serdobolskaya, Arseniy Vydrin. Translated by Madina Darchieva.

Interlinearized by Oleg Belyaev and Arseniy Vydrin.

Записывали О.И. Беляев, А.П. Выдрин, Н.В. Сердобольская. Расшифровывала М.В. Дарчиева.

Глоссировали О.И. Беляев и А.П. Выдрин.

1.1 Мæ сæры хицау , нæ лæг кæддæр мын
мæ= сæр -ы хицау нæ= лæг кæд -дæр =мын
POSS.1SG= head GEN master POSS.1PL= man when INDEF =1SG.ENCL.DAT

афтæ загъта , искуы дам ма-ну ахæм дзул скæн ,
афтæ загът -а искуы =дам =ма =иу ахæм дзул с- кæн -*0
so say PST.TR.3SG whenever =CIT =yet =ITER such bread PV do IMP.2SG

нæ сыхæгты зæронд ус , дам , Пæсæ , дам-ну ,
нæ= сыхæг -т -ы зæронд ус =дам Пæсæ =дам =иу
POSS.1PL= neighbour PL GEN old woman =CIT Pasa =CIT =ITER

кодта ахæм дзул .
код -т -а ахæм дзул
do TR PST.TR.3SG such bread
persuade

My husband said to me once, bake some day the same bread as our neighbour's wife, old Pasa, he baked that kind of bread, he said.

1.2 Æмæ , зæгъын , мын зæгъ , куыд кæнгæ
æмæ зæгъ -ын =мын зæгъ -*0 куыд кæн -гæ
and say PRS.1SG =1SG.ENCL.DAT say IMP.2SG how do CONV

у , уый , уырыссагау – йæ рецепт мын
у уый уырыссаг -ау йæ= рецепт =мын
be.PRS.3SG DemDist.GEN Russian EQU POSS.3SG= recipe =1SG.ENCL.DAT
in Russian

зæгъ , æмæ , зæгъын , æй æз дæр
зæгъ -*0 æмæ зæгъ -ын =æй æз =дæр
say IMP.2SG and say PRS.1SG =3SG.ENCL.GEN I =PTCL

скæндзынæн .
с- кæн -дзынæн
PV do FUT.1SG

And I said, tell me how to bake it, give me the recipe in Russian, tell me, I said, and I will also bake it.

1.3 **Æмæ бавдæлди** **æмæ мын æй**
 æмæ ба- вдæлд -и æмæ =мын =æй
 and PV have time PST.INTR.3SG and =1SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

радзырдта

ра- дзырд -т -а
 PV talk TR PST.TR.3SG

He made time for me and told me.

1.4 **Рецепт уыди** **афтæ : скодта** , **дам-иу** ,
 рецепт уыд -и афтæ с- код -т -а =дам =иу
 recipe be PST.INTR.3SG so PV do TR PST.TR.3SG =CIT =ITER

æнхызæн – **опара** , **æмæ-иу** **скодта** **æнхызæн**
 æнхыз -æн опара æмæ =иу с- код -т -а æнхыз -æн
 ferment INF2 leaven and =ITER PV do TR PST.TR.3SG ferment INF2
 ferment ferment

нартхоры **ссадæй** .
 нартхор -ы ссад -æй
 maize GEN flour ABL

The recipe was: she made a leaven, the leaven she made from maize flour.

1.5 **Нартхоры** **ссадæй-иу** **æнхызæн** **скодта** , **æмæ-иу**
 нартхор -ы ссад -æй =иу æнхыз -æн с- код -т -а æмæ =иу
 maize GEN flour ABL =ITER ferment INF2 PV do TR PST.TR.3SG and =ITER
 ferment

уæд **дзул** **скодта** , **хыссæ-иу** **скодта** .
 уæд дзул с- код -т -а хыссæ =иу с- код -т -а
 then bread PV do TR PST.TR.3SG dough =ITER PV do TR PST.TR.3SG

She made the leaven from maize flour and did bread in this way, she made (knead) dough.

1.6 **Хыссæ та** **куыд фæкæнынц** , **афтæ : уыцы**
 хыссæ =та куыд фæ- кæн -ынц афтæ уыцы
 dough =CONTR how PV do PRS.3PL so that

æнхызæнæй-иу **сызмæста** **хыссæ** , **бафтыдта**
 æнхыз -æн -æй =иу сы- змæст -а хыссæ ба- фтыд -т -а
 ferment INF2 ABL =ITER PV stir PST.TR.3SG dough PV add PL PST.TR.3SG

ма-иу **ыл** **ссад** , **цæхх æмæ цы хъæуы** ,
 =ма =иу =ыл ссад цæхх æмæ цы хъæу -ы
 =yet =ITER =3SG.ENCL.SUPER flour salt and what be.necessary PRS.3SG

уыдон , **æмæ-иу** **дзы** **дзул** **рауади** ,
 уыдон æмæ =иу =дзы дзул ра- уад -и
 DemDist.PL.NOM and =ITER =3PL.ENCL.ABL bread PV come out PST.INTR.3SG

замманай дзул
замманай дзул
remarkable bread

The dough is done in this way: she mashed the dough on this leaven and also added flour, salt and whatever is needed and in this way the bread comes out, an excellent bread.

1.7 Афтæ-иу атон æй , уæд-иу тонгæ дæр ...
афтæ =иу а- тон -*0 =æй уæд =иу тон -гæ =дæр
so =ITER PV tear IMP.2SG =3SG.ENCL.GEN then =ITER tear CONV =PTCL

уыцы рæсугъд-иу уыди , бæмбæджы хуызæн-иу
уыцы рæсугъд =иу уыд -и бæмбæдж -ы хуыз -æн =иу
that beautiful =ITER be PST.INTR.3SG cotton GEN appearance,way DAT =ITER

уыди , бумбулйы хуызæн-иу уыди
уыд -и бумбули -йы хуыз -æн =иу уыд -и
be PST.INTR.3SG fluff GEN appearance,way DAT =ITER be PST.INTR.3SG

Break it and it was breaking... it was so beautiful, like cotton it was, like a fluff it was.

1.8 Æз дæр æй нæ сыхæгты устытæн
æз =дæр =æй нæ= сыхæг -т -ы усты -т -æн
I =PTCL =3SG.ENCL.GEN POSS.1PL= neighbour PL GEN woman PL DAT

бацамыдтон уыцы зæронд усы рецепт , куыд-иу æй
бацамыдтон уыцы зæронд ус -ы рецепт куыд =иу =æй
that old woman GEN recipe how =ITER =3SG.ENCL.GEN

кодта , уый , æмæ-иу базармæ тæбæртт кодтодтой
код -т -а уый æмæ =иу базар -мæ тæбæртт
do TR PST.TR.3SG DemDist.GEN and =ITER market ALL gallop
persuade

нартхоры ссадмæ
нартхор -ы ссад -мæ
maize GEN flour ALL

I told the old woman's recipe to our neighbour women, how she did the bread, I told it, and they gallop to the market for maize flour.

1.9 Æмæ-иу мæнмæ хыл кодтой , цæмæ нын
æмæ =иу мæнмæ хыл код -т -ой цæмæ =нын
and =ITER I.ALL quarrel do TR PST.TR.3PL what.ALL =1PL.ENCL.DAT

бацамыдтай ацы рецепт , иубæсты [уый бæсты
бац- амыд -т -ай ацы рецепт иу бæсты уый бæсты
PV show TR PST.TR.2SG DemProx recipe one in place of DemDist.GEN in place of
teach

] йæ куы нæ зыдтаиккам , уæд тынг спокойнæ , вот я
=йæ куы нæ зыд -т -айккам уæд тынг спокойнæ
=3SG.ENCL.GEN if NEG know TR CNTRF.1PL then very calm

уже ошиблась , видите , как ... Перехожу на русский .

And they scolded me: why did you tell us this recipe, if we didn't know it, we would calmly...

1.10 **Тынг дзæбæх , дам , уыдыстæм , уыцы йед нæ**
 тынг дзæбæх =дам уыд -ыстæм уыцы йед нæ
 very good =CIT be PST.INTR.1PL that HES NEG

зыдтам , куыд кæнгæ у уыцы дзул , æмæ , дам ,
 зыд -т -ам куыд кæн -гæ у уыцы дзул æмæ =дам
 know TR PST.TR.1PL how do CONV be.PRS.3SG that bread and =CIT

æй кодтам , куыд зонæм , афтæ .
 =æй код -т -ам куыд зон -æм афтæ
 =3SG.ENCL.GEN do TR PST.TR.1PL how know PRS.1PL so

We were happy when we didn't know it (the recipe), how to bake this kind of bread, and we baked in our own way.

1.11 **Уый уын зæронд усы конд дзул .**
 уый =уын зæронд ус -ы конд дзул
 DemDist.NOM =2PL.ENCL.DAT old woman GEN do.PTCP.PST bread

This is the bread which used to bake the old woman.

1.12 **Тынг .**
 тынг
 very

Very.

1.13 **Бот .**

Well.

1.14 **Йер ам кæд стут , æмæ кæд нæ базивæг кæнон ,**
 йер ам кæд стут æмæ кæд нæ ба- зивæг кæн -он
 now DemProx.IN if be.2PL and if NEG PV laziness do SBJV.1SG
 here

уæд уын æй скæндзынæн , æмæ уын
 уæд =уын =æй с- кæн -дзынæн æмæ =уын
 then =2PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN PV do FUT.1SG and =2PL.ENCL.DAT

дзы бахæрын кæндзынæн .
 =дзы ба- хæр -ын кæн -дзынæн
 =3SG.ENCL.ABL PV eat INF do FUT.1SG

And now since you are here, I will bake it for you and give it to you if I'm not lazy.

1.15 **Бамбæрстат мæ , йер уын цы**
 ба- мбæрст -ат =мæ йер =уын цы
 PV understand PST.TR.2PL =1SG.ENCL.GEN now =2PL.ENCL.DAT what

загътон , уый ?
 загът -он уый
 say PST.TR.1SG DemDist.GEN

Did you understand what I've just said?

1.16 Я вам пообещала , что я вам сделаю этот хлебушек и угощу вас , если не поленюсь , добавляю .

I have promised you that I will make this bread for you and I will offer it for you to eat, if I am not lazy, I add.

1.17 Теперь Лариса скажет , как она ...

Now Larisa will say how she is.

2 Лариса : Ныуадз ма маэ !
Лариса ныу- уадз -*0 =ма =маэ
PV let.go IMP.2SG =yet =1SG.ENCL.GEN

Leave me alone!

3 Арсений : Можно ваше имя и фамилию узнать ?
Арсений и
Arseniy

Can we know your name and surname?

4.1 Изета : Маэ ном хуыйны Изетаэ , Агънаты чызг .
Изета маэ= ном хуыйн -ы Изетаэ Агъна -т -ы чызг
Izeta POSS.1SG= name be called PRS.3SG Izeta Agnaev PL GEN girl

My name is Izeta, my maiden name is Agnaeva.

4.2 Цардтæн ... чындзы æрцыдтæн Зджыдмæ ,
цард -тæн чындз -ы æр- цыд -тæн Зджыд -мæ
live PST.INTR.1SG bride INESS PV go PST.INTR.1SG Zgid ALL

Æгъуызартæм .

Æгъуызар -т -æм
Aguzarov PL ALL

I lived... I married in Zgid, to the Aguzarovs.

4.3 УЗКайы цардтæн , мæнæ ам Алагиры
УЗКа -йы цард -тæн мæнæ ам Алагир -ы
UZK-a INESS live PST.INTR.1SG there,that.is DemProx.IN Alagir INESS
here

цардтæн , æмæ ахæм диссагæй нæм ницы
цард -тæн æмæ ахæм диссаг -æй =нæм ницы
live PST.INTR.1SG and such miracle ABL =1PL.ENCL.ALL nothing

уыди : нæ фос нæ дардтам , нæ ницы
уыд -и нæ= фос нæ дард -т -ам нæ ницы
be PST.INTR.3SG POSS.1PL= cattle NEG hold,keep TR PST.TR.1PL NEG nothing

I lived in UZK-a, I lived here, in Alagir, and we had nothing spectacular: we didn't have cattle, nothing.

5.1 Маргъ йедтæмæ нæм ницы уыди .
маргъ йедтæмæ =нæм ницы уыд -и
bird besides =1PL.ENCL.ALL nothing be PST.INTR.3SG

We didn't have anything except for poultry.

5.2 Зджыдмæ куы ‘ рцыдтæн , уæд бахаудтæн дзæбæх
Зджыд -мæ куы р- цыд -тæн уæд ба- хауд -тæн дзæбæх
Zgid ALL when PV go PST.INTR.1SG then PV fall PST.INTR.1SG good

бинонтæм , стыр бинонтæм , гъæйтт зæгъгæ хохаг
бинон -т -æм стыр бинон -т -æм гъæйтт зæгъ -гæ хох -аг
family PL ALL big family PL ALL well say CONV mountain SUF

бинонтæ æмæ алцыдæр дардтой – каркай
бинон -т -æ æмæ алцыдæр дард -т -ой карк -æй
family PL NOM and everything hold,keep TR PST.TR.3PL chicken ABL

байдай æмæ фæуы бæхæй , хъугæй , галæй , цы
ба- йдай -*0 æмæ фæ- уы бæх -æй хъуг -æй гал -æй цы
PV begin IMP.2SG and PV be.IMP.2SG horse ABL cow ABL bull ABL what
finish

нæ сæм уыди , ахæм нæй .
нæ =сæм уыд -и ахæм нæй
NEG =3PL.ENCL.ALL be PST.INTR.3SG such EXST.NEG

And when I married in Zgid, I got into a good family, into a large family, into a family which lived in the mountains, and they had everything - from chicken to horses, cows, bulls - there is nothing that they didn't have.

6.1 Æмæ уыдонмæ уæд архайын байдытон , æмæ
æмæ уыдон -мæ уæд архай -ын ба- йдыд -т -он æмæ
and DemDist.PL.NOM ALL then try INF PV begin TR PST.TR.1SG and

цыхт ахсын дæр уыдонмæ базыдтон , хъуг
цыхт ахс -ын =дæр уыдон -мæ ба- зыд -т -он хъуг
cheese curdle INF =PTCL DemDist.PL.NOM ALL PV know TR PST.TR.1SG cow

дуцын дæр уыдонмæ базыдтон , нæ
дуц -ын =дæр уыдон -мæ ба- зыд -т -он нæ
milk INF =PTCL DemDist.PL.NOM ALL PV know TR PST.TR.1SG NEG

зыдтон , хъуг куыд дуцгæ у , уый .
зыд -т -он хъуг куыд дуц -гæ у уый
know TR PST.TR.1SG cow how milk CONV be.PRS.3SG DemDist.NOM

And among them I started doing something, among them I learned to make cheese, among them I learned to milk cows, I hadn't known how a cow is milked.

6.2 Уымæ гæсгæ йæ йер дзурын ...
уы -мæ гæсгæ =йæ йер дзур -ын
DemDist ALL in accordance with =3SG.ENCL.GEN now talk PRS.1SG

I am telling [you] about this...

7.1 Æмæ сæм æрæййæфтон , табу йæхицæн ,
æмæ =сæм æр- æййæфт -он табу йæ= хицæн
and =3PL.ENCL.ALL PV get PST.TR.1SG prayer POSS.3SG= REFL.DAT

мәнаә	уын	әй	Мәдинаә	загъта	
мәнаә	=уын	=әй	Мәдинаә	загът -а	
there,that.is	=2PL.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.GEN	Madina	say	PST.TR.3SG

бәрәгбәттә	–	Алардыйы	бәрәгбон	.
бәрәгбә -тт -ә		Аларды -йы	бәрәгбон	
holiday	PL NOM	Alardy	GEN	holiday

And I saw there, glory be to him, as Madina told you - the holidays - Alardy's holiday.

7.2 Уыцы	Алардыйы	бәрәгбон	фәкәнынц	Хуымгәнәны	мәйы
уыцы	Аларды -йы	бәрәгбон	фә- кән -ынц	Хуымгәнән -ы	мәй -ы
that	Alardy	GEN	holiday	PV do	PRS.3PL
				April	GEN
					month
					INESS

кәрон	әмә	Зәрдаәвәрәны	мәйы	райдайән	–	куыд	әрхауы	.
кәрон	әмә	Зәрдаәвәрән -ы	мәй -ы	ра- йдай -ән		куыд	әр- хау -ы	
end	and	May	GEN	month	GEN	PV begin	INF2	
						how	PV fall	PRS.3SG
							beginning	

уымаә	гәсгә	,	Куадзәны	фәстә	ма	къуыри	куы
уы	-мә	гәсгә	Куадзән -ы	фәстә	=ма	къуыри	куы
DemDist	ALL	in accordance with	Easter	GEN	after	=yet	week
							when

рацәуы	,	уәд	әй	скәнынц	.
ра- цәу -ы		уәд	=әй	с- кән -ынц	
PV go	PRS.3SG	then	=3SG.ENCL.GEN	PV do	PRS.3PL

This feast of Alardy is celebrated at the end of April and at the beginning of May - depending on when it occurs, it is celebrated when a week passes after Easter.

8.1 Бәрәгбон	хуыйны	Алардыйы	бәрәгбон	.
бәрәгбон	хуыйн -ы	Аларды -йы	бәрәгбон	
holiday	be called	PRS.3SG	Alardy	GEN
			holiday	

The holiday is called Alardy's holiday.

8.2 Уырыссагау	әй	фәзәгъынц	«	Святая	Барвара	»,	фәлә	,
уырысга -ау	=әй	фә- зәгъ -ынц		Святая	Барвара		фәлә	
Russian	EQU	=3SG.ENCL.GEN	PV say	PRS.3PL	Saint	Barbara	but	

дам	,	уый	бынтон	раст	нәу	.
=дам		уый	бынтон	раст	нә у	
=CIT		DemDist.NOM	totally	true	NEG be.PRS.3SG	

In Russian they call it "Saint Barbara", but it is said that it is totally incorrect.

9 Әмә	уырдаәм	әрхонынц	ног	чындзыты	,	хәдзармә	чындз	куы
әмә	уырдаәм	әр- хон -ынц	ног	чындз -ыт -ы		хәдзар -мә	чындз	куы
and	there	PV name	PRS.3PL	new	bride	PL	GEN	
						house	ALL	bride
								when

рцәуы	,	уәд	сәм	әй	әрхонынц	,
р- цәу -ы		уәд	=сәм	=әй	әр- хон -ынц	
PV go	PRS.3SG	then	=3PL.ENCL.ALL	=3SG.ENCL.GEN	PV name	PRS.3PL

ныххонынц	æй	уырдæм	скаенынц	ын
ных- хон -ынц	=æй	уырдæм	с- кæн -ынц	=ын
PV name PRS.3PL	=3SG.ENCL.GEN	there	PV do PRS.3PL	=3SG.ENCL.DAT

кусарт	фыс	аргæвдынц	кæрдзынтæ	æмæ
кусарт	фыс	аргæвд -ынц	кæрдзын -тæ	æмæ
sacrificial animal	sheep	slaughter PRS.3PL	pie PL	and
slaughter an animal in sacrifice				

йæ	слæууын	кæнынц	– уым	ис	дур	хибар	дур
=йæ	с- лæуу -ын	кæн -ынц	уым	ис	дур	хибар	дур
=3SG.ENCL.GEN	PV stand INF	do PRS.3PL	DemDist.IN	EXST	stone	lonely	stone

æмæ йыл	кæм	сывæллæтты	атулынц	иннæ	хибар
æмæ =йыл	кæм	сывæллæ -тт -ы	а- тул -ынц	иннæ	хибар
and =3SG.ENCL.SUPER	where	child PL GEN	PV roll PRS.3PL	other	lonely

дурыл	та	– чындыты
дур -ыл	=та	чынды -ыт -ы
stone SUPER	=CONTR	bride PL GEN

And young brides are brought there, when a bride comes into a house, she is brought there, they bring her there, they slaughter a sacrificial animal, they slaughter a ram, and they place her - there is a stone there, a separate stone, and it is where they roll children, and on another separate stone they roll brides.

10 Стæй ма	ныххæссынц	ноггуырд	сывæллæтты	дæр	уырдæм	æмæ
стæй =ма	ных- хæсс -ынц	ног гуырд	сывæллæ -тт -ы	=дæр	уырдæм	æмæ
then =yet	PV carry PRS.3PL	new born	child PL GEN	=PTCL	there	and

сæ	уыдоны	дæр	гъе	уыцы	дурыл	атулынц
=сæ	уыдон -ы	=дæр	гъе	уыцы	дур -ыл	а- тул -ынц
=3PL.ENCL.GEN	DemDist.PL GEN	=PTCL	well	that	stone SUPER	PV roll PRS.3PL

ыскувынц	сын	цæмæй	бирæ	цæрой	цæмæй
ыс- кув -ынц	=сын	цæмæй	бирæ	цæр -ой	цæмæй
PV pray PRS.3PL	=3PL.ENCL.DAT	in.order.to	a.lot.of	live SBJV.3PL	in.order.to

æнæниз	уой	амонджын	уой	æмæ	афтæ
æнæ= низ	уой	амонд -джын	уой	æмæ	афтæ
without= illness	be.SBJV.3PL	happiness ADJ	be.SBJV.3PL	and	so

дарддæр
дард -дæр
distant COMPAR

They also bring newborn children there and roll them on this stone, they pray for them, so that they live long, so that they are healthy, so that they are happy and so on.

11 Йер	гъе	йоцы	бæрæгбоны	... цыппар	мыггагæн	ис
йер	гъе	йоцы	бæрæг бон -ы	цыппар	мыггаг -æн	ис
now	well	that	remarkable possibility INESS	four	clan DAT	EXST

цардахътæ	,	ис	дзы	сæрмагонд	кувæндон	–	уырдаæм	иууылдæр
цардахъ	-тæ	ис	=дзы	сæрмагонд	кувæндон		уырдаæм	иууылдæр
prayer house	PL	EXST	=3SG.ENCL.INESS	special	sanctuary		there	all

адæм	ссæуынц	,	уый	у	тынг	уæлиау	,	хохы	,
адæм	с- сæу -ынц		уый	у	тынг	уæлиау		хох	-ы
people	PV go PRS.3PL		DemDist.NOM	be.PRS.3SG	very	high		mountain	GEN

къæдзæхты	сæрыл	,	афтæ	зæгъæн	и	,	стæй	дзы
къæдзæх	-т -ы		афтæ	зæгъ -æн	и		стæй	=дзы
rock	PL GEN		head	SUPER	so	say INF2	EXST	then =3SG.ENCL.ABL

и	цардæхътæ	.
и	цардæхъ	-тæ
EXST	prayer house	PL

And at this holiday... four clans have their prayer houses, there is also the main sanctuary - everyone climbs there, it is very high, on the mountain, above the cliffs, that's how one can say, and there are also prayer houses there.

12.1 Цардахъ	–	хибар	хæдзæрттæ	алы	мыггагæн	дæр	.
цардахъ		хибар	хæдзæр -тт -æ	алы	мыггаг -æн	=дæр	
prayer house		lonely	house PL NOM	every	clan	DAT	=PTCL

Cardaq's are separate houses for each clan.

12.2 Цыппар	мыггаджы	дзы	ис	:	Æгъуызартæ	,	Габолатæ
цыппар	мыггадж -ы	=дзы	ис		Æгъуызар -тæ		Габола -тæ
four	clan	GEN	=3SG.ENCL.INESS	EXST	Aguzarov	PL	Gabolaev

,	Томæтæ	æмæ	Цæгæратæ	–	уыдонæн	се	‘	ппæтæн
	Томæ -тæ	æмæ	Цæгæра -тæ		уыдон -æн	се=		ппæт -æн
	Tomaev	PL	and	Tsagaraev	PL	DemDist.PL	DAT	POSS.3PL= all

дæр	ис	хибар	цардахътæ	æмæ	цардахъы	равзарынц
=дæр	ис	хибар	цардахъ -тæ	æмæ	цардахъ -ы	ра- взар -ынц
=PTCL	EXST	separate	prayer house	PL	and	prayer house INESS

фысым	.
фысым	
host	

There are four clans there: the Aguzarovs, the Gabolaevs, the Tomaevs and the Tsagaraev - all of them have their separate houses and they choose a host there.

13.1 Æмæ	уыцы	фысыммæ	фæхауы	алцыдæр	куывды
æмæ	уыцы	фысым -мæ	фæ- хау -ы	алцыдæр	куывд -ы
and	that	host	ALL	PV	fall PRS.3SG

бæрæгбонай	–	йæхицай	ыскаены	...
бæрæг бон -ай		йæ= хицай	ыс- кæн -ы	
remarkable possibility ABL		POSS.3SG= REFL.ABL	PV do PRS.3SG	

æркæны	кусарт	,	сæхæдæг	ыскаенынц
æр- кæн -ы	кусарт		сæ= хæдæг	ыс- кæн -ынц
PV do PRS.3SG	sacrificial animal		POSS.3PL= REFL	PV do PRS.3PL
	slaughter an animal in sacrifice			

бæгæны	,	сæхæдæг	æркæнынц	арахъ	æмæ	ма	цы
бæгæны		сæ= хæдæг	æр- кæн -ынц	арахъ	æмæ	=ма	цы
beer		POSS.3PL= REFL	PV do PRS.3PL	moonshine	and	=yet	what

вæййы	
вæйй -ы	
happen PRS.3SG	

And this host has to do everything related to the holiday - he does it himself... he slaughters the sacrificial animal, they brew beer themselves, they make araq themselves, and what else there is...

13.2 Раздæр-иу	дзы	уыцы æртæ йед йедтæмæ ницы
раз -дæр =иу	=дзы	уыцы æртæ йед йедтæмæ ницы
front COMPAR =ITER	=3SG.ENCL.INESS	that three HES besides nothing

уыди	,	æртæ	...
уыд -и		æртæ	
be PST.INTR.3SG		three	

Before, except for these three, nothing was needed, three...

14 Фæлæ ма ныр	,	рæстæг куыд цæуы	æмæ ивддзинæдтæ куыд
фæлæ =ма ныр		рæстæг куыд цæу -ы	æмæ ивд -дзинæд -тæ куыд
but =yet now		time how go PRS.3SG	and change AN PL how change

цæуынц	,	зæгъæм	афтæ	,	цивилизаци	,	æмæ сæм	ныр
цæу -ынц		зæгъ -æм	афтæ		цивилизаци		æмæ =сæм	ныр
go PRS.3PL		say SBJV.1PL	so		civilization		and =3PL.ENCL.ALL	now

æрхæссынц	кæм	къафеттæ	,	кæм	ситро	балхæнынц	æмæ афтæ
æр- хæсс -ынц	кæм	къафет -тæ		кæм	ситро	ба- лхæн -ынц	æмæ афтæ
PV carry PRS.3PL	where	candy PL		where	lemonade	PV buy PRS.3PL	and so

алцытæ	.
алцы -т -æ	
any PL NOM	

15 Йер дарддæр	ма	гъе	уыцы бæрæгбон	вæййы	,	куыд
йер дард -дæр	=ма	гъе	уыцы бæрæгбон	вæйй -ы		куыд
now distant COMPAR	=yet	well	that holiday	happen PRS.3SG		how

æй	загътон	,	ахæссы	æртæ	къуырийы	,	æртæ
=æй	загът -он		а- хæсс -ы	æртæ	къуыри -йы		æртæ
=3SG.ENCL.GEN	say PST.TR.1SG		PV carry PRS.3SG	three	week GEN		three

къуырийы	фæстæ	та	скæнынц	сæрмагонд	куывд	,
къуыри -йы	фæстæ	=та	с- кæн -ынц	сæрмагонд	куывд	
week GEN	after	=CONTR	PV do PRS.3PL	special	pray.PTCP.PST	

фæхуыйны	« арфæгæнæнтæ ».
фæ- хуыйн -ы	арфæ гæн -æн -тæ
PV be called PRS.3SG	gratitude do INF2 PL

And later there is another feast, as I said, it goes for three weeks, after three weeks they make a separate feast, it is called "arfægænæntæ" (thanksgiving).

16.1 Арфæгæнæнтæм	та	æрхонынц	æнæхъæн	Ирыстоны
арфæ гæн -æн -т -æм	=та	æр- хон -ынц	æнæхъæн	Ирыстон -ы
gratitude do INF2 PL ALL	=CONTR	PV name PRS.3PL	whole	Ossetia GEN

адæмы	,	æмæ	æрцæуынц	,	сæрмагондæй	мысайнагтæй
адæм -ы		æмæ	æр- цæу -ынц		сæрмагонд -æй	мысайнаг -т -æй
people GEN		and	PV go PRS.3PL		special ABL	donation PL ABL

балхæнынц	стыр	кусарт	,	аргæвдынц	æй	,	æмæ
ба- лхæн -ынц	стыр	кусарт		аргæвд -ынц	=æй		æмæ
PV buy PRS.3PL	big	sacrificial animal		slaughter PRS.3PL	=3SG.ENCL.GEN		and

уым	мæнæ	æрбацæуæг	лæгтæ	нæ	фæкувынц	,
уым	мæнæ	æр- ба- цæу -æг	лæг -т -æ	нæ	фæ- кув -ынц	
DemDist.IN	there,that.is	PV PV go PTCP.PRS	man PL NOM	NEG	PV pray PRS.3PL	

ис	дзы	алкæмæн	дæр	æвзæрст	лæгтæ	.
ис	=дзы	алкæмæн	=дæр	æвзæрст	лæг -т -æ	
EXST	=3SG.ENCL.ABL	everyone.DAT	=PTCL	choose.PTCP.PST	man PL NOM	

All the people of Ossetia are invited to the Arfægænæn, and they come, they buy separately from donations a sacrificial bull, they slaughter it, and it is not foreign men who pray there, everyone (every clan) has their chosen men.

16.2 Æртæ	лæгмæ	хæлттæ	сыппарынц	– жребий	– хæлттæ
æртæ	лæг -мæ	хæл -ттæ	сы- ппар -ынц	жребий	хæл -ттæ
three	man ALL	lot PL	PV throw PRS.3PL	lot	lot PL

сыппарынц	æмæ	уыцы	хæлттæм	гæсгæ	скæнынц
сы- ппар -ынц	æмæ	уыцы	хæл -тт -æм	гæсгæ	с- кæн -ынц
PV throw PRS.3PL	and	that	lot PL ALL	in accordance with	PV do PRS.3PL

кувæг	лæгтæ	.
кув -æг	лæг -т -æ	
pray PTCP.PRS	man PL NOM	

Three men throw lots, throw lots, and according to it they choose the priest.

17 **Вæййы** **дзы** **дуаргæнæг** , **дуаргæнæг** ,
 вæйй -ы =дзы дуар гæн -æг дуар гæн -æг
 happen PRS.3SG =3SG.ENCL.INESS door do PTCP.PRS door do PTCP.PRS

фыццаг дæр **уыцы лæг байгом** **кæны** **Алардыйæн йæ** **дуар** ,
 фыццаг =дæр уыцы лæг бай- гом кæн -ы Аларды -йæн йæ= дуар
 first =PTCL that man PV open do PRS.3SG Alardy DAT POSS.3SG= door

рахæссы **нывтæ** , **цы дзы** **вæййы** ,
 ра- хæсс -ы ныв -тæ цы =дзы вæйй -ы
 PV carry PRS.3SG image PL what =3SG.ENCL.INESS happen PRS.3SG

уыдон , **фароны** **арæхъытæ** , **иннæ азтæй** **ма** ...
 уыдон фарон -ы арæхъ -ытæ иннæ аз -т -æй =ма
 DemDist.PL.NOM previous year GEN moonshine PL other year PL ABL =yet

раздæры **азтæй** **дзы** **цы баззайы** ,
 раздæр -ы аз -т -æй =дзы цы ба- ззай -ы
 in.the.beginning GEN year PL ABL =3SG.ENCL.INESS what PV stay PRS.3SG

уыдон , **бæгæны дæр** **ныуадзынц** **нуцасдæр** , **æмæ**
 уыдон бæгæны =дæр ныу- уадз -ынц иу цасдæр æмæ
 DemDist.PL.NOM beer =PTCL PV let.go PRS.3PL one a.few and

уый **дæр** **æвæрд** **вæййы** **мидæгæй** **хæдзары** **æмæ**
 уый =дæр æвæрд вæйй -ы мидæг -æй хæдзар -ы æмæ
 DemDist.NOM =PTCL put.PTCP.PST happen PRS.3SG inside ABL house INESS and

йæ **адæммæ** **рахæссынц** **иу** **афæдзы** **фæстæ** .
 йæ= адæм -мæ ра- хæсс -ынц иу афæдз -ы фæстæ
 POSS.3SG= people ALL PV carry PRS.3PL one year GEN after

There is a person called dwargænæg there, first this man opens the door to the sanctuary of Alardy, brings out icons, what else is there, last year's араг, from the other years... what remains from previous years, and they leave a bit of beer, and it is found inside the house (the sanctuary), and it is brought out to the people in a year.

18.1 **Æмæ уыцы дуаргæнæг** .
 æмæ уыцы дуар гæн -æг
 and that door do PTCP.PRS

And that man, who opens the door of the sanctuary.

18.2 **Стæй ма уыйимæ** **вæййы** **дыууæ кувæг** **лæджы** ,
 стæй =ма уый -имæ вæйй -ы дыууæ кув -æг лæдж -ы
 then =yet DemDist COMIT happen PRS.3SG two pray PTCP.PRS man GEN

уыцы кувæг **лæгтæ** **та** **фæкувынц** , **адæм**
 уыцы кув -æг лæг -т -æ =та фæ- кув -ынц адæм
 that pray PTCP.PRS man PL NOM =CONTR PV pray PRS.3PL people

фæцæуынц	,	сæ	хæссинаегтæ	,	кувинаегтæ
фæ- цæу -ынц		сæ=	хæсс -инаег -тæ		кув -инаег -тæ
PV go PRS.3PL		POSS.3PL=	carry PTCP.FUT PL		pray PTCP.FUT PL

æрæвæрынц	,	æмæ сын	сæ	скувынц
æр- æвæр -ынц		æмæ =сын	=сæ	с- кув -ынц
PV put PRS.3PL		and =3PL.ENCL.DAT	=3PL.ENCL.GEN	PV pray PRS.3PL

кувæг	лæгтæ	.
кув -æг	лæг -т -æ	
pray PTCP.PRS	man PL NOM	

There are also two priests with him, these priests pray, people go, put their pies, and the priests pray over them.

19 Уыдоны	æдде	ма	вæййы	алы	мыггагæй	дæр	фысым	,
уыдон -ы	æдде	=ма	вæйй -ы	алы	мыггаг -æй	=дæр	фысым	
DemDist.PL GEN	outside	=yet	happen PRS.3SG	every	clan ABL	=PTCL	host	

лæггадгæнæг	,	æмæ уыдон	та	йер
лæггад гæн -æг		æмæ уыдон	=та	йер
service do PTCP.PRS		and DemDist.PL.NOM	=CONTR	now

арфæгæнæнты	фæкусынц	алцыдæр	,	цы	фæхауы
арфæ гæн -æн -т -ы	фæ- кус -ынц	алцыдæр		цы	фæ- хау -ы
gratitude do INF2 PL GEN	PV work PRS.3PL	everything		what	PV fall PRS.3SG

уый	–	кусæрттаг	ссарынц	,	равзарынц	æй	,
уый		кусæрттаг	ссар -ынц		ра- взар -ынц	=æй	
DemDist.NOM		sacrifice	find PRS.3PL		PV choose PRS.3PL	=3SG.ENCL.GEN	

бæгæны	сфыцынц	æмæ	,	цы	адæм	æрцæуы	,	уыдонæн
бæгæны	с- фыц -ынц	æмæ		цы	адæм	æр- цæу -ы		уыдон -æн
beer	PV boil PRS.3PL	and		what	people	PV go PRS.3SG		DemDist.PL DAT

кад	,	рад	,	æгъдауæй	фынгтæ	æрæвæрынц	æмæ сæ
кад		рад		æгъдау -æй	фынг -т -æ	æр- æвæр -ынц	æмæ =сæ
esteem		turn		custom ABL	food PL NOM	PV put PRS.3PL	and =3PL.ENCL.GEN

бафысым	кæнынц	,	куыд	æмбæлы	,	афтæ сын	балæггад
ба- фысым	кæн -ынц		куыд	æмбæл -ы		афтæ =сын	ба- лæггад
PV host	do PRS.3PL		how	meet PRS.3SG		so =3PL.ENCL.DAT	PV service

кæнынц	.
кæн -ынц	
do PRS.3PL	

Beside this there is also a fysym (the host), who serves, and during the Arfægænæn they do everything that is needed: they find a bull, select it, brew beer and, according to custom, they lay the tables and receive them like a host receives his guest, as is customary, they show them their esteem.

20.1 Йер Алардыйы фысымтæ куы уой , уæд алкæмæ дæр ...
 йер Аларды -йы фысым -тæ куы уой уæд алкæмæ =дæр
 now Alardy GEN host PL if be.SBJV.3PL then everyone.ALL =PTCL

уый нымайынц стыр кадыл , æмæ алчидæр
 уый нымай -ынц стыр кад -ыл æмæ алчи =дæр
 DemDist.GEN respect PRS.3PL big esteem SUPER and every =PTCL

ын йæ фыдæхæй фæтæрсы .
 =ын йæ= фыдæх -æй фæ- тæрс -ы
 =3SG.ENCL.DAT POSS.3SG= anger ABL PV fear PRS.3SG

Now if they are hosts at the feast of Alardy, then it is to everyone... everyone believes that it is a great honour, and everyone fears his anger.

20.2 Дзæгъæлдзырд кæнæн дзы нæй Алардыйы бын ,
 дзæгъæл дзырд кæн -æн =дзы нæй Аларды -йы бын
 vain talk do INF2 =3SG.ENCL.INESS EXST.NEG Alardy GEN bottom

æвзæр дзыхæй дзурæн дзы нæй , куы
 æвзæр дзых -æй дзур -æн =дзы нæй куы
 bad mouth ABL talk INF2 =3SG.ENCL.INESS EXST.NEG if

фæрæдийынц , уæд дæр ...
 фæ- рæдий -ынц уæд =дæр
 PV make mistakes PRS.3PL then =PTCL

It is not permitted to talk idly near the sanctuary of Alardy, you cannot say bad words, and if someone makes a mistake, then...

21.1 Стæй йæ фæхонынц æргом дзуар .
 стæй =йæ фæ- хон -ынц æргом дзуар
 then =3SG.ENCL.GEN PV name PRS.3PL outright saint

They are called true saints.

21.2 Куы йын зæгъай , исты куы зæгъай ,
 куы =йын зæгъ -ай исты куы зæгъ -ай
 if =3SG.ENCL.DAT say SBJV.2SG something if say SBJV.2SG

мæнæ дæ бынмæ ссæудзынæн , мæнæ дын
 мæнæ дæ= бын -мæ ссæу -дзынæн мæнæ =дын
 there,that.is POSS.2SG= bottom ALL climb.up FUT.1SG there,that.is =2SG.ENCL.DAT
 DISC DISC

кусарт акæндзынæн , табу йын уæд , æмæ йæ
 кусарт а- кæн -дзынæн табу =йын уæд æмæ йæ=
 sacrificial animal PV do FUT.1SG prayer =3SG.ENCL.DAT then and POSS.3SG=

куы асайай , уæд адæймагыл рабæрæг вæййы .
 куы а- сай -ай уæд адæймаг -ыл ра- бæрæг вæйй -ы
 if PV deceive SBJV.2SG then man SUPER PV remarkable happen PRS.3SG

If you say, if you say something like this "I will come to your sanctuary, sacrifice an animal to you, thank him, and if you deceive him, he will punish you.

21.3 **Рабæрæг** **ыл** **вæййы** **афтæ** , **йе** **исты**
 ра- бæрæг =ыл вæйй -ы афтæ йе= исты
 PV remarkable =3SG.ENCL.SUPER happen PRS.3SG so POSS.3SG= something

йыл **æрцæуы** **æвзæр ми** , **æмæ уымæ**
 =йыл æр- цæу -ы æвзæр ми æмæ уы -мæ
 =3SG.ENCL.SUPER PV go PRS.3SG bad deed and DemDist ALL

гæсгæ **адæм фæархайынц** , **цæмæй сын** ... **цæмæй**
 гæсгæ адæм фæ- архай -ынц цæмæй =сын цæмæй
 in accordance with people PV try PRS.3PL in.order.to =3PL.ENCL.DAT in.order.to

ма асайой **Алардыйы** , **уый**
 ма а- сай -ой Аларды -йы уый
 NEG PV deceive SBJV.3PL Alardy GEN DemDist.GEN

He will punish him (the one who deceived him), or something bad will happen to him, that is why people do their best to... not to deceive Alardy.

22.1 **Йер æз куы** ‘ **рцыдтæн** , **уæд ахæм** ... **æрæййæфтон**
 йер æз куы р- цыд -тæн уæд ахæм æр- æййæфт -он
 now I when PV go PST.INTR.1SG then such PV get PST.TR.1SG

ахæм ныхас .
 ахæм ныхас
 such word

When I married such... I saw such a thing.

22.2 **Хъæуы хицау дзы** **куыста** , **хъæуы хицау** –
 хъæу -ы хицау =дзы куыст -а хъæу -ы хицау
 village GEN master =3SG.ENCL.INESS work PST.TR.3SG village GEN master

председатель сельского совета , **хъæуы хицау уыди** **сылгоймаг æмæ**
 председатель хъæу -ы хицау уыд -и сылгоймаг æмæ
 head village GEN master be PST.INTR.3SG woman and

уæд
 уæд
 then

Chairman of the village Soviet was a woman and...

22.3 **Советон Цæдисы заманы-иу** **афтæ нæ уыди** ,
 советон Цæдис -ы заман -ы =иу афтæ нæ уыд -и
 Soviet union GEN time GEN =ITER so NEG be PST.INTR.3SG

æмæ-иу	нæ	уагътой	адамы	мæнæ	кувæндæттæ	æмæ
æмæ =иу	нæ	уагът -ой	адæм -ы	мæнæ	кувæндæ -тт -æ	æмæ
and =ITER	NEG	let.go PST.TR.3PL	people GEN	there,that.is	sanctuary PL NOM	and

афтæ	дарддæр	аргъуантам	цæуын	нæ	уагътой
афтæ	дард -дæр	аргъуан -т -æм	цæу -ын	нæ	уагът -ой
so	distant COMPAR	church PL ALL	go INF	NEG	let.go PST.TR.3PL

At the Soviet Union (the state of affairs) wasn't like now, they didn't let people to visit sanctuaries and didn't let them visit churches.

22.4	Æмæ	уый	дæр	йæ	ныхмæ	сдзырдта
	æмæ	уый	=дæр	йæ=	ныхмæ	с- дзырд -т -а
	and	DemDist.NOM	=PTCL	POSS.3SG=	against	PV talk TR PST.TR.3SG

Алардыйы	ныхмæ	табу	йын	уæд	æмæ	уымæ
Аларды -йы	ныхмæ	табу	=йын	уæд	æмæ	уы -мæ
Alardy GEN	against	prayer	=3SG.ENCL.DAT	be.IMP.3SG	and	DemDist ALL

гæсгæ	цæстæй	нал	уыдта
гæсгæ	цæст -æй	нал	уыд -т -а
in accordance with	eye ABL	no.longer	see TR PST.TR.3SG

And she also said something against Alardy, thank him, and because of that she became blind.

22.5	Æмæ	йын	хæлттæ	сыппæрстой	уым
	æмæ	=йын	хæл -тт -æ	сы- ппæрст -ой	уым
	and	=3SG.ENCL.DAT	lot PL NOM	PV throw PST.TR.3PL	DemDist.IN

уыди	зæронд	лæг	цæй	аххос	ын	у
уыд -и	зæронд	лæг	цæй	аххос	=ын	у
be PST.INTR.3SG	old	man	what.GEN	fault	=3SG.ENCL.DAT	be.PRS.3SG

уый	æмæ	дам	дын	у	гъе	уыцы	кувды
уый	æмæ	=дам	=дын	у	гъе	уыцы	
DemDist.GEN	and	=CIT	=2SG.ENCL.DAT	be.PRS.3SG	well	that	

йеды	зæды	аххос
йед -ы	зæд -ы	аххос
HES GEN	angel GEN	fault

They lotted and there was one old man, (they tried to understand) why she became blind and he (the old man) says, it is because this saint.

22.6	Æмæ	гъе	йод	скодта	кувинагтæ	æмæ	куыд
	æмæ	гъе	йод	с- код -т -а	кув -инæг -т -æ	æмæ	куыд
	and	well	then	PV do TR PST.TR.3SG	pray PTCP.FUT PL NOM	and	how

уын	æй	загътон	афтæмæй	Зджыд	тынг
=уын	=æй	загът -он	афтæмæй	Зджыд	тынг
=2PL.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.GEN	say PST.TR.1SG	so	Zgid	very

уæлиау	ран	у	,	уыцы	кувæндон	тынг	уæлиау	у	,	æмæ
уæлиау	ран	у		уыцы	кувæндон	тынг	уæлиау	у		æмæ
high	place	be.PRS.3SG		that	sanctuary	very	high	be.PRS.3SG		and

йæ	зонгуытыл		хæрдмæ	фæлæсыди		гъе	йордæм	уыцы
йæ=	зонгуы -т -ыл		хæрд -мæ	фæ- лæсыд -и		гъе	йордæм	уыцы
POSS.3SG=	knee PL SUPER		rise ALL	PV creep PST.INTR.3SG		well	there	that

кувæндонмæ .
кувæндон -мæ
sanctuary ALL

She cooked the sacrificial pies and, as I said to you, Zgid is very high, this sanctuary is very high, and she crawled there on her knees, to this sanctuary.

22.7	Ссыди	,	скуывтой	йын	,	æмæ	фæстæмæ
	ссыд -и		с- куывт -ой	=йын		æмæ	фæстæмæ
	climb.up PST.INTR.3SG		PV pray PST.TR.3PL	=3SG.ENCL.DAT		and	back

æрцыди		цæстæй	уынгæйæ	.
æр- цыд -и		цæст -æй	уын -гæ -йæ	
PV go PST.INTR.3SG		eye ABL	see CONV ABL	

They climbed up, prayed for her and she returned to her place sighted.

22.8	Æмæ йæ	уæдæй	фæстæмæ	,	æз	Зджыды	фæцардтæн
	æмæ йæ=	уæд -æй	фæстæмæ		æз	Зджыд -ы	фæ- цард -тæн
	and POSS.3SG=	then ABL	back		I Zgid GEN	PV live PST.INTR.1SG	

йер	æстай	фыццагæм	азы	ссыдтæн	,	æмæ	дзы
йер	æстай	фыццаг -æм	аз -ы	ссыд -тæн		æмæ	=дзы
now	eighty	first	ORD year GEN	climb.up PST.INTR.1SG		and	=3SG.ENCL.INESS

æндæразмæты	фæцардтæн	,	дыууын	аст	азы
æндæраз -мæты	фæ- цард -тæн		дыууын	аст	аз -ы
year before last	PV live PST.INTR.1SG		twenty	eight	year GEN

дзы	фæцардтæн	æмæ	уæдæй	рыммæ	йер-иу
=дзы	фæ- цард -тæн	æмæ	уæд -æй	рым -мæ	йер - =иу
=3SG.ENCL.INESS	PV live PST.INTR.1SG	and	then ABL	now ALL	now =ITER

уыцы	ус	ссыди	алы	хатт	дæр	,	аивта
уыцы	ус	ссыд -и	алы	хатт	=дæр		ивт -а
that	woman	climb.up PST.INTR.3SG	every	time	=PTCL		change PST.TR.3SG

Дзæуджыхъæумæ	,	Дзæуджыхъæуæй	дæр-иу	ссыди	.
Дзæуджыхъæу -мæ		Дзæуджыхъæу -æй	=дæр - =иу	ссыд -и	
Vladikavkaz ALL		Vladikavkaz ABL	=PTCL =ITER	climb.up PST.INTR.3SG	

After that I was living in Zgid, in (19)71 I came there and lived there until the year before last; I lived there for 27 years and since that time the woman used to come every time; (then) she moved from Vladikavkaz, but she

also used to come from Vladikavkaz.

22.9 **Æмæ йын алы хатт дæр кувинæгтæ**
 æмæ =йын алы хатт =дæр кув -инæг -т -æ
 and =3SG.ENCL.DAT every time =PTCL pray PTCP.FUT PL NOM
 festival pies

фæласы , уый тыххæй æмæ гъе уыцы зæды фæрцы
 фæ- лас -ы уый тыххæй æмæ гъе уыцы зæд -ы фæрцы
 PV carry PRS.3SG DemDist.GEN for and well that angel GEN because of

фæстæмæ йæ цæстæй уынын байдыдта
 фæстæмæ йæ= цæст -æй уын -ын ба- йдыд -т -а
 back POSS.3SG= eye ABL see INF PV begin TR PST.TR.3SG

And every time she brings to him (to the saint) sacrificial pies because thanks to this saint she recovered her sight.

22.10 **Раздæр æй куыд бафхæрдта , афтæ**
 раздæр =æй куыд ба- фхæрд -т -а афтæ
 in.the.beginning =3SG.ENCL.GEN how PV punish TR PST.TR.3SG so

йын тæригъæд дæр бакодта æмæ йын
 =йын тæригъæд =дæр ба- код -т -а æмæ =йын
 =3SG.ENCL.DAT pity =PTCL PV do TR PST.TR.3SG and =3SG.ENCL.DAT

фæстæмæ йæ цæсты ... цæмæй уына , уый
 фæстæмæ йæ= цæст -ы цæмæй уын -а уый
 back POSS.3SG= eye GEN in.order.to see SBJV.3SG DemDist.GEN

йын радта фæстæмæ
 =йын рад -т -а фæстæмæ
 =3SG.ENCL.DAT give.PFV TR PST.TR.3SG back

First he punished her and then forgave her and recovered her sight... opened her eyes again.

23.1 **Йер ма уын радзурдзынæн гъе уый дæр ,**
 йер =ма =уын ра- дзур -дзынæн гъе уый =дæр
 now =yet =2PL.ENCL.DAT PV talk FUT.1SG well DemDist.GEN =PTCL

кувæндæттæ Зджыды бирæ и , бирæ кувæндæттæ
 кувæндæ -тт -æ Зджыд -ы бирæ и бирæ кувæндæ -тт -æ
 sanctuary PL NOM Zgid GEN a.lot.of EXST a.lot.of sanctuary PL NOM

дзы и
 =дзы и
 =3SG.ENCL.INESS EXST

Now, I will also tell you something, there are a lo of sanctuaries in Zgid, there are a lot of them there.

23.2 **Стæй ма дзы , йер кæй-иу , рæййæфтон**
 стæй =ма =дзы йер кæй =иу р- æййæфт -он
 then =yet =3SG.ENCL.INESS now who.GEN =ITER PV get PST.TR.1SG
 catch

нæ тæккæ цуры , æз Æгъуызартæм æрцыдтæн , æмæ
 нæ= тæккæ цур -ы æз Æгъуызар -т -æм æр- цыд -тæн æмæ
 POSS.1PL= exactly near GEN I Aguzarov PL ALL PV go PST.INTR.1SG and

дзы афтæ цалдæр хæдзары – Æгъуызарты къуылдым
 =дзы афтæ цал -дæр хæдзар -ы Æгъуызар -т -ы къуылдым
 =3SG.ENCL.INESS so how.many INDEF house GEN Aguzarov PL GEN hillock

æй хуыдтой – æмæ дзы афтиддæр
 =æй хуыд -т -ой æмæ =дзы афтид =дæр
 =3SG.ENCL.GEN name TR PST.TR.3PL and =3SG.ENCL.INESS only =PTCL

Æгъуызартæ царди , æмæ сæ цуры
 Æгъуызар -тæ цард -и æмæ =сæ цур -ы
 Aguzarov PL live PST.INTR.3SG and =3PL.ENCL.GEN near GEN

уыди Уациллайы кувæндон .
 уыд -и Уацилла -йы кувæндон
 be PST.INTR.3SG Wasilla GEN sanctuary
 Wasilla

Then, also I saw there, next to our place, I married to Aguzarov, there were a couple of houses - it was called an Aguzarov's hillock - only Aguzarov's family lived there and next to that place there was a sanctuary of Wasilla.

23.3 Уациллайы куывд та фæкæнынц хурхæтæны мæйы ,
 Уацилла -йы куывд =та фæ- кæн -ынц хурхæтæн -ы мæй -ы
 Wasilla GEN holiday =CONTR PV do PRS.3PL solstice GEN month GEN
 June

июны мæй , йæ фæстаг бон къуырисæры .
 июн -ы мæй йæ= фæстаг бон къуыри сæр -ы
 June GEN month POSS.3SG= last day week head GEN

Wasilla's holiday is celebrated on the last Monday of June.

23.4 Æмæ йæ куыд æрыйæфтон ?
 æмæ йæ= куыд æры- йæфтон -он
 and POSS.3SG= how PV get PST.TR.1SG
 catch

How did I see it?

23.5 Ног чындз уыдтæн æмæ ссыдыстæм ,
 ног чындз уыд -тæн æмæ ссыд -ыстæм
 new bride be PST.INTR.1SG and climb.up PST.INTR.1PL

схуыдтой мæ , æмæ фысым дзы
 с- хуыд -т -ой =мæ æмæ фысым =дзы
 PV invite TR PST.TR.3PL =1SG.ENCL.GEN and host =3SG.ENCL.INESS

вæййы .
 вæйй -ы
 happen PRS.3SG

I was a young bride and we went up and the invited me and usually there is a host.

23.6 Алы хæдзар дæр æрхæссы йæ кувинагтæ ,
 алы хæдзар =дæр æр- хæсс -ы йæ= кув -инæг -т -æ
 every house =PTCL PV carry PRS.3SG POSS.3SG= pray PTCP.FUT PL NOM
 festival pies

æрхæссы ма цыхт дæр , æрхæссы ма бæгæны ,
 æр- хæсс -ы =ма цыхт =дæр æр- хæсс -ы =ма бæгæны
 PV carry PRS.3SG =yet cheese =PTCL PV carry PRS.3SG =yet beer

фысымтæ дæр та сæхицæй ыскæнынц
 фысым -т -æ =дæр =та сæ= хицæй ыс- кæн -ынц
 host PL NOM =PTCL =CONTR POSS.3PL= REFL.ABL PV do PRS.3PL

кусарт , бæгæны , арахъ , куыд вæййы , афтæ .
 кусарт бæгæны арахъ куыд вæйй -ы афтæ
 sacrificial animal beer moonshine how happen PRS.3SG so

Every family has to bring (there) it's own sacrificial food, cheese, beer and the hosts also slaughter a sacrificial animal, make beer, moonshine like it has to be done.

23.7 Æмæ цы цыхтытæ æрцауы , уыцы цыхтытæй
 æмæ цы цыхт -ыт -æ æр- цау -ы уыцы цыхт -ыт -æй
 and what cheese PL NOM PV go PRS.3SG that cheese PL ABL

ыскæнынц нумæйаг дзыкка .
 ыс- кæн -ынц нумæйаг дзыкка
 PV do PRS.3PL common dzykka

Cheeses which are brought is used to cook common dzykka.

24.1 Переводить не надо , да ?
 не

I shouldn't translate, should I?

24.2 Дзыкка скæнынц , сызмæнтынц цыхт , стыр аджы
 дзыкка с- кæн -ынц сы- змæнт -ынц цыхт стыр аджы
 dzykka PV do PRS.3PL PV stir PRS.3PL cheese big boiler

йæ ныккæнынц , уже уын æй
 =йæ нык- кæн -ынц уже =уын =æй
 =3SG.ENCL.GEN PV do PRS.3PL already =2PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

æвдисын , ма къухæй уын æй
 æвдис -ын ма= къух -æй =уын =æй
 show PRS.1SG POSS.1SG= hand ABL =2PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

æвдисын .
 æвдис -ын
 show PRS.1SG

They cook dzykka (like this), they stir sheese, put it in a big boiler, look, I show you, I show you with my hand.

24.3 Я употребила вот это всегдашнее « уже », которое нельзя употреблять , но
 я вот это уже но
 this already

все равно .

I used this permanent "uzhe" (Russian borrowing), which I am not supposed to use, but whatever...

24.4 Я стараюсь все-таки

я
 I

At least I'm trying...

24.5 Аемæ-иу æй аджы нывгæдтой , æмæ уымæй
 æмæ =иу =æй аджы ны- вгæд -т -ой æмæ уым -æй
 and =ITER =3SG.ENCL.GEN boiler PV pour TR PST.TR.3PL and DemDist ABL

кæнын байдыдтой ... дзыкка-иу скодтой .
 кæн -ын ба- йдыд -т -ой дзыкка =иу с- код -т -ой
 do INF PV begin TR PST.TR.3PL dzykka =ITER PV do TR PST.TR.3PL

They put it in a boiler and they start to cook from it... to cook dzykka.

24.6 Дзыкка змæстой , аг та-иу уыди дзæбæх
 дзыкка змæст -ой аг =та =иу уыд -и дзæбæх
 dzykka stir PST.TR.3PL boiler =CONTR =ITER be PST.INTR.3SG good

дзæвгар дынджыр аг , иу-цыппар ведра уа , ахæм , фондз
 дзæвгар дынджыр аг иу - цыппар ведра уа ахæм фондз
 big big boiler one four bucket be.SBJV.3SG such five

ведра уа .
 ведрa уa
 bucket be.SBJV.3SG

They stired dzykka, the boiler was a big boiler, (with capacity of) about four buckets or five buckets

24.7 Аемæ-иу гъе йоцы дзыккайæ ... дзыкка-иу сызмæстой ,
 æмæ =иу гъе йоцы дзыкка -йæ дзыкка =иу сы- змæст -ой
 and =ITER well that dzykka ABL dzykka =ITER PV stir PST.TR.3PL

æмæ-иу йæ фыцын байдыдтой .
 æмæ =иу =йæ фыц -ын ба- йдыд -т -ой
 and =ITER =3SG.ENCL.GEN boil INF PV begin TR PST.TR.3PL

And from this dzykka... they stired dzykka and started to boil it.

25.1 Чындзытæ-иу æй кодтой , фысымты
 чындз -ыт -æ =иу =æй код -т -ой фысым -т -ы
 bride PL NOM =ITER =3SG.ENCL.GEN do TR PST.TR.3PL host PL GEN

чындзытæ .
 чындз -ытæ
 bride PL

(Usually) it was made by daughters-in-law, host's daughter's in law.

25.2 **Азмæнты-иу æй хъуыди , гъе**
 a- змæнт -ын =иу =æй хъуыд -и гъе
 PV stir INF =ITER =3SG.ENCL.GEN be.necessary PST.INTR.3SG well

æмæ-иу йæ сой куы суагъта , дзыкка-иу куы
 æмæ =иу =йæ сой куы с- уагът -а дзыкка =иу куы
 and =ITER =3SG.ENCL.GEN fat when PV produce PST.TR.3SG dzykka =ITER when

сывдылди , уæд уыцы сойæ-иу систой æмæ-иу
 сы- вдылд -и уæд уыцы сойæ =иу с- ист -ой æмæ =иу
 PV knead PST.INTR.3SG then that =ITER PV take PST.TR.3PL and =ITER
 fat

йæ
 =йæ
 =3SG.ENCL.GEN

It neede to be stired and then fat exuded, then dzykka was ready, they took this fat and it...

25.3 **Бæлас дзы уыди , нæзы бæлас , æмæ-иу**
 бæлас =дзы уыд -и нæзы бæлас æмæ =иу
 tree =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG pine tree and =ITER

йæ лæгтæ скуывтой , цоппай-иу
 =йæ лæг -т -æ с- куывт -ой цоппай =иу
 =3SG.ENCL.GEN man PL NOM PV pray PST.TR.3PL ritual round dance =ITER

кодтой
 код -т -ой
 do TR PST.TR.3PL

There was a tree, pine tree and males were praying and were doing a ritual round dance.

25.4 **Цоппай уый у хоровод , уыцы бæласы , нæзы**
 цоппай уый у хоровод уыцы бæлас -ы нæзы
 ritual round dance DemDist.NOM be.PRS.3SG round dance that tree GEN pine

бæласы алыварс
 бæлас -ы алыварс
 tree GEN round

Tsoppay - i.e., a round dance, around this tree, around the pine tree.

25.5 **Лæгтæ-иу куырис-иу сбастой , куырис**
 лæг -т -æ =иу куырис =иу с- баст -ой куырис
 husband PL NOM =ITER sheaf =ITER PV bind PST.TR.3PL sheaf

æрбахастой-иу йæ , куырис , æмæ-иу
 æрба- хаст -ой =иу =йæ куырис æмæ =иу
 PV carry PST.TR.3PL =ITER =3SG.ENCL.GEN sheaf and =ITER

æpæværdтой	,	цоппай-иу		скодтой	,
æp- æværd -т -ой		цоппай	=иу	с- код -т -ой	
PV put TR PST.TR.3PL		ritual round dance	=ITER	PV do TR PST.TR.3PL	

скуывтой-иу .

The males used to take a sheaf and brought the sheaf, put it and were performing the rite tsoppay and they prayed.

25.6 Æмæ-иу	гъе	уыцы	царвæй	,	дзыккайы	царвæй	,
æmæ =иу	гъе	уыцы	царв -æй		дзыка -йы	царв -æй	
and =ITER	well	that	melted butter ABL		dzykka GEN	melted butter ABL	

æpкодтой		Уациллайы	бæласы	бынмæ	дурыл	.
æp- код -т -ой		Уацилла -йы	бæлас -ы	бын -мæ	дур -ыл	
PV do TR PST.TR.3PL		Wasilla GEN	tree GEN	bottom ALL	stone SUPER	

And this fat, the fat which exuded from dzykka they poured on the stone which is under the Wasilla's tree.

25.7 Æмæ-иу	скуывтой	,	цæмæй	æpцæуæг	... цы	аз
æmæ =иу	с- куывт -ой		цæмæй	æp- цæу -æг	цы	аз
and =ITER	PV pray PST.TR.3PL		in.order.to	PV go PTCP.PRS	what	year

æpцæуа	,	уый	дæр	та	хорджын	уа	,
æp- цæу -а		уый	=дæр	=та	хор -джын	уа	
PV go SBJV.3SG		DemDist.NOM	=PTCL	=CONTR	grain ADJ	be.SBJV.3SG	

бæркаджын	уа	,	фос	æмæ	хор	куыд	бирæ	уа	,
бæркад -джын	уа		фос	æмæ	хор	куыд	бирæ	уа	
abundance ADJ	be.SBJV.3SG		cattle	and	grain	in.order.that	a.lot.of	be.SBJV.3SG	

адæм	дзæбæх	куыд	уой	,	афтæ	.
адæм	дзæбæх	куыд	уой		афтæ	
people	healthy	in.order.that	be.SBJV.3PL		so	

They prayed for the oncoming... for the year which is about to begin to be a good year for the crops, for abundance in cattle and grain, for the health of the people.

25.8 Гъе	ныр	йер	йодæттæ		фысымтæ-иу		кæм	уыдыстæм
гъе	ныр	йер	йодæ -ттæ		фысым -т -æ	=иу	кæм	уыд -ыстæм
well	now	now	DemDist.PL PL		host PL NOM	=ITER	where	be PST.INTR.1PL

...

They were this kind of hosts...

26.1 Æмæ	ма	уын		уæд	та	дарддæр-иу		куы
æmæ	=ма	=уын		уæд	=та	дард -дæр	=иу	куы
and	=yet	=2PL.ENCL.DAT		then	=CONTR	distant COMPAR	=ITER	when

рацыди	,	Зæрдæвæрæны	мæй	фæци	,	Сусæны
ра- цыд -и		Зæрдæвæрæн -ы	мæй	фæци		Сусæн -ы
PV go PST.INTR.3SG		May GEN	month	PV+be.PRS.3SG		July GEN

мæй	фæци	,	æрхæцца-иу	хосгæрдæнтæ	æмæ-иу
мæй	фæци		æр- хæцца =иу	хос гæрд -æн -т -æ	æмæ =иу
month	PV+be.PRS.3SG		PV mixed =ITER	hay get.through INF2 PL NOM	and =ITER
			begin	haymaking time	

уæд	та	скодтой	Сусæны	мæйы	фæстæ
уæд	=та	с- код -т -ой	Сусæн -ы	мæй -ы	фæстæ
then	=CONTR	PV do TR PST.TR.3PL	July GEN	month GEN	after

скодтой-иу	Цыргъисæны	куывд
с- код -т -ой	=иу Цыргъисæн -ы	куывд
PV do TR PST.TR.3PL	=ITER Cyrgisæn GEN	holiday

Then, when May ended and July was about to end and the haymaking time began, at the end of July the holiday of Tsyrgisan was celebrated.

26.2 **Цыргъисæны** – **уый** **хæхбæсты** **стыр куывд**
 Цыргъисæн -ы уый хæхбæст -ы styr куывд
 Cyrgisæn GEN DemDist.NOM mountainous place GEN big holiday

та-иу	сæм	уымæ	гæсгæ	уыди
=та =иу	=сæм	уы -мæ	гæсгæ	уыд -и
=CONTR =ITER	=3PL.ENCL.ALL	DemDist ALL	in accordance with	be PST.INTR.3SG

фæдфæдыл-иу	цалдæр	куывды	цыди
фæд фæд -ыл =иу	цал -дæр	куывд -ы	цыд -и
track track SUPER =ITER	how.many INDEF	holiday GEN	go PST.INTR.3SG

Tsyrgisan - it was considered a big holiday in mountains because a couple of holidays were celebrated one after another.

26.3 **Адæммæ-иу** **хосгæрдæнтæ** **куы** **байдыдтой**
 адæм -мæ =иу хос гæрд -æн -т -æ куы ба- йдыд -т -ой
 people ALL =ITER hay get.through INF2 PL NOM when PV begin TR PST.TR.3PL
 haymaking time

уæд-иу	уым	дæр	та-иу	фысымтæ	равзæрстой
уæд =иу	уым	=дæр =та	=иу	фысым -т -æ	ра- взæрст -ой
then =ITER	DemDist.IN	=PTCL =CONTR	=ITER	host PL NOM	PV choose PST.TR.3PL

,	æмæ-иу	кæм	дыууæ	лæджы	уыдысты	,	кæм	дыууæ
	æмæ =иу	кæм	дыууæ	лæдж -ы	уыд -ысты		кæм	дыууæ
	and =ITER	where	two	man GEN	be PST.INTR.3PL		where	two

хæдзары	,	кæм	æртæ	хæдзары
хæдзар -ы		кæм	æртæ	хæдзар -ы
house GEN		where	three	house GEN

When the haymaking time began they selected two hosts of the holiday and sometimes it was two man, sometimes - two families and sometimes - three.

26.4 **Æмæ хос-иу нæма карстой** , **цалынмæ-иу Цыргъисæны**
 æмæ хос =иу нæма карст -ой цалынмæ =иу Цыргъисæн -ы
 and hay =ITER not.yet cut PST.TR.3PL until =ITER GEN

куывд ыскодтой , **уæд** .
 куывд ыс- код -т -ой уæд
 holiday PV do TR PST.TR.3PL then

And they didn't mow hay until they celebrate the Tsyrghisan holiday.

26.5 **Цыргъисæны куывд – цыргъ , острый , ома , сæ**
 Цыргъисæн -ы куывд цыргъ острый ома сæ=
 Cyrgisæn GEN holiday sharp sharp that is to say POSS.3PL=

цæвджытæ-иу цалынмæ райстой , **уæдмæ-иу куывд**
 цæвджы -т -æ =иу цалынмæ ра- йст -ой уæдмæ =иу куывд
 scythe PL NOM =ITER until PV take PST.TR.3PL until.then =ITER holiday

скодтой .
 с- код -т -ой
 PV do TR PST.TR.3PL

Tsyrghisan holiday, it is - tsyrg means sharp, i.e., they didn't begin to mow until they celebrate the holiday.

26.6 **Æмæ та-иу куывд куы скодтой** , **уæд-иу дыккаг**
 æмæ =та =иу куывд куы с- код -т -ой уæд =иу дыккаг
 and =CONTR =ITER holiday when PV do TR PST.TR.3PL then =ITER second

бон ацыдысты , **æмæ-иу хосгæрдæнтæ**
 бон а- цыд -ысты æмæ =иу хос гæрд -æн -т -æ
 day PV go PST.INTR.3PL and =ITER hay get.through INF2 PL NOM
 haymaking time

байдыдтой .
 ба- йдыд -т -ой
 PV begin TR PST.TR.3PL

When the holiday came to an end the second day (after that) the haymowing started.

26.7 **Хосгæрдæнты-иу афтæ-иу адæм хынджылæг**
 хос гæрд -æн -т -ы =иу афтæ =иу адæм хынджылæг
 hay get.through INF2 PL GEN =ITER so =ITER people mockery
 haymaking time

кодтой , **хынджылæг** , **зæгъгæ** , **æвдæлгæ-иу никай**
 код -т -ой хынджылæг зæгъ -гæ æвдæл -гæ =иу никай
 do TR PST.TR.3PL mockery say CONV have time CONV =ITER no.one.GEN
 DIR

кодта , **æмæ-иу загътой** : « **Ради Бога , кæд**
 код -т -а æмæ =иу загът -ой Ради Бога кæд
 do TR PST.TR.3SG and =ITER say PST.TR.3PL for God if
 persuade

ма	амæл		ничи	дæ	бавæрдзæни	», —
ма	а- мæл -*0		ничи	дæ=	ба- вæр -дзæни	
NEG	PV die IMP.2SG		nobody	POSS.2SG=	PV put FUT.3SG	

кæнут	,	зæгъгæ	.
кæн -ут		зæгъ -гæ	
do IMP.2PL		say CONV	
		DIR	

27.1	Уымæй	уæлдай	ма	дзы	бирæ	кувæндæттæ
	уым -æй	уæлдай	=ма	=дзы	бирæ	кувæндæ -тт -æ
	DemDist ABL	special	=yet	=3SG.ENCL.INESS	a.lot.of	sanctuary PL NOM

27.2	Ис	,	æмæ	ис	,	ну	,	адæм	дзы		нал	и	.
	ис		æмæ	ис		ну		адæм	=дзы		нал	и	
	EXST		and	EXST		HES		people	=3SG.ENCL.INESS		no.longer	EXST	

27.3 Гъе йер æз Зджыды кой кæнын фылдæр , ахæм бирæ
 гъе йер æз Зджыд -ы кой кæн -ын фылдæр ахæм бирæ
 well now I Zgid GEN mention do PRS.1SG more such a.lot.of

æй	зæгъон	,	паддзахад	нын	баххуыс
=æй	зæгъ -он		паддзахад	=нын	ба- ххуыс
=3SG.ENCL.GEN	say SBJV.1SG		government	=1PL.ENCL.DAT	PV help

код	код	код	код	код	код
-T	-a				
do	TR	PST.TR.3SG	and	=1PL.ENCL.DAT	well
persuade					

радта

рад -т -а
give.PFV TR PST.TR.3SG

Well, mostly I talk about Zgid, there not a lot of people, well, how to say it, the government helped us and gave us houses here.

27.4 **Ахæм программæ ис**
ахæм программæ ис
such program EXST

There is a program.

27.5 **Уый дæр сæ хъæуы истæмæн ?**
уый =дæр =сæ хъæу -ы истæмæн
DemDist.NOM =PTCL =3PL.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG something.DAT

Do they need it?

27.6 **Радзурæм æй цæй !**
ра- дзур -æм =æй цæй
PV talk IMP.1PL =3SG.ENCL.GEN what.GEN

Let's tell it!

27.7 **Кæмдæр ... Подскажем , что где-то какие-то программы действуют российские**
кæм -дæр что
where INDEF that

...

Somewhere... We'll tell that there are some Russian programs existing...

28 **Мадина : Æрмæст иронау !**
Мадина æрмæст ирон -ау
Madina only Ossetic EQU

Madina: Only in Ossetic!

29.1 **Изета : О , зæгъæм , ахæм , паддзахад ахæм ... Зæгъæм ,**
Изета о зæгъ -æм ахæм паддзахад ахæм зæгъ -æм
Izeta yes say IMP.1PL such government such say IMP.1PL

программæ .

программæ
program

Izeta: Yes, let's say, such, such a government... let's say a program.

29.2 **Зæронд хæдзæрттæ кæм бамæгуыр сты , кæм нал**
зæронд хæдзæр -тт -æ кæм ба- мæгуыр сты кæм нал
old house PL NOM where PV poor be.PRS.3PL where no.longer

бæззынц цæрынмæ , уымæ гæсгæ сын ,
бæзз -ынц цæр -ын -мæ уы -мæ гæсгæ =сын
be.fit PRS.3PL live INF ALL DemDist ALL in accordance with =3PL.ENCL.DAT

адæмæн , **радтой** **æхца** , **æмæ сæ** **хицауад** ,
 адæм -æн рад -т -ой æхца æмæ сæ= хицау -ад
 people DAT give.PFV TR PST.TR.3PL money and POSS.3PL= master NMLZ
 government

мæнæ **нæ** **районы** **хицауад** , **февнæлдтой** ,
 мæнæ нæ= район -ы хицау -ад фе- внæлд -т -ой
 there,that.is POSS.1PL= district GEN master NMLZ PV begin TR PST.TR.3PL
 DISC government
сæ **гæххæттытæ** **рæвдз** **уыдысты** , **Мæскуымæ**
 сæ= гæххæтт -ыт -æ рæвдз уыд -ысты Мæскуы -мæ
 POSS.3PL= document PL NOM ready be PST.INTR.3PL Moscow ALL

сæ **аластой** .
 =сæ а- ласт -ой
 =3PL.ENCL.GEN PV carry PST.TR.3PL

Old buildings which were unfit to live in... that is why they gave many to people (those to lived in such buildings) and their administration, that is administration of our district worked on it, their papers were ready and they took it to Moscow.

29.3 **Æмæ уымæ** **гæсгæ** **нын** **ыскодтой**
 æмæ уы -мæ гæсгæ =нын ыс- код -т -ой
 and DemDist ALL in accordance with =1PL.ENCL.DAT PV do TR PST.TR.3PL

мæнæ **гъе** **ам** **гъе** **ацы** **дыууæ** **подъезды** **фарсмæ** **ма** ,
 мæнæ гъе ам гъе ацы дыууæ подъезд -ы фарс -мæ =ма
 there,that.is well DemProx.IN well DemProx two entrance GEN side ALL =yet
 DISC here

иннæ **дыууæ** **подъезды** **æрдæг** **кондтытæ** **уыдысты** , **æмæ**
 иннæ дыууæ подъезд -ы æрдæг кондт -ыт -æ уыд -ысты æмæ
 other two entrance GEN half do.PTCP.PST PL NOM be PST.INTR.3PL and

нын **сæ** **махæн** **бацæттæ** **кодтой** .
 =нын =сæ махæн ба- цæттæ код -т -ой
 =1PL.ENCL.DAT =3PL.ENCL.GEN we.DAT PV ready do TR PST.TR.3PL

That is why they build for us in this place, here, near these entrances (to other buildings), other two entrances were unfinished but they finished them for us.

29.4 **Дæлæ** **ма** **гъе** **уым** **дæр** **ну** **хæдзар** **сарæзтой** .
 дæлæ =ма гъе уым =дæр ну хæдзар с- арæзт -ой
 down.there =yet well DemDist.IN =PTCL one house PV make PST.TR.3PL

And down there they also built one more house.

29.5 **Ардæм** **Зджыд** **æмæ** **Холстæй** **ралыгъдысты** , **шахтерты**
 ардæм Зджыд æмæ Холст -æй ра- лыгъд -ысты шахтер -т -ы
 here Zgid and Kholst (village) ABL PV move PST.INTR.3PL miner PL GEN

æрзæджæхæнтæй	,	уыди	Садоны	комбинат	,	æмæ ныр
æрзæджæхæн -т -æй		уыд -и	Садон -ы	комбинат		æмæ ныр
PL ABL		be PST.INTR.3SG	Sadon GEN	plant		and now

нал	кусынц	.
нал	кус -ынц	
no.longer	work PRS.3PL	

People from Zgid and Kholst moved here, from mine villages; there was a plant in Sadon but now they don't work (there) any more.

29.6 **Фæлæ** , **кæддæры** **заманты** **дзы** **чи** **фæфыдæбон**
 фæлæ кæд -дæр -ы заман -т -ы =дзы чи фæ- фыдæбон
 but when INDEF GEN time PL GEN =3SG.ENCL.INESS who PV hard work

кодта	,	гъе уыцы адæмæн	кæддæр-никад	нæ
код -т -а		гъе уыцы адæм -æн	кæд -дæр никад	нæ=
do TR PST.TR.3SG		well that people DAT	when COMPAR never	POSS.1PL=
persuade			finally	
паддзахад цыдæр æххуыс бакодта				.
паддзахад цы -дæр æххуыс ба- код -т -а				
government what INDEF help PV do TR PST.TR.3SG				

But our government finally supported in some way the people who worked there some time ago.

29.7 **Уымæй** **уæлдай ма дæлæ** **Нузал æмæ Мызуры адæмæн**
 уым -æй уæлдай =ма дæлæ Нузал æмæ Мызур -ы адæм -æн
 DemDist ABL special =yet down.there Nuzal and Mizur GEN people DAT

дæр дæлæ	гъе уым	иу-æртæ уæладзыг хæдзары
=дæр дæлæ	гъе уым	иу æртæ уæладзыг хæдзар -ы
=PTCL down.there	well DemDist.IN	one three floor house GEN
		about three

сарæзтой	,	æмæ гъе уым	дæр цæрынц адæм	.
с- арæзт -ой		æмæ гъе уым	=дæр цæр -ынц адæм	
PV make PST.TR.3PL		and well DemDist.IN	=PTCL live PRS.3PL people	

Besides that they built three multistoried houses down there for people from Nuzal and Mizur, and (now) people also live there.

29.8 **Йер афтæ** , **цыдæртæ** **зыдтон** , **зонгæ** **ма**
 йер афтæ цы -дæр -т -æ зыд -т -он зон -гæ =ма
 now so what INDEF PL NOM know TR PST.TR.1SG know CONV =yet

адæймаг цыдæртæ	фæкæны	,	фæлæ се	ппæт
адæймаг цы -дæр -т -æ	фæ- кæн -ы		фæлæ се=	ппæт
man what INDEF PL NOM	PV do PRS.3SG		but POSS.3PL=	all

хъæуынц	–	нæ хъæуынц	,	уый	нæ зонын
хъæу -ынц		нæ хъæу -ынц		уый	нæ зон -ын
be.necessary PRS.3PL		NEG be.necessary PRS.3PL		DemDist.GEN	NEG know PRS.1SG

...

Well, I knew something, usually a man knows something, but I don't know whether you need it or not.

30 **Мадина** : **Уый** **мæнæ** **тынг** **къæвдатæ** **куы**
 Мадина уый мæнæ тынг къæвда -т -æ куы
 Madina DemDist.NOM there,that.is very rain PL NOM when
 DISC

рацыди , **уый** **фæстæ** ?
 ра- цыд -и уый фæстæ
 PV go PST.INTR.3SG DemDist.GEN after

Madina: All this happened after the heavy rains?

31.1 **Изета** : **О** .
 Изета о
 Izeta yes

Izeta: Yes.

31.2 **На** , **тынг** **къæвдатæ** **куы** **рацыди** **дыууын** ...
 на тынг къæвда -т -æ куы ра- цыд -и дыууын
 PRED.NEG very rain PL NOM when PV go PST.INTR.3SG twenty

дыууæ сæдæ ... **дыууæ мин** **дыккæгæм** **азы** **куы** **уыди**
 дыууæ сæдæ дыууæ мин дыккæг -æм аз -ы куы уыд -и
 two hundred two thousand second ORD year GEN when be PST.INTR.3SG

къæвда , **о** , **Хурхæтæны** **ссæдзæм** **бон** **уыди** .
 къæвда о Хурхæтæн -ы ссæдз -æм бон уыд -и
 rain yes solstice GEN twenty ORD day be PST.INTR.3SG
 June

No, when it was raining hard, in twenty... two hundred... two thousand and two when it was raining, yes, it was the twentieth of June.

31.3 **Хъуыды йæ** **кæнын** , **махæн** **ма** **нæ** **чызгæн**
 хъуыды =йæ кæн -ын махæн =ма нæ= чызг -æн
 thought =3SG.ENCL.GEN do PRS.1SG we.DAT =yet POSS.1PL= girl DAT

йæ **гуырæнбон** **дæр** **уыди** , **æхсæв** **нæм**
 йæ= гуыр -æн бон =дæр уыд -и æхсæв =нæм
 POSS.3SG= be.born INF2 day =PTCL be PST.INTR.3SG night =1PL.ENCL.ALL
 birthday

лæгтæ **фæбадтысты** , **скуывтой** , **æмæ** **райсомæй**
 лæг -т -æ фæ- бадт -ысты с- куывт -ой æмæ райсом -æй
 man PL NOM PV sit PST.INTR.3PL PV pray PST.TR.3PL and morning ABL

нæ **лæг** **куыстмæ** **ацыди** .
 нæ= лæг куыст -мæ а- цыд -и
 POSS.1PL= husband work ALL PV go PST.INTR.3SG

I remember it, it was our daughter's birthday, the night before we had guests and on the morning my husband went to work.

31.4 **Æмæ куыстмæ ацыди** , **æмæ йæм иу**
 æмæ куыст -мæ а- цыд -и æмæ =йæм иу
 and work ALL PV go PST.INTR.3SG and =3SG.ENCL.ALL one

зынæг сæм нæ .
 зын -æг =сæм нæ
 appear PTCP.PRS =3PL.ENCL.ALL NEG

He went to work and nobody came to them (to their office).

31.5 **Ай дам , кæм сты** , **адæм кæм сты** ,
 ай =дам кæм сты адæм кæм сты
 DemProx.NOM =CIT where be.PRS.3PL people where be.PRS.3PL

æрцыди , **иу адæймаг дæр** , **дам** , **шахтæмæ не** ‘
 æр- цыд -и иу адæймаг =дæр =дам шахтæ -мæ не
 PV go PST.INTR.3SG one man =PTCL =CIT mine ALL NEG

рбацыди , **кæм** , **дам** , **сты** .
 рба- цыд -и кæм =дам сты
 PV go PST.INTR.3SG where =CIT be.PRS.3PL

Well, he says, where are they, there are people, a man didn't come to the mine, where are they, he said.

31.6 **Рухс нал уыди** , **телефонтæ нал куыстой**
 рухс нал уыд -и телефон -т -æ нал куыст -ой
 light no.longer be PST.INTR.3SG telephone PL NOM no.longer work PST.TR.3PL

, **ницыуал куыста** .
 ницы уал куыст -а
 nothing more work PST.TR.3SG

There was no power, phones were out of order, everything was out of order.

31.7 **Æмæ дам , ныр адæм цы фесты** .
 æмæ =дам ныр адæм цы фе- сты
 and =CIT now people what PV be.PRS.3PL

And where did people disappeared, he said.

31.8 **Уæд рацæй-рабон æмæ стыр къæвда рацыди** .
 уæд ра- цæй- ра- бон æмæ стыр къæвда ра- цыд -и
 then PV PV PV day and big rain PV go PST.INTR.3SG

Then, after some time it started to rain cats and dogs.

31.9 **Æмæ ма , мæнмæ гæсгæ** , **мæнмæ гæсгæ нæ** , **фæлæ**
 æмæ =ма мæнмæ гæсгæ мæнмæ гæсгæ нæ фæлæ
 and =yet I.ALL in accordance with I.ALL in accordance with NEG but

адæм æй афтæ рахатыдтой , **къæдзæхтæ**
 адæм =æй афтæ ра- хатыд -т -ой къæдзæх -т -æ
 people =3SG.ENCL.GEN so PV understand TR PST.TR.3PL rock PL NOM

дæр базмæлыдысты , хæхтæ дæр базмæлыдысты
 =дæр ба- змæлыд -ысты хæх -т -æ =дæр ба- змæлыд -ысты
 =PTCL PV move PST.INTR.3PL mountain PL NOM =PTCL PV move PST.INTR.3PL

, æмæ уымæ гæсгæ дæттæ ратыдтой бирæ
 æмæ уы -мæ гæсгæ дæт -т -æ ра- тыд -т -ой бирæ
 and DemDist ALL in accordance with water PL NOM PV tear TR PST.TR.3PL a.lot.of

рæттæй

рæ -тт -æй
 place PL ABL

And in my opinion, not in my opinion, in people's opinion the mountains moved and rocks moved, that is why in many places underearth waters burst out.

31.10 Дон-иу кæцæй нæ цыди , гьер къæдзæхы
 дон =иу кæцæй нæ цыд -и гьер къæдзæх -ы
 water =ITER from.where NEG go PST.INTR.3SG now rock GEN

фахсæй , æмæ-иу гье уырдыгæй дæр дон ратыдта
 фæхс -æй æмæ =иу гье уырдыгæй =дæр дон ра- тыд -т -а
 slope ABL and =ITER well from.there =PTCL water PV tear TR PST.TR.3SG

Even in the places where there were no water, for example, from a rock, even from this kind of places the water burst out.

31.11 Æмæ уыцы дæттæ сæ разæй ахастой , гьер
 æмæ уыцы дæт -т -æ сæ= раз -æй а- хаст -ой гьер
 and that water PL NOM POSS.3PL= front ABL PV carry PST.TR.3PL now

Зджыдæй атыдтой , Ходæй æмæ сæ разæй Садон
 Зджыд -æй а- тыд -т -ой Ход -æй æмæ сæ= раз -æй Садон
 Zgid ABL PV tear TR PST.TR.3PL Khod ABL and POSS.3PL= front ABL Sadon

, Галон , Галон , Садон æмæ Мызуры хъæутæ ахастой
 Галон Галон Садон æмæ Мызур -ы хъæу -т -æ а- хаст -ой
 Galon Galon Sadon and Mizur GEN village PL NOM PV carry PST.TR.3PL

уым дæлаæмæ , Куырæйтты хъæутæ
 уым дæлæ -мæ Куырæйтт -ы хъæу -т -æ
 DemDist.IN down.there ALL Kuraytta GEN village PL NOM

And these flows took away, in Zgid they burst out, in Khod and they washed away Sadon, Galon, Galon, Sadon and Mizur villages they washed down, villages of Kuraytta.

31.12 Гье æмæ гье уæд дæр , куы зæгъын , Мæскуыйæ
 гье æмæ гье уæд =дæр куы зæгъ -ын Мæскуы -йæ
 well and well then =PTCL EMPH say PRS.1SG Moscow ABL

ссыдысты	,	федтой		алы	рæтты	
ссыд -ысты		фед -т -ой		алы рæ -тт -ы		
climb.up PST.INTR.3PL		PV+see TR PST.TR.3PL		every place PL INESS		

And then also, as I say, they came from Moscow and saw in every place.

31.13 Æмæ цæрынмæ	нал	бæззыдысты	,	сæ
æмæ цæр -ын -мæ	нал	бæззыд -ысты		сæ=
and live INF ALL	no.longer	be.fit PST.INTR.3PL		POSS.3PL=

хæдзæрттæ	хæлд	æрцыдысты	,	дæттæ	...
хæдзæр -тт -æ	хæлд	æр- цыд -ысты		дæт -т -æ	
house PL NOM	collapse.PART.PST	PV go PST.INTR.3PL		water PL NOM	

нал	дзы	уыди	,	уырыссагау	,
нал	=дзы	уыд -и		уырыссаг -ау	
no.longer	=3SG.ENCL.INESS	be PST.INTR.3SG		Russian EQU	

коммуникацитæ	,	ницыуал	дзы	уыди	
коммуникаци -т -æ		ницы уал	=дзы	уыд -и	
communication PL NOM		nothing more	=3SG.ENCL.INESS	be PST.INTR.3SG	

(the villages) were unfit to live in, the houses were destroyed, flows... there was not, in Russian, communications, there was nothing there.

31.14 Фæндаг та	æппындæр саразынмæ	...	афтæ æнхъæлдой	,
фæндаг =та	æппындæр с- араз -ын -мæ		афтæ æнхъæлд -ой	
way =CONTR	completely PV build INF ALL		so think PST.TR.3PL	

æмæ йæ	нал	сараздысты	,	фæлæ йæ
æмæ =йæ	нал	с- араз -дзысты		фæлæ =йæ
and =3SG.ENCL.GEN	no.longer	PV build FUT.3PL		but =3SG.ENCL.GEN

сарæзтой	,	куыддæрты	йæ	сарæзтой
с- арæзт -ой		куыд -дæр -т -ы	=йæ	с- арæзт -ой
PV build PST.TR.3PL		how INDEF PL GEN	=3SG.ENCL.GEN	PV make PST.TR.3PL

уæддæр .
уæддæр
still

The road was completely for building... they thought that it will not be build but it was build, however, they build it somehow.

31.15 Фæлæ гъе уæд Садон	,	Галоны	хъæуытæ	раивтой	,
фæлæ гъе уæд Садон		Галон -ы	хъæу -ыт -æ	ра- ивт -ой	
but well then Sadon		Galon GEN	village PL NOM	PV change PST.TR.3PL	

баххуыс	сын	кодтой	,	æхца	сын
ба- ххуыс	=сын	код -т -ой		æхца	=сын
PV help	=3PL.ENCL.DAT	do TR PST.TR.3PL		money	=3PL.ENCL.DAT

радтой

рад -т -ой

give.PFV TR PST.TR.3PL

But by that time they moved the villages Sadon and Galon, they helped them, gave them money.

31.16 **Сæ** **бон** **уыди** , **кæм** **сæ** **фæнды**
сæ= бон уыд -и кæм =сæ фæнд -ы
POSS.3PL= possibility be PST.INTR.3SG where =3PL.ENCL.GEN want PRS.3SG

, **раздæр** **сæ** **нæ** **уагътой** , **кæм** **сæ**
раздæр =сæ нæ уагът -ой кæм =сæ
in.the.beginning =3PL.ENCL.GEN NEG let.go PST.TR.3PL where =3PL.ENCL.GEN

фæнды , **уым** , **афтиддæр** **загътой** , **афтиддæр**
фæнд -ы уым афтид =дæр загът -ой афтид =дæр
want PRS.3SG DemDist.IN only =PTCL say PST.TR.3PL only =PTCL

Алагир **районы** **балхæнут** **уæхицæн** **хæдзæрттæ**
Алагир -ы район -ы ба- лхæн -ут уæ= хицæн хæдзæр -тт -æ
Alagir GEN district INESS PV buy IMP.2PL POSS.2PL= REFL.DAT house PL NOM

They could (buy accomodation) wherever they want; at the beginning it was not allowed (to buy) where they wanted, it was said to buy houses only in Alagir district.

31.17 **Фæлæ** **уый** **фæстæ** **æнæхъæн** **Ирыстоны** **дæр** **сæ**
фæлæ уый фæстæ æнæхъæн Ирыстон -ы =дæр сæ=
but DemDist.GEN after whole Ossetia INESS =PTCL POSS.3PL=

бон **уыди** , **кæмдæриддæр** **сæ** **фæнды**
бон уыд -и кæмдæриддæр =сæ фæнд -ы
possibility be PST.INTR.3SG everywhere =3PL.ENCL.GEN want PRS.3SG

равзарын , **уый**
ра- взар -ын уый
PV choose INF DemDist.GEN

But then they could buy wherever they want.

31.18 **Хæдзæрттæ** **равзæрстой** **æмæ** **рацыдысты**
хæдзæр -тт -æ ра- взæрст -ой æмæ ра- цыд -ысты
house PL NOM PV choose PST.TR.3PL and PV go PST.INTR.3PL

They chose their houses and moves.

32.1 **Æмæ** **гъе** **уæд** **мах** **дæр** **тæрсын** **байдыдтам** , **æнæхъæн**
æмæ гъе уæд мах =дæр тæрс -ын ба- йдыд -т -ам æнæхъæн
and well then we.NOM =PTCL fear INF PV begin TR PST.TR.1PL whole

комы **ма** **иунæгæй** **куыд** **уыдзыстæм** **афтид** **Зджыд**
ком -ы =ма иунæг -æй куыд уы -дзыстæм афтид Зджыд
gorge GEN =yet single ABL how be FUT.1PL only Zgid

Then we started to afraid, how will we, only Zgid, stay alone in the gorge.

32.2 Ай уыздæни бирæгъбадæн ком , мыййаг дзы
 ай уы -дзæни бирæгъ бад -æн ком мыййаг =дзы
 DemProx.NOM be FUT.3SG wolf sit INF2 gorge may be =3SG.ENCL.INESS

адæм куы нал уа .
 адæм куы нал уа
 people EMPH no.longer be.SBJV.3SG

It will be a gorge full of wolves, and, perhaps, there will be no more people.

32.3 Æмæ-иу тарстыстæм , уый тыххæй æмæ мах тынг
 æмæ =иу тарст -ыстæм уый тыххæй æмæ мах тынг
 and =ITER fear PST.INTR.1PL DemDist.GEN for and we.NOM very

уæлиау цæуæм , æмæ-иу нæм хæдтулгæ тедтæ
 уæлиау цæу -æм æмæ =иу =нæм хæдтулгæ тед -т -æ
 high go PRS.1PL and =ITER =1PL.ENCL.ALL car and so on PL NOM

дæр афтæ нæ цыдысты , зынтæй-иу нæм
 =дæр афтæ нæ цыд -ысты зын -т -æй =иу =нæм
 =PTCL so NEG go PST.INTR.3PL hard PL ABL =ITER =1PL.ENCL.ALL

цыдысты æнæуый рæстæджы дæр .
 цыд -ысты æнæуый рæстæдж -ы =дæр
 go PST.INTR.3PL usual time INESS =PTCL

And we were afraid because we climb very high and cars didn't come to us, in usual time they hardly climbed to us.

32.4 Уæд ма , зæгъын , ныр та куыд уыздæни ?
 уæд =ма зæгъ -ын ныр =та куыд уы -дзæни
 then =yet say PRS.1SG now =CONTR how be FUT.3SG

What will happen now, I say.

32.5 Гъе уæд мах дæр паддзахадмæ фыссын байдыдтам ,
 гъе уæд мах =дæр паддзахад -мæ фысс -ын ба- йдыд -т -ам
 well then we.NOM =PTCL government ALL write INF PV begin TR PST.TR.1PL

Путинæй байдай , уæд уыди Путин президент ,
 Путин -æй ба- йдай -*0 уæд уыд -и Путин президент
 Putin ABL PV begin IMP.2SG then be PST.INTR.3SG Putin president

уый фæстæ Медведев , æмæ йыл аст азы
 уый фæстæ Медведев æмæ =йыл аст аз -ы
 DemDist.GEN after Medvedev and =3SG.ENCL.SUPER eight year GEN

йæм фенхъæлмæ кастыстæм .
 =йæм фе- нхъæл -мæ каст -ыстæм
 =3SG.ENCL.ALL PV hope ALL look PST.INTR.1PL
 wait

Then we started to write letters to the government, first to Putin, Putin was the president that time, then to Medvedev, and we were waiting for seven years.

32.6 **Фæлæ нын бантысти**, **нæ къухы**
 фæлæ =нын ба- нтыст -и нæ= къух -ы
 but =1PL.ENCL.DAT PV manage PST.INTR.3SG POSS.1PL= hand GEN

бафтыди, **æмæ цы нæ зæрды уыди**,
 ба- фтыд -и æмæ цы нæ= зæрд -ы уыд -и
 PV add PST.INTR.3SG and what POSS.1PL= heart GEN be PST.INTR.3SG

уый бакодтам.
 уый ба- код -т -ам
 DemDist.GEN PV do TR PST.TR.1PL

And we managed to and we did what we wanted.

33.1 **Фæлæ йыл фæсмон дæр кæмдæр акæнæм**, **кæд**
 фæлæ =йыл фæсмон =дæр кæм -дæр а- кæн -æм кæд
 but =3SG.ENCL.SUPER regret =PTCL where INDEF PV do PRS.1PL if

хохæй раивтам, **уæддæр нæ хæдзæрттæ**
 хох -æй ра- ивт -ам уæд =дæр нæ= хæдзæр -тт -æ
 mountain ABL PV change PST.TR.1PL then =PTCL POSS.1PL= house PL NOM

нырма уым сты.
 нырма уым сты
 so far DemDist.IN be.PRS.3PL

But we also regret, if we moved from mountains our houses are still there.

33.2 **Æмæ нын сæ кæд паддзахад нæ байсиккой**
 æмæ =нын =сæ кæд паддзахад нæ ба- йс -иккой
 and =1PL.ENCL.DAT =3PL.ENCL.GEN if government NEG PV take OPT.3PL

æмæ сæ нæ фехаликкой, **уæд уыцы хъæуимæ дæр**
 æмæ =сæ нæ фе- хал -иккой уæд уыцы хъæу -имæ =дæр
 and =3PL.ENCL.GEN NEG PV break OPT.3PL then that village COMIT =PTCL

махæн баст и бирæ хорздзинадтæ.
 махæн баст и бирæ хорз -дзинад -т -æ
 we.DAT bind.PART.PST EXST a.lot.of good AN PL NOM

If the government doesn't deprive of our houses and doesn't destroy them, this village is associated with a lot of good things.

33.3 **Æвæццæгæн**, **не** ‘ **рыгон бонтæ уым кæй**
 æвæццæгæн не= рыгон бон -т -æ уым кæй
 maybe POSS.1PL= young day PL NOM DemDist.IN COMP

арвыстам	,	уымæ	гæсгæ	,	мах	ницæмæй
a- рвыст -ам		уы -мæ	гæсгæ		мах	ницæмæй
PV spend PST.TR.1PL		DemDist ALL	in accordance with		we.NOM	nothing.ABL

хъаст	кæнæм	Зджыдæй	.
хъаст	кæн -æм	Зджыд -æй	
complain	do PRS.1PL	Zgid ABL	

May be because we spent our youth there and we don't complain of anything in Zgid.

33.4 Зын нын	дзы	уыди	,	тынг зын
зын =нын	=дзы	уыд -и		тынг зын
hard =1PL.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.INESS	be PST.INTR.3SG		very hard

нын	дзы-иу	уыди	,	фæлæ уæддæр	.
=нын	=дзы	=иу		фæлæ уæддæр	
=1PL.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.INESS	=ITER		but still	

It was hard there, it was very hard, though (we don't complain).

33.5 Ныууарыд-иу	дзы	афтæ	,	иу хатт	,	хъуыды кæнын	,
ныу- уарыд иу	=дзы	афтæ		иу хатт		хъуыды кæн -ын	
PV fall one	=3SG.ENCL.INESS	so		one time		thought do PRS.1SG	
						remember	

æмæ	Джеоргуыбатаæ	уыди	,	кусæртгæ
æмæ	Джеоргуыба -т -æ	уыд -и		кусæрт -т -æ
and	PL NOM	be PST.INTR.3SG		sacrificial animal PL NOM

акодтам	.
a- код -т -ам	
PV do TR PST.TR.1PL	

There was heavy snowing once and, I remeber, it was Djeorgwyba holiday and we slaughtered sacrificial animals.

33.6 Райсомæй	та	,	гъе	уæд дæр	та	нæ	лæг	æмæ
райсом -æй	=та		гъе	уæд =дæр	=та	нæ=	лæг	æмæ
morning ABL	=CONTR		well	then =PTCL	=CONTR	POSS.1PL=	husband	and

нæ	хистæр	чызг	куыстмæ	цыдысты	,	æмæ	фыццагдæр
нæ=	хистæр	чызг	куыст -мæ	цыд -ысты		æмæ	фыццаг -дæр
POSS.1PL=	elder	girl	work ALL	go PST.INTR.3PL		and	first INDEF

ацыди	нæ	сыхæй	нæ	хистæр	чызг	,	æмæ	дзæбæх
a- цыд -и	нæ=	сых -æй	нæ=	хистæр	чызг		æмæ	дзæбæх
PV go PST.INTR.3SG	POSS.1PL=	block ABL	POSS.1PL=	elder	girl		and	good

чызг у	,	зæгъæм	,	дæргъæлвæст	чызг	.
чызг у		зæгъ -æм		дæргъ æлвæст	чызг	
girl be.PRS.3SG		say IMP.1PL		length drag.PART.PST	girl	
				tall		

In the morning, my husband also and our elder daughter were about to go to work, our elder daughter went out

first and she is a tall girl, a high one.

33.7 **Æмæ ацыди** , **æмæ йæ** **уæрагæй** **йæ**
 æмæ a- цыд -и æмæ йæ= уæраг -æй йæ=
 and PV go PST.INTR.3SG and POSS.3SG= knee ABL POSS.3SG=

астæумæты уыди мит .
 астæумæ -т -ы уыд -и мит
 waist-deep PL GEN be PST.INTR.3SG snow

She went out and the snow was knee-deep, waist-deep.

33.8 **Куыстмæ афтæмæй ацыди** , **фæстæмæ куы цыди**
 куыст -мæ афтæмæй а- цыд -и фæстæмæ куы цыд -и
 work ALL so PV go PST.INTR.3SG back when go PST.INTR.3SG

изæрæй , **уæд та** **уже æрбадти** **мит** , **дзæбæх иу**
 изæр -æй уæд =та уже æр- бадт -и мит дзæбæх иу
 evening ABL then =CONTR already PV sit PST.INTR.3SG snow good one
 already

метыры ‘ **рдæг фæкъаддæр и** .
 метыр -ы рдæг фæ- къаддæр и
 metre GEN half PV smaller EXST

She went to work and when she was coming back the snow settled down, roughly it settled down for half a metre.

33.9 **Уымæ гæсгæ** .
 уы -мæ гæсгæ
 DemDist ALL in accordance with

There we go.

33.10 **Зын-иу нын дзы уыди** , **фæлæ**
 зын =иу =нын =дзы уыд -и фæлæ
 hard =ITER =1PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG but

дзы уæддæр фæрæзтам цæрын , **дардтам**
 =дзы уæддæр фæрæзт -ам цæр -ын дард -т -ам
 =3SG.ENCL.INESS still can PST.TR.1PL live INF hold,keep TR PST.TR.1PL

фос дæр , **алцы дæр** .
 фос =дæр алцы =дæр
 cattle =PTCL any =PTCL

It was hard for us to live there, however, we could live there, we had cattle and other things.

33.11 **Афтæ-иу уыди** , **æмæ-иу нæм нæ**
 афтæ =иу уыд -и æмæ =иу =нæм нæ=
 so =ITER be PST.INTR.3SG and =ITER =1PL.ENCL.ALL POSS.1PL=

хæдзары , **гъе ныр афтид махмæ нæ** , **фæлæ бирæтæм** ,
хæдзар -ы **гъе ныр афтид махмæ нæ** **фæлæ бирæ -т -æм**
house GEN well now only we.ALL NEG but a.lot.of PL ALL

цалдæргай **галтæ** , **хъуццйтæ** , **бæхтæ-иу**
цал -дæр -гай гал -т -æ хъуцц -ыт -æ бæх -т -æ =иу
how.many INDEF DISTR bull PL NOM cow PL NOM horse PL NOM =ITER

нæм **иу-фараст дæр уыди** .
=нæм иу фараст =дæр уыд -и
=1PL.ENCL.ALL one nine =PTCL be PST.INTR.3SG

Sometimes, in our house, not only in our house, in many houses there was a couple of bulls, cows, horses we had about ten heads.

33.12 **Ну** , **хæдзары-иу** **сæ** **нæ дардтам** ,
ну хæдзар -ы =иу =сæ нæ дард -т -ам
HES house INESS =ITER =3PL.ENCL.GEN NEG hold,keep TR PST.TR.1PL

фæлæ-иу **кæмдæр** **хызтысты** .
фæлæ =иу кæм -дæр хызт -ысты
but =ITER where INDEF graze PST.INTR.3PL

Well, we didn't keep them in the house, they graze somewhere.

33.13 **Æз дæр-иу** **сæ** **дæуæй** **арæхдæр** **нæ**
æз =дæр =иу =сæ дæуæй арæх -дæр нæ
I =PTCL =ITER =3PL.ENCL.GEN you.SG.ABL frequent COMPAR NEG

уыдтон .
уыд -т -он
see TR PST.TR.1SG

I saw them not more frequently than you did.

33.14 **Кæд-иу** **сæ** **искуы** **ркодта** **æнæуый** ,
кæд =иу =сæ искуы р- код -т -а æнæуый
when =ITER =3PL.ENCL.GEN whenever PV do TR PST.TR.3SG usual

мæнæ **сæ** **анымайæм** , **зæгъгæ** , **æндæр ... Гъе**
мæнæ =сæ а- нымай -æм зæгъ -гæ æндæр гъе
there,that.is =3PL.ENCL.GEN PV count IMP.1PL say CONV other well
DISC DIR

уымæ **гæсгæ** .
уы -мæ гæсгæ
DemDist ALL in accordance with

Sometimes he (my husband) brought them to count, he said, and in other times... There we go.

33.15 **Ахæм хабæртгæ** .
ахæм хабæр -тт -æ
such news PL NOM

So it goes.

34 **Мадина** : **Æмæ уæ** **нæ бахыгдардтой** **уæд сымах**
Мадина Æмæ =уæ нæ ба- хыгдард -т -ой уæд сымах
Madina and =2PL.ENCL.GEN NEG PV disturb TR PST.TR.3PL then we.GEN

?

Did they (rains) disturb you?

35.1 **Изета** : **Мах нæ бахыгдардтой** .
Изета мах нæ ба- хыгдард -т -ой
Izeta we.GEN NEG PV disturb TR PST.TR.3PL

It didn't disturb us.

35.2 **Мах уæлиау нæ уыдыстæм** , **æмæ мах ницы**
мах уæлиау нæ уыд -ыстæм æмæ мах ницы
we.NOM high PTCL be PST.INTR.1PL and we.GEN nothing

бахыгдардта

ба- хыгдард -т -а

PV disturb TR PST.TR.3SG

We were at a high place, and it didn't hurt us.

35.3 **Тынг уæлиау нæ уыдыстæм** .
тынг уæлиау нæ уыд -ыстæм
very high PTCL be PST.INTR.1PL

We were very high above.

35.4 **Фæлæ-иу уый фæстæ хынджылæг кодтам** ..
фæлæ =иу уый фæстæ хынджылæг код -т -ам
but =ITER DemDist.GEN after mockery do TR PST.TR.1PL

After that we joked.

35.5 **Садон æмæ-иу Галон та** , **уыдон сæ хай куы**
Садон æмæ =иу Галон =та уыдон сæ= хай куы
Sadon and =ITER Galon =CONTR DemDist.PL.NOM POSS.3PL= part when

атыдтой **паддзахадæй** , **уæд сæ нал**
а- тыд -т -ой паддзахад -æй уæд =сæ нал
PV tear TR PST.TR.3PL government ABL then =3PL.ENCL.GEN no.longer

фæндыди , **сæ хæдзæрттæ дæр Галоны æмæ**
фæндыд -и сæ= хæдзæр -тт -æ =дæр Галон -ы æмæ
want PST.INTR.3SG POSS.3PL= house PL NOM =PTCL Galon INESS and

Садоны фесафын .

Садон -ы фе- саф -ын

Sadon INESS PV lose INF

When people from Sadon and Galon got their compensation from the government, they didn't want to lose their houses in Galon and Sadon.

35.6 **Æмæ сæхи** **йедтæ** ... **фатертæ**
 æмæ сæ= хи йед -т -æ фатер -т -æ
 and POSS.3PL= REFL.GEN HES PL NOM flat PL NOM

лæвæрдтой , **уым** **та-иу** **цæргæ** **кодтой**
 лæвæрд -т -ой уым =та =иу цæр -гæ код -т -ой
 give TR PST.TR.3PL DemDist.IN =CONTR =ITER live CONV do TR PST.TR.3PL

And they lease these... their flats and they lived there (in Sadon and Galon).

35.7 **Æмæ мах** **дæр** **куы** **сфæнд** **кодтам** , **цæмæй**
 æмæ мах =дæр куы с- фæнд код -т -ам цæмæй
 and we.NOM =PTCL when PV decision do TR PST.TR.1PL in.order.to

нын ... **ралидзæм** , **уæд-иу** **сын** **уый** **зын**
 =нын ра- лидз -æм уæд =иу =сын уый зын
 =1PL.ENCL.DAT PV run PRS.1PL then =ITER =3PL.ENCL.DAT DemDist.NOM hard

уыди
 уыд -и
 be PST.INTR.3SG

When we decided to... move they did like it.

35.8 **Уыдон** **та** **уымæй** **тарстысты** , **Зджыды** **куы**
 уыдон =та уым -æй тарст -ысты Зджыд -ы куы
 DemDist.PL.NOM =CONTR DemDist ABL fear PST.INTR.3PL Zgid GEN if

раивой , **уæд сæм** **машинæ нал** **цæудзæни** ,
 ра- ив -ой уæд =сæм машинæ нал цæу -дзæни
 PV change SBJV.3PL then =3PL.ENCL.ALL car no.longer go FUT.3SG

мæнæ **рейсовый** **автобус** **кæй** **хонынц** , **уый** **сæм**
 мæнæ рейсовый автобус кæй хон -ынц уый =сæм
 there,that.is regular bus who.GEN name PRS.3PL DemDist.NOM =3PL.ENCL.ALL
 DISC

нал **цæудзæни**
 нал цæу -дзæни
 no.longer go FUT.3SG

They afraid that if Zgid is moved the cars won't come to them any more, the one which is called regular bus won't come to them.

35.9 **Ток** **сын** **куы** **нал** **дæгтой** , **рухс** ,
 ток =сын куы нал дæтт -ой рухс
 current (electric) =3PL.ENCL.DAT EMPH no.longer give SBJV.3PL light

электрон рухс сын **куы** **нал** **уа** , **æмæ гъе**
 электрон рухс =сын куы нал уа æмæ гъе
 electric light =3PL.ENCL.DAT EMPH no.longer be.SBJV.3SG and well

уымæ	гæсгæ	тарстысты	æмæ	сæ	нæ
уы -мæ	гæсгæ	тарст -ысты	æмæ =сæ		нæ
DemDist ALL	in accordance with	fear PST.INTR.3PL	and =3PL.ENCL.GEN		NEG

фæндыди

фæндыд -и
want PST.INTR.3SG

The current supply will be stopped, light, they won't have electric light any more, that is why they were afraid and they didn't want to.

35.10 Æмæ-иу	махимæ	схыл	сты	цæй	цы	нæ
æмæ =иу	мах -имæ	с- хыл	сты	цæй	цы	нæ
and =ITER	we.NOM COMIT	PV quarrel	be.PRS.3PL	what.GEN	what	NEG

уæ	уадзы	уæлæ	æнцæд	цæрут	зæгъгæ
=уæ	уадз -ы	уæлæ	æнцæд	цæр -ут	зæгъ -гæ
=2PL.ENCL.GEN	let.go PRS.3SG	there above	calm live IMP.2PL		say CONV DIR

æмæ	зæгъын	мах	дæр	ратонам
æмæ	зæгъ -ын	мах	=дæр	ра- тон -æм
and	say PRS.1SG	we.NOM	=PTCL	PV tear PRS.1PL

And they argued with us, what does disturb you, live there calmly, they said; and I said, we also will get our own compensation.

35.11 Гъер гъе	уымæ	гæсгæ	æмæ-иу	сæ
гъер гъе	уы -мæ	гæсгæ	æмæ =иу	=сæ
now well	DemDist ALL	in accordance with	and =ITER	=3PL.ENCL.GEN

So there we go...

35.12 Уæд-иу	сæ	нæ	лæгтæ	хынджылæг	кæнын
уæд =иу	=сæ	нæ=	лæг -т -æ	хынджылæг	кæн -ын
then =ITER	=3PL.ENCL.ABL	POSS.1PL=	man PL NOM	mockery	do INF

байдыдтой	уæ	дзыхтæ	дам	дзæбæх	сабыр
ба- йдыд -т -ой	уæ=	дзых -т -æ	=дам	дзæбæх	сабыр
PV begin TR PST.TR.3PL	POSS.2PL=	mouth PL NOM	=CIT	good	quiet

куы нæ	уат	уæд	та	дам	уыл	уæлейæ
куы нæ	уат	уæд	=та	=дам	=уыл	уæле -йæ
if NEG	be.SUBJ.2PL	then	=CONTR	=CIT	=2PL.ENCL.SUPER	above ABL

шлюзтæ	фегом	кæндзыстæм	æмæ	та	дам	уыл	дон
шлюз -тæ	фе- гом	кæн -дзыстæм	æмæ	=та	=дам	=уыл	дон
lock PL	PV open	do FUT.1PL	and	=CONTR	=CIT	=2PL.ENCL.SUPER	water

раскъæрдзыстæм	зæгъгæ
ра- скъæр -дзыстæм	зæгъ -гæ
PV drive (out) FUT.1PL	say CONV DIR

Our men started to makes jokes of them: if you don't hold your tongues we, they said, will open the locks up there and wash you away again.

35.13 **Если , говорит , молчать не будете , то , говорит , опять шлюзы**
 если не то шлюз -ы

откроем , и вас затопит , шутили так наши .
 и вас так
 EXST

If, he says, you don't keep silent, we will open the locks up there once again, and you will be drowned, that's how our men joked.

35.14 **Гьер ахæм хабæрттæ .**
 гьер ахæм хабæр -тт -æ
 now such news PL NOM

So it goes.

36.1 **Мадина : Куырæйттæ та цы хонут ?**
 Мадина Куырæйттæ =та цы хон -ут
 Madina Kuraytta =CONTR what name PRS.2PL

Madina: And what do you call "Kuraytta"?

36.2 **Бæрæгбонь дæр æй хъуыстон – Куырæйттæ ,**
 бæрæг бон -ы =дæр =æй хъуыст -он Куырæйттæ
 remarkable day INESS =PTCL =3SG.ENCL.GEN hear PST.TR.1SG Kuraytta
 holiday

Куырæйттæ .

Куырæйттæ

Kuraytta

I also heard it on the feast - Kuraytta, Kuraytta.

37.1 **Изета : Куырæйттæ – Зджыдмæ мама ссу , гъе уæд**
 Изета Куырæйттæ Зджыд -мæ =ма ма с- су -*0 гъе уæд
 Izeta Kuraytta Zgid ALL =yet NEG PV go IMP.2SG well then

Галон æмæ Зджыды фæндаджы астæу ис Куырæйттæ .
 Галон æмæ Зджыд -ы фæндадж -ы астæу ис Куырæйттæ
 Galon and Zgid GEN way GEN between EXST Kuraytta

Izeta: Kuraytta - it is befor Zdig, there on the way, Kuraytta is between Galon and Zgid.

37.2 **Хъæу у , гыццыл хъæу у .**
 хъæу у гыццыл хъæу у
 village be.PRS.3SG small village be.PRS.3SG

It is a village, a small village.

37.3 **Гъе ныр уым царди ... Садон æмæ Галон сты ...**
 гъе ныр уым цард -и Садон æмæ Галон сты
 well now DemDist.IN live PST.INTR.3SG Sadon and Galon be.PRS.3PL

There lived... Sadon and Galon.

38.1 **Фыццагдær** **дзы** **уыди** **дæллаг** **Зджыд** **æмæ**
 фыццаг -дær =дзы уыд -и дæллаг **Зджыд** **æмæ**
 first INDEF =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG lower Zgid and

дзы **уыди** **Куырæйттæ** .
 =дзы уыд -и Куырæйттæ
 =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG Kuraytta

First there was lower Zgid and there was Kuraytta.

38.2 **Садон æмæ Галон та** , **шахтæ куы байгом кодтой** ,
 Садон æмæ Галон =та шахтæ куы бай- гом код -т -ой
 Sadon and Galon =CONTR mine when PV open do TR PST.TR.3PL

гъе уæд фæзындысты **гъе уымæ гæсгæ** , **мæнæ**
 гъе уæд фæ- зынд -ысты гъе уы -мæ гæсгæ мæнæ
 well then PV appear PST.INTR.3PL well DemDist ALL in accordance with there,that.is
 DISC

Бельги шахтæ куы байгом кодта , **гъе уæд фæ** ... **гъе уæд**
 Бельги шахтæ куы бай- гом код -т -а гъе уæд фæ- гъе уæд
 Belgium mine when PV open do TR PST.TR.3SG well then PV well then
 persuade

сæ **скодтой** .
 =сæ с- код -т -ой
 =3PL.ENCL.GEN PV do TR PST.TR.3PL

Sadon and Galon appeared when the mine opened, when Belgium opened the mine then.... then they were built.

38.3 **Зджыды дær** , **Уæллаг Зджыд дær** **гъе уæд фæзынди**
 Зджыд -ы =дær Уæллаг Зджыд =дær гъе уæд фæ- зынд -и
 Zgid GEN =PTCL upper Zgid =PTCL well then PV appear PST.INTR.3SG

Also Zgid, Upper Zgid also appeared that time.

38.4 **Уæллаг Зджыд** .
 Уæллаг Зджыд
 upper Zgid

Upper Zgid.

38.5 **Гъе уæд уым дær советон заманы** ... **Къолхоз тедтæ**
 гъе уæд уым =дær советон заман -ы Къолхоз тед -т -æ
 well then DemDist.IN =PTCL Soviet time INESS kolkhoz and so on PL NOM

дær-иу **дзы** **уыди** , **къолхозтæ** , **фæлæ**
 =дær - =иу =дзы уыд -и къолхоз -т -æ фæлæ
 =PTCL =ITER =3SG.ENCL.INESS be PST.INTR.3SG kolkhoz PL NOM but

хæхбæсты **къолхоз дарын** **зын уыди** .
 хæхбæст -ы къолхоз дар -ын зын уыд -и
 mountainous place INESS kolkhoz hold,keep INF hard be PST.INTR.3SG

During the Soviet time there... There also was a kolkhoz, kolkhozes but it was difficult to run a kolkhoz in mountains.

39 **Мадина** : **Хохы** **къолхоз** **уыди** ?
 Мадина хох -ы къолхоз уыд -и
 Madina mountain GEN kolkhoz be PST.INTR.3SG

Madina: Was there a kolkhoz in the mountains?

40 **Изета** : **О** , **хохы** **къолхоз** **уыди** .
 Изета о хох -ы къолхоз уыд -и
 Izeta yes mountain GEN kolkhoz be PST.INTR.3SG

Izeta: Yes, there was a kolkhoz in the mountains.

41 **Кочиева Манана** : ... **цалынмæ** **мидæмæ** **нæ** **балыгъди** ...
 Кочиева Манана цалынмæ мидæмæ нæ ба- лыгъд -и
 Kochieva Manana until inside NEG PV run PST.INTR.3SG

Kochieva Manana: [Ask her to tell you something] ... before she will run inside...

42 **Тина** : **Æмæ йæ** **ардæм æрбакæнæм** , **хуыздæр**
 Тина Æмæ =йæ ардæм æрба- кæн -æм хуыздæр
 Tina and =3SG.ENCL.GEN here PV do IMP.1PL better

нæу ?
 нæ у
 NEG be.PRS.3SG

Tina: Let's bring her here, won't it be better?

43 **Кочиева Манана** : **О** , **мæнæ** **ам** **сбаддзæн** **æмæ**
 Кочиева Манана о мæнæ ам с- бад -дзæн æмæ
 Kochieva Manana yes there,that.is DemProx.IN PV sit FUT.3SG and
 DISC here

дзурдзæни .
 дзур -дзæни
 talk FUT.3SG

Kochieva Manana: Yes, she will sit here and she will talk.

44 **Изета** : **Зойæ** ?
 Изета Зойæ
 Izeta Zoya

Izeta: Zoya?

45 **Нора** : **Ардæм дын** **не** , **рбасæуджени** .
 Нора ардæм =дын не рба- сæу -джени
 Nora here =2SG.ENCL.DAT NEG PV go FUT.3SG

Nora: She won't come here.

46 **Тина** : **Æрбахонон** **дын** **æй** ?
 Тина æрба- хон -он =дын =æй
 Tina PV invite SBJV.1SG =2SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

Tina: Shall I call her?

47 **Мадина** : **Нæхæдæг æм** **бацæуæм** , **худинаг у** .
Мадина нæхæдæг =æм ба- цæу -æм худинаг у
Madina ourself =3SG.ENCL.ALL PV go PRS.1PL shame be.PRS.3SG

Madina: we will come to her ourself, it is not proper (to call her).

48 **Тина** : **Омæ йæм** **бацæут** , **устыты** **цурмæ**
Тина омæ =йæм ба- цæ -ут усты -т -ы цур -мæ
Tina well =3SG.ENCL.ALL PV go IMP.2PL woman PL GEN near ALL

бацæут

ба- цæ -ут

PV go IMP.2PL

Tina: Come, come to the women.

49 **Кто-то** : **Нæу** **худинаг** .
кто-то нæ у худинаг
Someone NEG be.PRS.3SG shame

Someone: It is proper.

50.1 **Тина** : **Бацæуæнт** **сæ** **цурмæ** .
Тина ба- цæу -æнт =сæ цур -мæ
Tina PV go IMP.3PL =3PL.ENCL.GEN near ALL

Tina: Let them approach them.

50.2 **Уадз æмæ сæм** **бацæуой** !
уадз æмæ =сæм ба- цæу -ой
let and =3PL.ENCL.ALL PV go SBJV.3PL

Let them come to them!

51.1 **Кочиева Манана** : **Мæнæ** **æрбасæуы** , **кæдæм ма** !
Кочиева Манана мæнæ æрба- сæу -ы кæдæм =ма
Kochieva Manana there,that.is PV go PRS.3SG where =yet
DISC

Kochieva Manana: Here, she is coming, where else (they can talk)!

51.2 **Ам** **хуыздæр у** , **уым** **кæм** **æрбадой** **адон** ?
ам хуыздæр у уым кæм æр- бад -ой адон
DemProx.IN better be.PRS.3SG DemDist.IN where PV sit SBJV.3PL these
here

Here is better, where will they sit (if they talk) that place.

52 **Тина** : **Сейчас она вам много расскажет** .
Тина сейчас вам
Tina now to you

53 **Кочиева Манана** : **Уый** **мæнæ** **ам** **æрбаджени** **æмæ**
Кочиева Манана уый мæнæ ам æр- бад -джени æмæ
Kochieva Manana DemDist.NOM there,that.is DemProx.IN PV sit FUT.3SG and
DISC here

дзурджысты ахæм ныхас кæнджысты .
 дзур -джысты ахæм ныхас кæн -джысты
 talk FUT.3PL such word do FUT.3PL

Kochieva Manana: She sill sit here and she will talk.

54.1 Кто-то : Куыд ахъуыды кæнон ?
 кто-то куыд а- хъуыды кæн -он
 Someone how PV thought do SBJV.1SG

Someone: What shall I think up?

54.2 Сæхæдæг æй кæд афæрсиккой .
 сæ= хæдæг =æй кæд а- фæрс -иккой
 POSS.3PL= REFL =3SG.ENCL.GEN if PV ask OPT.3PL

What if they ask her themselves.

54.3 Уыдон сабыргай дзурын хъæуы .
 уыдон сабыр -гай дзур -ын хъæу -ы
 DemDist.PL.NOM quiet DISTR talk INF be.necessary PRS.3SG
 slowly

You have to tell it slowly.

55.1 Кочиева Манана : Сабыргай цæмæн у ?
 Кочиева Манана сабыр -гай цæмæн у
 Kochieva Manana quiet DISTR why be.PRS.3SG
 slowly

Kochieva Manana: Why slowly?

55.2 Адæймаг , мах дæр хъусæм .
 адæймаг мах =дæр хъус -æм
 man we.NOM =PTCL listen PRS.1PL

We will also listen.

55.3 Закъæттæ сытæ и , куыд уыди рæстæджы
 закъæ -тт -æ сы -т -æ и куыд уыд -и рæстæдж -ы
 law PL NOM what PL NOM EXST how be PST.INTR.3SG time INESS

хабæрттæ , уыдон радзур .
 хабæр -тт -æ уыдон ра- дзур -*0
 news PL NOM DemDist.PL.GEN PV talk IMP.2SG

What kind of laws there were, what kind of events happened, tell it.

55.4 Иронау .
 ирон -ау
 Ossetic EQU

In Ossetic.

56.1 Тина : Сæхæдæг æй бафæрсдзысты .
 Тина сæ= хæдæг =æй ба- фæрс -дзысты
 Tina POSS.3PL= REFL =3SG.ENCL.GEN PV ask FUT.3PL

Tina: They will ask her themselves.

63.1 **Тина** : **Иронау** дзур
 Тина ирон -ау дзур -*0
 Tina Ossetic EQU talk IMP.2SG

Tina: Speak in Ossetic.

63.2 **Раджыйы** **хабæрттæ** **истытæ** **радзур**
 раджы -йы хабæр -тт -æ исты -т -æ ра- дзур -*0
 long.time.ago GEN news PL NOM something PL NOM PV talk IMP.2SG

Tell something about old events.

64.1 **Зоя** : **Раджы** **æгъдæуттæ** **æндæрхуызон** **уыдысты**
 Зоя раджы æгъдæу -ттæ æндæр хуыз -он уыд -ысты
 Zoja long.time.ago custom PL other appearance,way ADJ be PST.INTR.3PL
 other

æртæккæйы **æгъдæуттæ** **нæ** **уыди**
 æртæккæ -йы æгъдæу -ттæ нæ уыд -и
 now GEN custom PL NEG be PST.INTR.3SG

Zoya: In the past, traditions were different, there were no present traditions.

64.2 **Раджы** ...
 раджы
 long.time.ago

In the past...

65 **Наташа** : **Случай интересный** .
 Наташа
 Natasha

Natalia: Some interesting event.

66.1 **Зоя** : **Раджы** **ирон** **адæймаг** **мæнæ** **афтæ** , **æнæ** **цъындайæ**
 Зоя раджы ирон адæймаг мæнæ афтæ æнæ= цъында -йæ
 Zoja long.time.ago Ossetic man there,that.is so without= stocking ABL
 DISC

, **нæ** **цыди** , **мæнæ** **ахæм** **шлѣпкæты** **нæ**
 нæ цыд -и мæнæ ахæм шлѣпкæ -т -ы нæ
 NEG go PST.INTR.3SG there,that.is such flip-flops PL INESS NEG
 DISC

цыди , **мæнæ** **ахæм** **дысты** **нæ** **цыди** ,
 цыд -и мæнæ ахæм дыс -т -ы нæ цыд -и
 go PST.INTR.3SG there,that.is such sleeve PL GEN NEG go PST.INTR.3SG
 DISC

æнæ **цъындатæй** **нæ** **цыди** , **уæд** **худинаг** **уыди**
 æнæ= цъында -т -æй нæ цыд -и уæд худинаг уыд -и
 without= stocking PL ABL NEG go PST.INTR.3SG then shame be PST.INTR.3SG

Zoya: In the past, Ossetian women didn't go like this, without stocking, like this in flip-flops with such sleeves, without stockings she didn't go, it was shame that time.

66.2 **Æнæ сæрбæттæнæй**
 æнæ= сæр бæтт -æн -æй
 without= head bind INF2 ABL
 kerchief

Without a kerchief.

66.3 **Чындз æнæ сæрбæттæнæй нæ цыди**
 чындз æнæ= сæр бæтт -æн -æй нæ цыд -и
 bride without= head bind INF2 ABL NEG go PST.INTR.3SG
 kerchief

(In the past) Bride didn't go without a kerchief.

66.4 **Йер ... Хæдзармæ уазджытæ-иу куы ‘ рбацыди**
 йер хæдзар -мæ уазджы -т -æ =иу куы рба- цыд -и
 now house ALL guest PL NOM =ITER if PV go PST.INTR.3SG

Йер мæнæн мæ фыдæн ... уыдис настоящий ирон лæг
 йер мæнæн мæ= фыд -æн уыд -ис настоящий ирон лæг
 now I.DAT POSS.1SG= father DAT be PST.INTR.3SG true Ossetic man

And now... If guest came to the house... Now, my father... he was a true Ossetian man.

66.5 **Æмæ-иу хæдзармæ уазджытæ куы ‘ рбацыдысты , уæд**
 æмæ =иу хæдзар -мæ уазджы -т -æ куы рба- цыд -ысты уæд
 and =ITER house ALL guest PL NOM if PV go PST.INTR.3PL then

мæнæн æндæр агъуыстмæ бацауæн нæ уыди , æз хъуамæ
 мæнæн æндæр агъуыст -мæ ба- цау -æн нæ уыд -и æз хъуамæ
 I.DAT other room ALL PV go INF2 NEG be PST.INTR.3SG I must

уырдыг лæууыдаин , сæ цуры
 уырдыг лæууыд -аин сæ= цур -ы
 verticality stand CNTRF.1SG POSS.3PL= near GEN

If the guest came, I was not permitted to pass to another room, I had to stand vertically near them.

66.6 **Фынай кæнынмæ дæр ма бацу , сæ цуры**
 фынай кæн -ын -мæ =дæр ма ба- цу -*0 сæ= цур -ы
 sleeping do INF ALL =PTCL NEG PV go IMP.2SG POSS.3PL= near GEN

лæуу , цалынмæ хæдзары бадынц , гъе уæдмæ
 лæуу -*0 цалынмæ хæдзар -ы бад -ынц гъе уæдмæ
 stand IMP.2SG until house INESS sit PRS.3PL well until.then

Don't do to sleep and stand near them till they are sitting in the house

66.7 **Стæй йер афтæ-иу уыди , æмæ-иу ме ‘ фсымæр**
 стæй йер афтæ =иу уыд -и æмæ =иу ме= фсымæр
 then now so =ITER be PST.INTR.3SG and =ITER POSS.1SG= brother

уым куы нæ уыд , уæд-иу сын арахъ
 уым куы нæ уыд -*0 уæд =иу =сын арахъ
 DemDist.IN if NEG be PST.INTR.3SG then =ITER =3PL.ENCL.DAT moonshine

дæр лæвæрдтон , уырдыг лæууыдтæн .
 =дæр лæвæрд -т -он уырдыг лæууыд -тæн
 =PTCL give TR PST.TR.1SG verticality stand PST.INTR.1SG

Also sometimes, if my brother wasn't there, I was pouring moonshine to them and was waiting upon them.

66.8 Æмæ дæ графин стьолыл ма ‘ рывæр .
 æмæ дæ= графин стьол -ыл ма ры- вæр -*0
 and POSS.2SG= carafe table SUPER NEG PV put IMP.2SG

And you are not supposed to put the carafe on the table.

66.9 Целый день куы бадой , нæ , гъе уæд дæр дæ
 целый день куы бад -ой нæ гъе уæд =дæр дæ=
 whole day if sit SBJV.3PL NEG well then =PTCL POSS.2SG=

графиныл хæц йафтæ , стьолыл æй ма ‘
 графин -ыл хæц -*0 йафтæ стьол -ыл =æй ма
 carafe SUPER hold IMP.2SG so table SUPER =3SG.ENCL.GEN NEG

вæр , фесты , рауадз сын æмæ та ...
 вæр -*0 фе- сты ра- уадз =сын æмæ =та
 put IMP.2SG PV be.PRS.3PL PV let =3PL.ENCL.DAT and =CONTR
 finished

Even if they sit the whole day hold the carafe like this, don't put in on the table, the finished (their glasses) - pour them some more and...

66.10 Цалынмæ уыдон ныхæстæ кæной , таурæгътæ ,
 цалынмæ уыдон ныхæс -т -æ кæн -ой таурæгъ -т -æ
 until DemDist.PL.NOM word PL NOM do SBJV.3PL legend PL NOM

уæдмæ лæуу
 уæдмæ лæуу -*0
 until.then stand IMP.2SG

Untill they talk and tell stories, you stand.

66.11 Фыццаг афтæ уыдис .
 фыццаг афтæ уыд -ис
 first so be PST.INTR.3SG

It was like this in the past.

66.12 Стæй уæд чындзы куы ацæуа чызг , чызг чындзы куы
 стæй уæд чындз -ы куы а- цæу -а чызг чызг чындз -ы куы
 then then bride GEN if PV go SBJV.3SG girl girl bride GEN if

ацæуа , цалынмæ хæдзары хистæртæ нууылдæр
 а- цæу -а цалынмæ хæдзар -ы хистæр -т -æ нууылдæр
 PV go SBJV.3SG until house GEN elder PL NOM all

схуыссой , **уæдмæ хъуамæ чындз ма схуысса** .
 с- хуысс -ой уæдмæ хъуамæ чындз ма с- хуысс -а
 PV sleep SBJV.3PL until.then must bride NEG PV sleep SBJV.3SG

And when a girl marries, if a girl marries she can't go to bed until all the elders go to bed.

66.13 **Уыдон куы схуыссой** , **гъе уæд куыд бон** ,
 уыдон куы с- хуысс -ой гъе уæд куыд бон
 DemDist.PL.NOM when PV sleep SBJV.3PL well then how day

боньгон æфснайыс , **гъе афтæ æхсæв бафснай** , **æмæ**
 боньгон æфснай -ыс гъе афтæ æхсæв ба- фснай -*0 æмæ
 in the daytime clean PRS.2SG well so night PV clean IMP.2SG and

йафтæмæй бацу æмæ йафтæмæй схуысс .
 йафтæмæй ба- цу -*0 æмæ йафтæмæй с- хуысс -*0
 so PV go IMP.2SG and so PV sleep IMP.2SG

When they go to bed then as day, during the daytime, you clean, clean at night and they go and sleep.

66.14 **Стæй дæм уазджытæ æхсæвы бынаты куы**
 стæй =дæм уазджы -т -æ æхсæв -ы бынат -ы куы
 then =2SG.ENCL.ALL guest PL NOM night INESS place INESS if

баззайой хуыссынмæ , **æхсæвиуат кæнынмæ** , **уæд хъуамæ**
 ба- ззай -ой хуысс -ын -мæ æхсæвиуат кæн -ын -мæ уæд хъуамæ
 PV stay SBJV.3PL sleep INF ALL overnight stay do INF ALL then must

уазджытæн сæ цырыхъхъытæ , **сæ хæлæфтыл иту**
 уазджы -т -æн сæ= цырыхъхъ -ыт -æ сæ= хæлæф -т -ыл иту
 guest PL DAT POSS.3PL= boot PL NOM POSS.3PL= trousers PL SUPER iron

сæвæрай , **полностью мæнæ афтæ хъуамæ сæвæрай**
 с- æвæр -ай полностью мæнæ афтæ хъуамæ с- æвæр -ай
 PV put SBJV.2SG completely there,that.is so must PV put SBJV.2SG
 DISC

сæ дзаумайыл сын иту , **æмæ сæ дзæбæх**
 сæ= дзаума -йыл =сын иту æмæ сæ дзæбæх
 POSS.3PL= clothes SUPER =3PL.ENCL.DAT iron and =3PL.ENCL.GEN good

бандоныл æрæвæр се сыстынмæ .
 бандон -ыл æр- æвæр -*0 се= сы- ст -ын -мæ
 chair SUPER PV put IMP.2SG POSS.3PL= PV stand.up INF ALL

Then if the guest stayed for the nights you have to clean their boots, iron their trousers, you have to iron completely all their clothes and put them nicely on the chair by the morning.

66.15 **Райсомæй куы рабадой** , **уæд хъуамæ алкæмæн дæр**
 райсом -æй куы ра- бад -ой уæд хъуамæ алкæмæн =дæр
 morning ABL when PV sit SBJV.3PL then must everyone.DAT =PTCL
 get up

йæ	дзаумæттыл	иту	вæрд	уа
йæ=	дзаумæ -тт -ыл	иту	вæрд	уа
POSS.3SG=	clothes PL SUPER	iron	put.PTCP.PST	be.SBJV.3SG

In the morning, when they get up, their clothes should be ironed.

66.16	Æмæ бафснай	æмæ йафтæмæй схуысс
	æмæ ба- фснай -*0	æмæ йафтæмæй с- хуысс -*0
	and PV clean IMP.2SG	and so PV sleep IMP.2SG

Clean and then sleep.

66.17	Ахæм , ирон æгъдæуттæ афтæ уыдысты
	ахæм ирон æгъдæу -ттæ афтæ уыд -ысты
	such Ossetic custom PL so be PST.INTR.3PL

So, these were the Ossetic traditions.

66.18	Мæнæ фæндагыл фæцæуыс , фæндагыл , æмæ уæртæ
	мæнæ фæндаг -ыл фæ- цæу -ыс фæндаг -ыл æмæ уæртæ
	there,that.is way SUPER PV go PRS.2SG way SUPER and there
	DISC

хистæр æрбацæуы , уæд иуфарс балæуу , иуфарс
хистæр æрба- цæу -ы уæд иу фарс ба- лæуу -*0 иу фарс
elder PV go PRS.3SG then one side PV stand IMP.2SG one side

алæуу æмæ хистæры ауадз , æмæ уый куы
а- лæуу -*0 æмæ хистæр -ы а- уадз -*0 æмæ уый куы
PV stand IMP.2SG and elder GEN PV let.go IMP.2SG and DemDist.NOM if

ацæуа , уæд ды дæр ацу
а- цæу -а уæд ды =дæр а- цу -*0
PV go SBJV.3SG then you.SG =PTCL PV go IMP.2SG

When walk along the road, along the road and you see an elder walking, you have to stand aside and let him pass, and then he walked away, you can go.

66.19	Йер дæ , мæнæ афтæ уынджы цæхгæрмаæ цæуын
	йер =дæ мæнæ афтæ уындж -ы цæхгæр -мæ цæу -ын
	now =2SG.ENCL.GEN there,that.is so street GEN cross ALL go INF
	DISC

хъæуы , æмæ чидæр æрбацæуы хистæр адæмæй ,
хъæу -ы æмæ чи -дæр æрба- цæу -ы хистæр адæм -æй
be.necessary PRS.3SG and who INDEF PV go PRS.3SG elder people ABL

æрлæуу , æмæ цалынмæ уый раимгъуыйа , уæдмæ
æр- лæуу -*0 æмæ цалынмæ уый раимгъуый -а уæдмæ
PV stand IMP.2SG and until DemDist.NOM SBJV.3SG until.then

ма йын ... йæ фæндаг ма алыг кæ
ма =йын йæ= фæндаг ма а- лыг кæ
NEG =3SG.ENCL.DAT POSS.3SG= way NEG PV cut off do.IMP.2SG

And also if you need to cross the street and somebody from the elders is passing by, stop and wait till he walks away and don't... don't cross his road.

66.20 **Раджы йахæм хабæрттæ уыди**
 раджы йахæм хабæр -тт -æ уыд -и
 long.time.ago such news PL NOM be PST.INTR.3SG

In the past, it was like this.

66.21 **Æртæккæ та афтæ нæу**
 æртæккæ =та афтæ нæ у
 now =CONTR so NEG be.PRS.3SG

And now it is not like this.

66.22 **Йер ...**
 йер
 now

Now...

67 **Мадина : Ам цæрыс рагæй дæр ?**
 Мадина ам цæр -ыс рагæй =дæр
 Madina DemProx.IN live PRS.2SG for a long time =PTCL
 here

Madina: Are you living here for a long time?

68.1 **Зоя : О , мæнæм ам**
 Зоя о мæнæм ам
 Zoja yes over DemProx.IN
 here

Zoya: Yes, over here.

68.2 **Хъæдгæройнаг дæн æнæуый**
 хъæдгæройн -аг дæн æнæ= уый
 Kadgaron SUF be.PRS.1SG without= DemDist

But originally I am from Kadgaron.

68.3 **Йахæм ... Чызгыскъæфтытæ дæр афтæ уыдис æмæ-иу**
 йахæм чызг ыскъæфт -ытæ =дæр афтæ уыд -ис æмæ =иу
 such girl steal.PTCP.PST PL =PTCL so be PST.INTR.3SG and =ITER
 bride abduction

чызг æппындæр куы нæ фæндыди , чызджы , уæддæр-иу
 чызг æппындæр куы нæ фæндыд -и чыздж -ы уæддæр =иу
 girl completely if NEG want PST.INTR.3SG girl GEN still =ITER
 the girl

лæппуйы зæрдæмæ фæцыди , уæд-иу æй ...
 лæппу -йы зæрдæ -мæ фæ- цыд -и уæд =иу =æй
 boy GEN heart ALL PV go PST.INTR.3SG then =ITER =3SG.ENCL.GEN

цыфæнды зынæй дæр бабырстой хæдзармæ æмæ-иу
 цы фæнд -ы зын -æй =дæр ба- бырст -ой хæдзар -мæ æмæ =иу
 what want PRS.3SG hard ABL =PTCL PV break in PST.TR.3PL house ALL and =ITER

æй ахастой
 =æй а- хаст -ой
 =3SG.ENCL.GEN PV carry PST.TR.3PL

Such things... And they abducted brides in such a way, that even if a girl didn't want it at all, nevertheless, if a young man liked her, anyway... they broke into the house by any means and abducted her.

68.4 **Чызгыскъæфт дæр йафтæ уыди**
 чызг ыскъæфт =дæр йафтæ уыд -и
 girl steal.PTCP.PST =PTCL so be PST.INTR.3SG
 bride abduction

And they also abducted girls like this.

69.1 **Агузарова Изета : Йер Зойæйы ныхасмæ гæсгæ , æз дæр**
 Агузарова Изета йер Зойæ -йы ныхас -мæ гæсгæ æз =дæр
 Aguzarova Izeta now Zoya GEN word ALL in accordance with I =PTCL

æрымысыдтæн
 æры- мысид -тæн
 PV remember PST.INTR.1SG

Aguzarova Izeta: I also remembered in relation to Zoya's words.

69.2 **Мæ фыдымад Хъантион уыди , Хъантиты**
 мæ= фыд -ы мад Хъанти -он уыд -и Хъанти -т -ы
 POSS.1SG= father GEN mother Kanteev ADJ be PST.INTR.3SG Kanteev PL GEN
 grandmother

чызг уыди , æмæ уыди фондз æфсымæры хо ,
 чызг уыд -и æмæ уыд -и фондз æфсымæр -ы хо
 girl be PST.INTR.3SG and be PST.INTR.3SG five brother GEN sister

æмæ-иу ын йæ хистæр æфсымæр , Тотрадз , афтæ куы
 æмæ =иу =ын йæ= хистæр æфсымæр Тотрадз афтæ куы
 and =ITER =3SG.ENCL.DAT POSS.3SG= elder brother Totradz so when

загъта , уæд куыд уыди , цалынмæ дам ...
 загът -а уæд куыд уыд -и цалынмæ =дам
 say PST.TR.3SG then how be PST.INTR.3SG until =CIT

хонæг дæм иу-æртæ хатты æрбацæуой , уæдмæ
 хон -æг =дæм иу æртæ хатт -ы æрба- цæу -ой уæдмæ
 name PTCP.PRS =2SG.ENCL.ALL one three time GEN PV go SBJV.3PL until.then

нæ хæдзарæй куыд нæ ацæуай , афтæ .
 нæ= хæдзар -æй куыд нæ а- цæу -ай афтæ
 POSS.1PL= house ABL in.order.that NEG PV go SBJV.2SG so

My grandmother was Kanteeva, her maiden name was Kanteeva, she was a sister of five brothers, and when her senior brother, Totradz, told her, how it was back then, until you... until they call you about three times (to some celebration), that you must not go out of the house anywhere.

70 **Стæй дæ** **цалынмæ æз ауадзон** , **йæ хистæр**
 стæй =дæ цалынмæ æз а- уадз -он йæ= хистæр
 then =2SG.ENCL.GEN until I PV let.go SBJV.1SG POSS.3SG= elder

æфсымæр Тотрадзæй цалынмæ бар райстанд , **хъазтмæ**
 æфсымæр Тотрадз -æй цалынмæ бар ра- йст -айд хъазт -мæ
 brother Totradz ABL until permission PV take CNTRF.3SG dancing ALL

ацæуыны бар , **гъе чындзхæссæг** , **уæд** , **дам** , **ма**
 а- цæу -ын -ы бар гъе чындз хæсс -æг уæд =дам ма
 PV go INF GEN permission well bride carry PTCP.PRS then =CIT NEG

ацу .
 а- цу -*0
 PV go IMP.2SG

And until I let you go, until she gets permission from her elder brother to go to a celebration (dances), to the chyndzxæssæg (the second day of the wedding, when young relatives and neighbours of the bride go to the house of the bridegroom), until then, he says, do not go.

71.1 **Æмæ кæддæр сæм йафтæ хонджытæ**
 æмæ кæд -дæр =сæм йафтæ хон -дж -ытæ
 and when INDEF =3PL.ENCL.ALL so name PTCP.PRS PL

бацыдысты , **Тотрадз та кæмдæр уыди** , **кæдæм**
 ба- цыд -ысты Тотрадз =та кæм -дæр уыд -и кæдæм
 PV go PST.INTR.3PL Totradz =CONTR where INDEF be PST.INTR.3SG where

ацыди , **мæгъа** , **æмæ нæ уыди** **хæдзары** ,
 а- цыд -и мæгъа æмæ нæ уыд -и хæдзар -ы
 PV go PST.INTR.3SG I don't know and NEG be PST.INTR.3SG house INESS

æмæ йæ йæ мад ауагъта .
 æмæ =йæ йæ= мад а- уагът -а
 and =3SG.ENCL.GEN POSS.3SG= mother PV let.go PST.TR.3SG

And once the people calling to the celebration came to them, and Totradz was away somewhere, I don't know where he was gone, he was not at home, and her mother let her go.

71.2 **Хуыдта йæ** , **хуыдта йæ**
 хуынд -т -а =йæ хуынд -т -а йæ=
 be called TR PST.TR.3SG =3SG.ENCL.GEN be called TR PST.TR.3SG POSS.3SG=

мады , **æмæ йæ уый ауагъта** ,
 мад -ы æмæ =йæ уый а- уагът -а
 mother GEN and =3SG.ENCL.GEN DemDist.GEN PV let.go PST.TR.3SG

ацу , **дам** , **зæгъгæ** .
 а- цу -*0 =дам зæгъ -гæ
 PV go IMP.2SG =CIT say CONV

She called him, and she called her mother, and she let her, saying, go,.

72 **Æмæ ацыди** **æмæ чызджитимæ** **хъазты** **лæууы**
 æмæ а- цыд -и æмæ чыздж -ыт -имæ хъазт -ы лæуу -ы
 and PV go PST.INTR.3SG and girl PL COMIT dancing INESS stand PRS.3SG

, **æмæ** , **дам** , **хъазты** **лæууын** , **æмæ** , **дам** , **Тотрадз**
 æмæ =дам хъазт -ы лæуу -ын æмæ =дам Тотрадз
 and =CIT dancing INESS stand PRS.1SG and =CIT Totradz

фæзынди , **æмæ** , **дам** , **афтæ ракæс-бакæс** **кæны** ,
 фæ- зынд -и æмæ =дам афтæ ра- кæс ба- кæс кæн -ы
 PV appear PST.INTR.3SG and =CIT so PV look PV look do PRS.3SG
 look around

æмæ , **дам** , **адæргæй** **мæ** **быны** **амызтон** ,
 æмæ =дам адæрг -æй =мæ бын -ы а- мызт -он
 and =CIT fear ABL =1SG.ENCL.GEN bottom INESS PV urinate PST.TR.1SG

фæтарсттæн , **дам** , **тæккæ** , **дам** , **мæм**
 фæ- тарст -тæн =дам тæккæ =дам =мæм
 PV fear PST.INTR.1SG =CIT exactly =CIT =1SG.ENCL.ALL

дзы **куы** ‘ **ркæса** , **зæгыгæ** .
 =дзы куы р- кæс -а зæгъ -гæ
 =3SG.ENCL.INESS if PV look SBJV.3SG say CONV

And she went and stands there with the girls, and says, here I am standing at the dances, and then, she says, Totradz appeared, and he looks around, and, she says, I didn't know what to do because of fear, I was afraid, what if he sees me.

73.1 **Фæтарсти** **æмæ ... Гъе ахæм хабæрттæ-иу** **уыди**
 фæ- тарст -и æмæ ... гъе ахæм хабæрт -ттæ =иу уыд -и
 PV fear PST.INTR.3SG and well such news PL =ITER be PST.INTR.3SG

She got scared and... That's how it was back then.

73.2 **Ныр та** , **куы дын** **æй** **зæгъын** ,
 ныр =та куы =дын =æй зæгъ -ын
 now =CONTR if =2SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN say PRS.1SG

арæвдз **уыдзысты** .
 а- рæвдз уы -дзысты
 PV ready be FUT.3PL

And now, as I say, everyone is ready.

74.1 **Зоя : Стæй йер æз афтæ æрыййæфтон** , **мæхæдæг ... кафын**
 Зоя стæй йер æз афтæ æры- ййæфт -он мæхæдæг каф -ын
 Zoja then now I so PV get PST.TR.1SG myself dance INF

тедтæм		рæвдз	уыдтæн
тед	-т -æм	рæвдз	уыд -тæн
and so on	PL PRS.1PL	ready	be PST.INTR.1SG

Zoya: And so I, for example, saw it myself... I could dance well.

74.2 Мæнæн хонæг	куы нæ	уыдаид	мæ	хæдзармæ
мæнæн хон -æг	куы нæ	уыд -айд	мæ=	хæдзар -мæ
I.DAT name PTCP.PRS	if NEG	be CNTRF.3SG	POSS.1SG=	house ALL

мæнмæ	мæ	номыл	хонæг	уæд	мæ
мæнмæ	мæ=	ном -ыл	хон -æг	уæд	=мæ
I.ALL	POSS.1SG=	name SUPER	name PTCP.PRS	then	=1SG.ENCL.GEN

мæ	фыд	ницы	хуызы	ауагътаид
мæ=	фыд	ницы	хуыз -ы	а- уагът -айд
POSS.1SG=	father	nothing	appearance,way	INESS PV let.go CNTRF.3SG

And if a person inviting to the holiday hadn't come to me himself, to me, to me personally, my father would have never let me go there.

75.1 Æмæ-иу	хонæг	куы	рбадзырдта	йер	уæд
æмæ =иу	хон -æг	куы	рба- дзырд -т -а	йер	уæд
and =ITER	name PTCP.PRS	if	PV talk TR PST.TR.3SG	now	then

та-иу	уже	мæм	æгъдауыл	хонæг	уæд
=та =иу	уже	=мæм	æгъдау -ыл	хон -æг	уæд
=CONTR =ITER	already	=1SG.ENCL.ALL	custom SUPER	name PTCP.PRS	then

та	мын	иу	... уæд	афтæ	: « Чызг	дæумæ	не
=та	=мын	=иу	уæд	афтæ	чызг	дæумæ	не
=CONTR	=1SG.ENCL.DAT	=ITER	then	so	girl	you.SG.ALL	PTCL

рбацыдысты	цæуыннæ	ацæуыс	?».
рба- цыд -ысты	цæуыннæ а- цæу -ыс		
PV go PST.INTR.3PL	why.not PV go	PRS.2SG	

And when the calling person called, then it was according to custom that the calling person came, and then he (my father)... then he said thus: "Daughter, people have come to you, why aren't you going?"

75.2 Æндæр-иу	фæндыры	хъæрмæ	смондаг	дæн
æндæр =иу	фæндыр -ы	хъæр -мæ	с- мондаг	дæн
other =ITER	accordion GEN	sound ALL	PV strongly wishing	be.PRS.1SG

кафынмæ	фæлæ-иу	мын	цæуæн	нæ	уыди
каф -ын -мæ	фæлæ =иу	=мын	цæу -æн	нæ	уыд -и
dance INF ALL	but =ITER	=1SG.ENCL.DAT	go INF2	NEG	be PST.INTR.3SG

хонæг	мæм	нæма	уыд	æмæ
хон -æг	=мæм	нæма	уыд -*0	æмæ
name PTCP.PRS	=1SG.ENCL.ALL	not.yet	be PST.INTR.3SG	and

And I could no longer resist the sounds of the accordeon, I wanted to dance, but I could not go, because there was no calling person for me.

76.1 **Йафтæ уыди** **раздæр** , **æнæ хонæгæй** **нæ**
 йафтæ уыд -и раздæр æнæ= хон -æг -æй нæ
 so be PST.INTR.3SG in.the.beginning without= name PTCP.PRS ABL NEG

цыдысты чызг дæр , **лæппу дæр** .
 цыд -ысты чызг =дæр лæппу =дæр
 go PST.INTR.3PL girl =PTCL boy =PTCL

So it used to be before, without a caller neither a girl nor a young man could go.

76.2 **Йер ма цыгæ радзурæм** ?
 йер ма цы -тæ ра- дзур -æм
 now NEG what PL PV talk SBJV.1PL

What else can we tell?

77 **Раджы** ... **раджы** **усгур** **хæдзармæ-иу** **куы**
 раджы раджы усгур хæдзар -мæ =иу куы
 long.time.ago long.time.ago bride-seeker house ALL =ITER when

бацыди , **нæ** , **уæд** ... **æртæккæ лæппутæ** **нæ**
 ба- цыд -и нæ уæд æртæккæ лæппу -т -æ нæ
 PV go PST.INTR.3SG NEG then now boy PL NOM NEG

зонынц чызг æвзарын , **фæлæ-иу** **раджы** **лæппу** **усгур** **куы**
 зон -ынц чызг æвзар -ын фæлæ =иу раджы лæппу усгур куы
 know PRS.3PL girl choose INF but =ITER long.time.ago boy bride-seeker when

бацыди **хæдзармæ** , **уæд-иу** **мæнæ** **йæ** **худ**
 ба- цыд -и хæдзар -мæ уæд =иу мæнæ йæ= худ
 PV go PST.INTR.3SG house ALL then =ITER there,that.is POSS.3SG= hat

систа **æмæ-иу** **сусæгæй** **стъолы** **бын** **сæрфта** ,
 с- ист -а æмæ =иу сусæг -æй стъол -ы бын сæрфт -а
 PV take PST.TR.3SG and =ITER secret ABL table GEN bottom rub PST.TR.3SG

рыг дзы ... **æмæ та-иу** **æм**
 рыг =дзы æмæ =та =иу =æм
 dust =3SG.ENCL.INESS and =CONTR =ITER =3SG.ENCL.ALL

æркасти , **ома** **рыг дзы** **ис** , **æви нæ** .
 æр- каст -и ома рыг =дзы ис æви нæ
 PV look PST.INTR.3SG that is to say dust =3SG.ENCL.INESS EXST or NEG

Before... before, when a man of marriageable age came to the house, then... now young men cannot choose a good girl, but before, when a young man came to a house, he removed his hat and secretly rubbed under the table with it, is there dust... and looked at the hat, whether there is dust on it or not.

78 Агузарова Изета : Стъолы бын дæр-иу сæрфтой ?
 Агузарова Изета стъол -ы бын =дæр =иу сæрфт -ой
 Aguzarova Izeta table GEN bottom =PTCL =ITER rub PST.TR.3PL

Aguzarova Izeta: And they also rubbed under the table?

79.1 Зоя : Уæдæ !
 Зоя уæдæ
 Zoja so

Zoya: So it is!

79.2 Æз мæхæдæг федтон .
 æз мæхæдæг фед -т -он
 I myself PV+see TR PST.TR.1SG

I saw it myself.

79.3 Ме ‘ мхæрæфырт ...
 ме= мхæрæфырт
 POSS.1SG= cousin

My cousin...

80 Агузарова Изета : Сынтæджы бын зонын , фæлæ ...
 Агузарова Изета сынтæдж -ы бын зон -ын фæлæ
 Aguzarova Izeta bed GEN bottom know PRS.1SG but

Aguzarova Izeta: Under the bed, I know, but...

81.1 Зоя : Сынтæджы бынтæ дæр , ыстыол дæр .
 Зоя сынтæдж -ы бын -тæ =дæр ыстыол =дæр
 Zoja bed GEN bottom PL =PTCL table =PTCL

Zoya: Both under the bed and the table.

81.2 Æмæ ме ‘ мхæрæфыртмæ усгур æрбацыди , нæ
 æмæ ме= мхæрæфырт -мæ усгур æрба- цыд -и нæ
 and POSS.1SG= cousin ALL bride-seeker PV go PST.INTR.3SG NEG

, æмæ нуварс лæууын , æмæ мæнæ йер афтæ уыдтæн ,
 æмæ нуварс лæуу -ын æмæ мæнæ йер афтæ уыд -тæн
 and beside stand PRS.1SG and there,that.is now so be PST.INTR.1SG

амæ гæсгæ .
 а -мæ гæсгæ
 DemProx ALL in accordance with

And a young man came to my cousin, yes, and I stand beside, and I stood like this, about this distance.

82.1 Æмæ йæм кæсын , æмæ худ систа , нæ ,
 æмæ =йæм кæс -ын æмæ худ с- ист -а нæ
 and =3SG.ENCL.ALL look PRS.1SG and hat PV take PST.TR.3SG NEG

æмæ	йæ	стьолы	бын	ракодта	æмæ
æмæ	=йæ	стьол -ы	бын	ра- код -т -а	æмæ
and	=3SG.ENCL.GEN	table GEN	bottom	PV do TR PST.TR.3SG	and

йæм	æркасти	æмæ	йæ	йæ	фарсмæ
=йæм	æр- каст -и	æмæ	=йæ	йæ=	фарс -мæ
=3SG.ENCL.ALL	PV look PST.INTR.3SG	and	=3SG.ENCL.GEN	POSS.3SG=	side ALL

æрæвæрдта

æр- æвæрд -т -а
PV put TR PST.TR.3SG

And I look at him, and he removed his hat, yes, and rubbed it under the table, and looked at it and put it beside him.

82.2	Æмæ	уый	фæстæ	кæй	куырда	уый	...
	æмæ	уый	фæстæ	кæй	куырда -т -а	уый	
	and	DemDist.GEN	after	who.GEN	ask TR PST.TR.3SG	DemDist.NOM	

ме	мхæрæфырты	куырдтой	æмæ	йын	афтæ
ме=	мхæрæфырт -ы	куырда -т -ой	æмæ	=йын	афтæ
POSS.1SG=	cousin GEN	ask TR PST.TR.3PL	and	=3SG.ENCL.DAT	so

зæгъын	Беллаæ	зæгъын	усгур	куыд	акодта
зæгъ -ын	Беллаæ	зæгъ -ын	усгур	куыд а- код -т -а	
say PRS.1SG	Bella	say PRS.1SG	bride-seeker	how PV do TR PST.TR.3SG	

уый	зоныс	стьолы	бын	зæгъын	йæ
уый	зон -ыс	стьол -ы	бын	зæгъ -ын	йæ=
DemDist.NOM	know PRS.2SG	table GEN	bottom	say PRS.1SG	POSS.3SG=

худ	расæрфта	стьолы	бын
худ	ра- сæрфт -а	стьол -ы	бын
hat	PV rub PST.TR.3SG	table GEN	bottom

And then the one whose marriage they were seeking... they were asking for the marriage of my cousin, and I tell her, Bella, I say, do you know what the young man did, under the table, I say, he rubbed with his hat, under the table.

83	Æмæ	дам	дзы	уый	рыгтæ	агуырда
	æмæ	=дам	=дзы	уый	рыг -тæ	агуырда -т -а
	and	=CIT	=3SG.ENCL.INESS	DemDist.NOM	dust PL	look.for TR PST.TR.3SG

æмæ	дам	ам	дæр	ахæм	сау	чызг	нæй	æмæ	дам
æмæ	=дам	ам	=дæр	ахæм	сау	чызг	нæй	æмæ	=дам
and	=CIT	DemProx.IN	=PTCL	such	black	girl	EXST.NEG	and	=CIT
		here							

уым	рыгтæ	ныуадза
уым	рыг -тæ	ныу- уадз -а
DemDist.IN	dust PL	PV let.go SBJV.3SG

And he, she says, was looking for dust there, but here, she says, there is also no such naughty girl who would leave dust there.

84.1 **Æмæ иу ран иу хæдзармæ бацыдысты усгуртæ** ,
 æмæ иу ран иу хæдзар -мæ ба- цыд -ысты усгур -тæ
 and one place one house ALL PV go PST.INTR.3PL bride-seeker PL

мæнæ куы рауалдзæг и , **мит куы стади** , **уæд**
 мæнæ куы ра- уалдзæг и мит куы с- тад -и уæд
 there,that.is when PV spring EXST snow when PV melt PST.INTR.3SG then

иу хæдзармæ усгуртæ бацыдысты æмæ , **значит** , **йер**
 =иу хæдзар -мæ усгур -тæ ба- цыд -ысты æмæ значит йер
 =ITER house ALL bride-seeker PL PV go PST.INTR.3PL and now

дзы сывæллæттæ дæр уыдис , **æмæ митыл**
 =дзы сывæллæ -тт -æ =дæр уыд -ис æмæ мит -ыл
 =3SG.ENCL.INESS child PL NOM =PTCL be PST.INTR.3SG and snow SUPER

æвæццагæн-иу рауадысты сæхи хъуыдыйы .
 æвæццагæн =иу ра- уад -ысты сæ= хи хъуыды -йы
 maybe =ITER PV jump PST.INTR.3PL POSS.3PL= REFL.GEN thought INESS

And somewhere matchmakers came to a house, when it was spring already, when snow had melted, matchmakers came to some house, and, well, there were children, and it seems that they went to the toilet right on the snow.

84.2 **Æмæ-иу кæм митыл абадтысты** , **кæм цы** , **æмæ**
 æмæ =иу кæм мит -ыл а- бадт -ысты кæм цы æмæ
 and =ITER where snow SUPER PV sit PST.INTR.3PL where what and

мит куы ратади , **уæд сæ кæрт тæф кодта**
 мит куы ра- тад -и уæд сæ= кæрт тæф код -т -а
 snow when PV melt PST.INTR.3SG then POSS.3PL= yard smell do TR PST.TR.3SG

And somewhere they sat on the snow, and so on, and when the snow had melted, it started to smell in the yard.

85.1 **Æмæ сæм йахæм хорз чызг уыди** , **ахæм** , **нæ** ,
 æмæ =сæм йахæм хорз чызг уыд -и ахæм нæ
 and =3PL.ENCL.ALL such good girl be PST.INTR.3SG such NEG

тынг хорз чызг , **фæлæ йæм усгуртæ куы**
 тынг хорз чызг фæлæ =йæм усгур -тæ куы
 very good girl but =3SG.ENCL.ALL bride-seeker PL when

бацыдысты æмæ кулдуарæй куы бахызтысты , **æмæ**
 ба- цыд -ысты æмæ кулдуар -æй куы ба- хызт -ысты æмæ
 PV go PST.INTR.3PL and gates ABL when PV climb PST.INTR.3PL and

йæ	тæф	...	кæрты	мизыңцаджы	тæф	сæ
=йæ	тæф		кæрт -ы	мизыңцадж -ы	тæф	сæ=
=3SG.ENCL.GEN	smell		yard INESS	urine GEN	smell	POSS.3PL=

былтыл	куы	ауад		, уæд	лæппу	афтæ	зæгъы	
был -т -ыл	куы	а- уад	-*0	уæд	лæппу	афтæ	зæгъ -ы	
lip PL SUPER	when	PV jump	PST.INTR.3SG	then	boy	so	say	PRS.3SG

махæн	, дам	, ам	хъуыддаг	кæнæн	нæй	, æмæ	фæстæмæ
махæн	=дам	ам	хъуыддаг	кæн -æн	нæй	æмæ	фæстæмæ
we.DAT	=CIT	DemProx.IN	business	do INF2	EXST.NEG	and	back

here

акодта	усгурты
а- код -т -а	усгур -т -ы
PV do TR PST.TR.3SG	bride-seeker PL GEN

And they had such a good girl, yes, a very good girl, but when the matchmakers came to her, and when they entered the gates, and the smell... when in the yard they felt the smell of urine, the young man says, we can't do anything here, and took the matchmakers back.

85.2 **Ахæм хабæрттæ уыд раздæр**

ахæм	хабæр -тт -æ	уыд	-*0	раздæр
such	news PL NOM	be	PST.INTR.3SG	in.the.beginning

Such things occurred in the past.

86 **Тина : Минæвæр тедтæ куыд ваййы уый**

Тина	минæвæр	тед	-тæ	куыд	вайй -ы	уый
Tina	messenger	and so on	PL	how	happen	DemDist.GEN

сын	радзур
=сын	ра- дзур -*0
=3PL.ENCL.DAT	PV talk IMP.2SG

Tina: Tell them how the matchmakers come.

87.1 **Зоя : О , Хъæдгæроны**

Зоя	о	Хъæдгæрон -ы
Zoja	yes	Kadgaron INESS

Zoya: Yes, in Kadgaron.

87.2 **Минæвæр дæр-иу ... йер-иу чызджы куы фæндыди**

минæвæр	=дæр	=иу	йер	=иу	чыздж -ы	куы	фæндыд -и
messenger	=PTCL	=ITER	now	=ITER	girl GEN	if	want PST.INTR.3SG

уæд-иу	минæвæрттæ	рбарвыстой	, æмæ-иу	афтæ
уæд =иу	минæвæр -ттæ	рба- рвыст -ой	æмæ =иу	афтæ
then =ITER	messenger PL	PV send PST.TR.3PL	and =ITER	so

уыди , æмæ-иу хъуамæ иу-æртæ хатты дæр
уыд -и æмæ =иу хъуамæ иу æртæ хатт -ы =дæр
be PST.INTR.3SG and =ITER must one three time GEN =PTCL
about three

æрбарвыстаиккой , фондз хатты дæр æрбарвыстаиккой ,
æрба- рвыст -аиккой фондз хатт -ы =дæр æрба- рвыст -аиккой
PV send CNTRF.3PL five time GEN =PTCL PV send CNTRF.3PL

уæддæр-иу хъуамæ чызджы сразы кодтой .
уæддæр =иу хъуамæ чыздж -ы с- разы код -т -ой
still =ITER must girl GEN PV willing do TR PST.TR.3PL

And the messengers too... when the girl was willing, they sent messengers, and it so occurred that they sent them about three times, and they could send them five times, anyway, they had to convince the girl.

88 Мадина : Минæвары æгъдау куыд у , радзур ма
Мадина минæвар -ы æгъдау куыд у ра- дзур -*0 ма
Madina messenger GEN custom how be.PRS.3SG PV talk IMP.2SG NEG

нын æй .
=нын =æй
=1PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN

Madina: Tell us, how one usually sends messengers.

89 Зоя : Минæвæртæ ... йер лæппуйæн йæ зæрдæмæ куы
Зоя Минæвæр -ттæ йер лæппу -йæн йæ= зæрдæ -мæ куы
Zoja messenger PL now boy DAT POSS.3SG= heart ALL if

фæцæуа , нæ , уæд чызджы зæрдæ ... Ну , æртæккæ чызг æмæ
фæ- цæу -а нæ уæд чыздж -ы зæрдæ Ну æртæккæ чызг æмæ
PV go SBJV.3SG NEG then girl GEN heart well now girl and

лæппу баныхас кæнынц , уæд афтæ нæ уыди ,
лæппу ба- ныхас кæн -ынц уæд афтæ нæ уыд -и
boy PV word do PRS.3PL then so NEG be PST.INTR.3SG
come to agreement

чызджы фæрсгæ ничи кодта .
чыздж -ы фæрс -гæ ничи код -т -а
girl GEN ask CONV nobody do TR PST.TR.3SG

Zoya: Messengers... for example, if a young man likes a girl, well, then the girl's heart... Well, now a girl and a young men come to an agreement, but back then it was not so, no one asked the girl.

90.1 Усгур бацыди æмæ бинонты зæрдæмæ
усгур ба- цыд -и æмæ бинон -т -ы зæрдæ -мæ
bride-seeker PV go PST.INTR.3SG and family PL GEN heart ALL

фæцыди , мад æмæ фыды зæрдæмæ , уæд чызджы
фæ- цыд -и мад æмæ фыд -ы зæрдæ -мæ уæд чыздж -ы
PV go PST.INTR.3SG mother and father GEN heart ALL then girl GEN

нæ фарстой	,	нæ йæ фарстой	.
нæ фарст -ой		нæ =йæ фарст -ой	
NEG ask PST.TR.3PL		NEG =3SG.ENCL.GEN ask PST.TR.3PL	

The young man came and the family liked him, mother and father, then they didn't ask the girl, they didn't ask her.

90.2 Фæлæ-иу æй радтой	.
фæлæ =иу =æй рад -т -ой	
but =ITER =3SG.ENCL.GEN give.PFV TR PST.TR.3PL	

But they just gave her away.

91.1 Афтæ-иу уыди	,	æмæ-иу кæугæйæ дæр	.
афтæ =иу уыд -и æмæ =иу кæу -гæ -йæ =дæр			
so =ITER be PST.INTR.3SG and =ITER cry CONV ABL =PTCL			

рацыди	,	нæ йæ фæндыди	,	афтæмæй	.
ра- цыд -и нæ =йæ фæндыд -и афтæмæй					
PV go PST.INTR.3SG NEG =3SG.ENCL.GEN want PST.INTR.3SG so					

Sometimes she even came out crying, she didn't want it.

91.2 Фæлæ-иу усгур бинонты зæрдæмæ куы фæцыди	
фæлæ =иу усгур бинон -т -ы зæрдæ -мæ куы фæ- цыд -и	
but =ITER bride-seeker family PL GEN heart ALL when PV go PST.INTR.3SG	

,	уæд-иу æй радтой	,	уæд-иу æй
уæд =иу =æй рад -т -ой уæд =иу =æй			
then =ITER =3SG.ENCL.GEN give.PFV TR PST.TR.3PL then =ITER =3SG.ENCL.GEN			

тыххæй дæр радтой	,	чызджы фæрсгæ нæ
тыххæй =дæр рад -т -ой чыздж -ы фæрс -гæ нæ		
by force =PTCL give.PFV TR PST.TR.3PL girl GEN ask CONV NEG		

кодтой

код -т -ой

do TR PST.TR.3PL

But when the family liked the young man, she was given away, and even by force, they didn't ask the girl.

92 Тина : Фæнды дæ	,	нæ дæ фæнды	...
Тина фæнд -ы =дæ нæ =дæ фæнд -ы			
Tina want PRS.3SG =2SG.ENCL.GEN NEG =2SG.ENCL.GEN want PRS.3SG			

Tina: No matter, if you want or if you don't want...

93 Зоя : Фæнды дæ	,	нæ дæ фæнды	,
Зоя фæнд -ы =дæ нæ =дæ фæнд -ы			
Zoja want PRS.3SG =2SG.ENCL.GEN NEG =2SG.ENCL.GEN want PRS.3SG			

бамбæхстыстæм	,	æмæ	,	дам-иу	сæ	уырдыгæй
ба- мбæхст -ыстæм		æмæ		=дам =иу	=сæ	уырдыгæй
PV hide PST.INTR.1PL		and		=CIT =ITER	=3PL.ENCL.GEN	from.there

федтам

фед -т -ам

PV+see TR PST.TR.1PL

And he says, we hid in the nettle, at that side, where they chased cattle, and there, he says, we hid in the nettle, and saw the girls from there.

95.2 **Æмæ** , **зæгъын-иу** **сæм** **дзургæ** **дæр**
æмæ зæгъ -ын =иу =сæм дзур -гæ =дæр
and say PRS.1SG =ITER =3PL.ENCL.ALL talk CONV =PTCL

скодтат

?

с- код -т -ат

PV do TR PST.TR.2PL

And did you talk to them?

95.3 **Нæ** , **дзурæн** , **дам** , **сæм** **уыди** !
нæ дзур -æн =дам =сæм уыд -и
NEG talk INF2 =CIT =3PL.ENCL.ALL be PST.INTR.3SG

No, how could one ever talk to them?

95.4 **Нæ** **уыди** **дзурæн** .
нæ уыд -и дзур -æн
NEG be PST.INTR.3SG talk INF2

Talking to them was prohibited.

96.1 **Федта** **мæ** – **это** **уже** , **уый** , **дам** ,
фед -т -а =мæ это уже уый =дам
PV+see TR PST.TR.3SG =1SG.ENCL.GEN this already DemDist.NOM =CIT

уже **æгъгæд** **уыди** .
уже æгъгæд уыд -и
already enough be PST.INTR.3SG

He saw me - it was already enough.

96.2 **Æмæ** , **дам-иу** **сæм** **афтæмæй** **кастыстæм** , **æндæр** ,
æмæ =дам =иу =сæм афтæмæй каст -ыстæм æндæр
and =CIT =ITER =3PL.ENCL.ALL so look PST.INTR.1PL other

дам , **мын** **чи** **уыди** , **чи** **бар**
=дам =мын чи уыд -и чи бар
=CIT =1SG.ENCL.DAT who be PST.INTR.3SG who permission

лæвæрдта **чызджы** **раз** **æрлæуу** **æмæ** **йæ**
лæвæрд -т -а чыздж -ы раз æр- лæуу -*0 æмæ =йæ
give TR PST.TR.3SG girl GEN front PV stand IMP.2SG and =3SG.ENCL.GEN

бауром

ба- уром -*0

PV stop IMP.2SG

And, he says, we looked at them like this, otherwise, who would have given me the right to stand before a girl and stop her.

96.3 Афтæ , дам , нæ .
афтæ =дам нæ
so =CIT NEG

Like this was not permitted.

96.4 Æртæккæ та ...
æртæккæ =та
now =CONTR

But now...

97.1 Æртæккæ бафæрс цыфæнды лæппуйы дæр , чызг
æртæккæ ба- фæрс -*0 цы фæнд -ы лæппу -йы =дæр чызг
now PV ask IMP.2SG what want PRS.3SG boy GEN =PTCL girl

та цæмæй бæрæг у , уæд æй бирæтæ нæ
=та цæмæй бæрæг у уæд =æй бирæ -тæ нæ
=CONTR in.order.to remarkable be.PRS.3SG then =3SG.ENCL.GEN a.lot.of PL NEG

зонынц , цæмæй бæрæг у , уый
зон -ынц цæмæй бæрæг у уый
know PRS.3PL what.ABL remarkable be.PRS.3SG DemDist.GEN

Now ask any young man, what should a young girl be like, many do not know.

97.2 Уымæн æмæ иууылдæр уже иухуызон сты
уым -æн æмæ иууылдæр уже иу хуыз -он сты
DemDist DAT and all already one appearance,way ADJ be.PRS.3PL
same

Because everyone is the same nowadays.

98 Тина : Сæрбæттæн ничиуал дары
Тина сæр бæтт -æн ничи уал дар -ы
Tina head bind INF2 nobody more hold,keep PRS.3SG
headscarf

Tina: No one wears the headscarf.

99.1 Зоя : Редко
Зоя Редко
Zoja rarely

Zoya: Rarely.

99.2 Кæддæр о , искуы иу хатт , искуы иу хатт ма афтæ
кæд -дæр о искуы иу хатт искуы иу хатт =ма афтæ
when INDEF yes whenever one time whenever one time =yet so

уæздан	чызг	,	хорз	ирон	хæдзары	чызг	куы	уа	,	уæд	,	фæлæ
уæздан	чызг		хорз	ирон	хæдзар	-ы	чызг	куы	уа		уæд	фæлæ
noble	girl		good	Ossetic	house	GEN	girl	if	be.SBJV.3SG		then	but

вæййы		афтæ	,	æмæ	æндæрхуызон		рауайы		,	куы
вæйй	-ы	афтæ		æмæ	æндæр хуыз	-он	ра- уай	-ы		куы
happen	PRS.3SG	so		and	other appearance,way	ADJ	PV jump	PRS.3SG		when
					other					

йæ		æрхæссы	,	уæд	,	æмæ	йæ		уæддæр	нæ
=йæ		æр- хæсс	-ы	уæд		æмæ	=йæ		уæддæр	нæ
=3SG.ENCL.GEN		PV carry	PRS.3SG	then		and	=3SG.ENCL.GEN		still	NEG

рарвитынц
 ра- рвит -ынц
 PV send PRS.3PL

Sometimes, very rarely, very rarely, a noble girl, if she is from a good Ossetian family, in this case, but sometimes she turns out to be different when she is brought to the house, and even in this case they do not return her back.

100.1	Уæд	та		афтæ	уыди	,	чызг	истыхуызон	
	уæд	=та		афтæ	уыд -и		чызг	исты хуыз	-он
	then	=CONTR		so	be PST.INTR.3SG		girl	something appearance,way	ADJ

рауадис		,	уæд	æй		сразæм	дæр	йæ
ра- уад -ис			уæд	=æй		сразæм	=дæр	йæ=
PV jump	PST.INTR.3SG		then	=3SG.ENCL.GEN		immediately	=PTCL	POSS.3SG=

хæдзармæ-иу		федде		кодтой	
хæдзар -мæ =иу		фе- дде		код -т -ой	
house ALL =ITER		PV outside		do TR PST.TR.3PL	
				chase out	

Back then, if the girl turn out to be unfitting, she was immediately sent back to her house.

100.2	Ацу	,	йæ	фыдмæ-иу	æй
	а- цу -*0		йæ=	фыд -мæ =иу	=æй
	PV go IMP.2SG		POSS.3SG=	father ALL =ITER	=3SG.ENCL.GEN

бакодтой		,	гъа	,	æмæ	йæ		йæхи
ба- код -т -ой			гъа		æмæ	=йæ		йæ= хи
PV do TR PST.TR.3PL			well		and	=3SG.ENCL.GEN		POSS.3SG= REFL.GEN
bring								

лæгæн	ратт	
лæг -æн	ратт	-*0
man DAT	give.PFV	IMP.2SG

Go, they brought her to her father, here you go, give her to her own husband.

100.3	Раздæр	йафтæ	уыд	
	раздæр	йафтæ	уыд -*0	
	in.the.beginning	so	be	PST.INTR.3SG

So it was before.

101 **Мадина** : **Минæвар чи фæцæуы** **иу мыггагæй иннæ мыггагмæ**
 Мадина минæвар чи фæ- цæу -ы иу мыггаг -æй иннæ мыггаг -мæ
 Madina messenger who PV go PRS.3SG one clan ABL other clan ALL

?

Madina: And who goes as a messenger from one clan to the other?

102.1 **Зоя** : **Минæвар ацæуы** **... равзарынц** **йер сыхаг** ,
 Зоя минæвар а- цæу -ы ра- взар -ынц йер сыхаг
 Zoja messenger PV go PRS.3SG PV choose PRS.3PL now neighbour

сыхæгтæй **иу лæг** , **йер чи фæкуры** **ус** , **уый**
 сыхæг -т -æй иу лæг йер чи фæ- кур -ы ус уый
 neighbour PL ABL one husband now who PV ask PRS.3SG woman DemDist.NOM

йæ **хионтæй** **иу æмæ сыхæй дыууæ** .
 йæ= хи -он -т -æй иу æмæ сых -æй дыууæ
 POSS.3SG= REFL.GEN ADJ PL ABL one and block ABL two

Zoya: As a messenger goes... they choose a neighbour, one man from the neighbours, the one who marries, he takes one of his relatives and two neighbours.

102.2 **Æртæйæ фæцæуынц минæвар** .
 æртæ -йæ фæ- цæу -ынц минæвар
 three ABL PV go PRS.3PL messenger

Three men go as messengers.

102.3 **Æрæгмæ йæ** **куы дæттой** , **уæддæр иу-æртæ хатты**
 æрæгмæ =йæ куы дæтт -ой уæддæр иу æртæ хатт -ы
 late =3SG.ENCL.GEN if give SBJV.3PL still one three time GEN
 about three

дæр бацæуынц , **уæддæр æй** **нæ ныууадзынц** .
 =дæр ба- цæу -ынц уæддæр =æй нæ ныу- уадз -ынц
 =PTCL PV go PRS.3PL still =3SG.ENCL.GEN NEG PV let.go PRS.3PL

And if the don't give her for a long time, anyway they come about three times, they do not leave her alone.

103 **Тина** : **О** , **иу хатт куы бацæуынц** , **фæзæгъынц** ,
 Тина о иу хатт куы ба- цæу -ынц фæ- зæгъ -ынц
 Tina yes one time when PV go PRS.3PL PV say PRS.3PL

аныхас уал кæнæм , **кæрæдзийы бамбарæм** .
 а- ныхас уал кæн -æм кæрæдзи -йы ба- мбар -æм
 PV word more do PRS.1PL RCP GEN PV know PRS.1PL
 take counsel

Tina: Yes, when they come once, they say, we will now take counsel for a while, understand each other.

104.1 **Зоя** : **Дыккаг хатт** , **уæд уже дзуапп раттынц** , **мæнæ**
 Зоя дыккаг хатт уæд уже дзуапп ратт -ынц мæнæ
 Zoja second time then already reply give.PFV PRS.3PL there,that.is

гъе	уæд	,	гъе	уæд	æмæ	гъе	уæд	æрбацæут		æмæ	баныхас
гъе	уæд		гъе	уæд	æмæ	гъе	уæд	æрба- цæ -ут		æмæ	ба- ныхас
well	then		well	then	and	well	then	PV go IMP.2PL		and	PV word

кæндзыстæм

кæн -дзыстæм

do FUT.1PL

reach an agreement

Zoya: The second time, then they give an answer, at this and that time, come at this and that time, we will reach an agreement.

104.2	Æмæ	бацæуынц		æртыккаг	хатт	æмæ	баныхас	кæнынц	,
	æмæ	ба- цæу -ынц		æртыккаг	хатт	æмæ	ба- ныхас	кæн -ынц	
	and	PV go PRS.3PL		third	time	and	PV word	do PRS.3PL	

мæнæ	гъе	уæд	уыдзæни	чындыæхсæв	,	гъе	уæд	уын
мæнæ	гъе	уæд	уы -дзæни	чынды æхсæв		гъе	уæд	=уын
there,that.is	well	then	be FUT.3SG	bride night		well	then	=2PL.ENCL.DAT

wedding

æй		раттдзыстæм	,	афтæ	
=æй		ратт -дзыстæм		афтæ	
=3SG.ENCL.GEN		give.PFV FUT.1PL		so	

And they come the third time and make an agreement, the wedding will be at this and that time, and then we will give her to you.

104.3	Гъе	уæд	ахæссынц	
	гъе	уæд	а- хæсс -ынц	
	well	then	PV carry PRS.3PL	

And then they have a wedding.

105.1	Агузарова	Изета	:	Кæд	Зойæйæн	хъыг	нæ	уа	,	уæддæр
	Агузарова	Изета		кæд	Зойæ -йæн	хъыг	нæ	уа		уæддæр
	Aguzarova	Izeta		if	Zoya DAT	sorrow	NEG	be.SBJV.3SG		still

та	æз	дæр	мæхицæй		дæнцæг	æрхæссон	
=та	æз	=дæр	мæ= хицæй		дæнцæг	æр- хæсс -он	
=CONTR	I	=PTCL	POSS.1SG= REFL.ABL		example	PV carry SBJV.1SG	

Aguzarova Izeta: If Zoya doesn't take offence, I will give an example again.

105.2	Йер	мæныл	куы	сдзырдтой		Æгъуызартæ	,	уæд	бар
	йер	мæныл	куы	с- дзырд -т -ой		Æгъуызар -тæ		уæд	бар
	now	I.SUPER	if	PV talk TR PST.TR.3PL		Aguzarov PL		then	permission

куы	радтон		,	æрцыдысты		нæм
куы	рад	-т -он		æр- цыд -ысты		=нæм
if	give.PFV	TR PST.TR.1SG		PV go PST.INTR.3PL		=1PL.ENCL.ALL

нæхимæ	,	æмæ ма	хицауæн	йæ	кæстæр æфсымæр
нæ= химæ		æмæ ма=	хицау -æн	йæ=	кæстæр æфсымæр
POSS.1PL= REFL.ALL	and	POSS.1SG=	master DAT	POSS.3SG=	younger brother

уыди	минæвæрттимæ	,	о	,	уымæй	æдде ма-иу
уыд -и	минæвæр -тт -имæ		о		уым -æй	æдде =ма =иу
be PST.INTR.3SG	messenger PL COMIT		yes		DemDist ABL	outside =yet =ITER

йемæ	дыууæ лæджы	уыди	,	æмæ-иу	сæ
йемæ	дыууæ лæдж -ы	уыд -и		æмæ =иу	=сæ
3SG.COMIT	two man GEN	be PST.INTR.3SG		and =ITER	=3PL.ENCL.GEN

æрыгондæр	лæппу та	раласта
æрыгон -дæр	лæппу =та	ра- ласт -а
young COMPAR	boy =CONTR	PV carry PST.TR.3SG

When the Aguzarovs started talking about me, and when I agreed, they came to our house, and my father-in-law's younger brother was together with the messengers, yes, and alongside him were two other men, and one younger man brought them there.

106.1 Æмæ-иу æргом мах хæдзармæ нæма ‘ рбацыдысты	,
æмæ =иу æргом мах хæдзар -мæ нæма рба- цыд -ысты	
and =ITER directly we.NOM house ALL not.yet PV go PST.INTR.3PL	

фæлæ нæ бакомкоммæ царди	,	Зджыдон лæг
фæлæ нæ= ба- комкоммæ цард -и		Зджыд -он лæг
but POSS.1PL= PV opposite live PST.INTR.3SG		Zgid ADJ husband

уый дæр , Томæтæй Ирыстон (рухсаг уæд)	,
уый =дæр Томæ -т -æй Ирыстон рухс -ар уæд	
DemDist.NOM =PTCL Tomaev PL ABL Iriston light SUF be.IMP.3SG	
	God rest his soul

æмæ-иу уымæ бацыдысты	,	Ирыстонтæм
æмæ =иу уы -мæ ба- цыд -ысты		Ирыстон -т -æм
and =ITER DemDist ALL PV go PST.INTR.3PL		Ossetia PL ALL

уый-иу уыди сæ фысым	.
уый =иу уыд -и сæ= фысым	
DemDist.NOM =ITER be PST.INTR.3SG POSS.3PL=	host

And they did not go directly to our house, but opposite lived another man from Zgid, Iriston Tomaev (may God rest his soul), and they came to him, to Iriston, he was their host.

106.2 Æмæ-иу сæ Ирыстон ... Æмæ-иу уæд Ирыстон дæр
æмæ =иу =сæ Ирыстон æмæ =иу уæд Ирыстон =дæр
and =ITER =3PL.ENCL.GEN Iriston and =ITER then Iriston =PTCL

семæ рбацыди	,	æмæ-иу махмæ æрбацыдысты	,
семæ рба- цыд -и æмæ =иу махмæ æрба- цыд -ысты			
3PL.COMIT PV go PST.INTR.3SG	and =ITER	we.ALL PV go PST.INTR.3PL	

Агъынатæм

Агъына -т -æм

Agnaev PL ALL

And Iriston... And then also Iriston came with them, and they came to us, to the Agnaevs.

107 Зоя : Хъæуы фысыммæ кæмæ уыдысты
Зоя хъæу -ы фысым -мæ кæмæ уыд -ысты
Zoja village INESS host ALL who.ALL be PST.INTR.3PL

Zoya: The one whose guests they were in the village.

108 Агузарова Изета : Æмæ йер ну цыд æркодтой ,
Агузарова Изета Æмæ йер =иу цыд æр- код -т -ой
Aguzarova Izeta and now =ITER go.PART.PST PV do TR PST.TR.3PL

дыккаг цыд æркодтой , æмæ æртыккаг цыды ,
дыккаг цыд æр- код -т -ой æмæ æртыккаг цыд -ы
second go.PART.PST PV do TR PST.TR.3PL and third go.PART.PST INESS

раст зæгъгæйæ , мæ уæд фæндгæ дæр нал
раст зæгъ -гæ -йæ =мæ уæд фæнд -гæ =дæр нал
true say CONV ABL =1SG.ENCL.GEN then want CONV =PTCL no.longer

кодта , фæлæ æрцыдысты .
код -т -а фæлæ æр- цыд -ысты
do TR PST.TR.3SG but PV go PST.INTR.3PL

Aguzarova Izeta: And so they came once, they came the second time, and at the third time, frankly, I no longer wanted, but they did come.

109 Æмæ бафидыдтой , æмæ йер мæ
æмæ ба- фидыд -т -ой æмæ йер мæ=
and PV make.agreement.of.marriage TR PST.TR.3PL and now POSS.1SG=

хицауы ‘ фсымæр чи уыди , Таймураз , уымæй
хицау -ы фсымæр чи уыд -и Таймураз уым -æй
master GEN brother who be PST.INTR.3SG Taymuraz DemDist ABL

каджындæр лæг æнæхъæн Садонгомы нæ уыди ,
кад -джын -дæр лæг æнæхъæн Садон гом -ы нæ уыд -и
esteem ADJ COMPAR husband whole Sadon gorge GEN PTCL be PST.INTR.3SG

æмæ гъе уый загъта , фидаугæ
æмæ гъе уый загът -а фидау -гæ
and well DemDist.NOM say PST.TR.3SG make.agreement.of.marriage CONV

кæнæм , æмæ бафидыдтой .
кæн -æм æмæ ба- фидыд -т -ой
do IMP.1PL and PV make.agreement.of.marriage TR PST.TR.3PL

And they made an agreement of marriage, and my father-in-law's brother, Taymuraz, he was the most respected

man in Sadon, and he said, let's make the agreement, and we made the agreement.

110 Йæ дзыппæй систа уæд фынддæс туманы
 йæ= дзыпп -æй с- ист -а уæд фынддæс туман -ы
 POSS.3SG= pocket ABL PV take PST.TR.3SG then fifteen ten-rouble banknote GEN

, уæды заманы ма стыр æхцайыл нымад уыдысты , æмæ
 уæд -ы заман -ы =ма стыр æхца -йыл нымад уыд -ысты æмæ
 then GEN time INESS =yet big money SUPER count be PST.INTR.3PL and

сæ æрæвæрдта æмæ загъта , йер ардыгæй
 =сæ æр- æвæрд -т -а æмæ загът -а йер ардыгæй
 =3PL.ENCL.GEN PV put TR PST.TR.3SG and say PST.TR.3SG now from.here

фæстæмæ уæ чызг у мах , Æгъуызартыл нымад .
 фæстæмæ уæ= чызг у мах Æгъуызар -т -ыл нымад
 back POSS.2PL= girl be.PRS.3SG we.GEN Aguzarov PL SUPER count

He took 150 roubles from his pocket, back then it was still a large sum, and put it and said, your girl is now ours, she is considered to be Aguzarova.

111 Æмæ мæ мад сæ фæстæ ракасти , æмæ
 æмæ мæ= мад сæ= фæстæ ра- каст -и æмæ
 and POSS.1SG= mother POSS.3PL= after PV look PST.INTR.3SG and

мæ мадæн æдде афтæ , уый фæстæ мидæмæ куы ‘
 мæ= мад -æн æдде афтæ уый фæстæ мидæмæ куы
 POSS.1SG= mother DAT outside so DemDist.GEN after inside if

рбахызти мæ мад , уæд афтæ , Таймураз , дам ,
 рба- хызт -и мæ= мад уæд афтæ Таймураз =дам
 PV climb PST.INTR.3SG POSS.1SG= mother then so Taymuraz =CIT

афтæ загъта , ды дæ ныр сæ мыггагæй , æмæ
 афтæ загът -а ды дæ ныр сæ= мыггаг -æй æмæ
 so say PST.TR.3SG you.SG be.PRS.2SG now POSS.3PL= clan ABL and

...

And my mother looked out towards them, and on the street he says to my mother, and then, when mother came inside, then she said, Taymuraz said thus, you are now from their clan and...

112 Ахуыргæнæгæй куыстон Зджыды уæд , куы
 ахуыр гæн -æг -æй куыст -он Зджыд -ы уæд куы
 study do PTCP.PRS ABL work PST.TR.1SG Zgid INESS then when
 teacher

бацыдтæн , уæд , гъе æмæ , дам , мах уым бирæ
 ба- цыд -тæн уæд гъе æмæ =дам , мах уым бирæ
 PV go PST.INTR.1SG then well and =CIT we.NOM DemDist.IN a.lot.of

стæм	,	мах	стыр	мыггаг	стæм	,	мах	каджын	мыггаг	стæм	,
стæм		мах	стыр	мыггаг	стæм		мах	кад -джын	мыггаг	стæм	
be.1PL		we.NOM	big	clan	be.1PL		we.NOM	esteem ADJ	clan	be.1PL	

хорз	лæгтæ		нæм		и	,	æмæ	уый		мах	
хорз	лæг -т -æ		=нæм		и		æмæ	уый		мах	
good	man PL NOM		=1PL.ENCL.ALL		EXST		and	DemDist.NOM		we.GEN	

мыггагæй	у		æмæ	йæхи		куыд	æмбæлы				
мыггаг -æй	у		æмæ	йæ=	хи	куыд	æмбæл -ы				
clan	ABL	be.PRS.3SG	and	POSS.3SG=	REFL.GEN	how	befit	PRS.3SG			

ахæм	цыдæй		куыд	æрбацауа		афтæ		ома			
ахæм	цыд -æй		куыд	æрба- цау -а		афтæ		ома			
such	go.PART.PST	ABL	how	PV go	SBJV.3SG	so		that is to say			

бабæттæд	йæ	сæрыл	хæцъыл	
ба- бæтт -æд	йæ=	сæр -ыл	хæцъыл	
PV bind IMP.3SG	POSS.3SG=	head SUPER	headscarf	

I was a teacher in Zgid at that time, when I came, and, he says, there are many of us there, we are a large clan, we are a respected clan, we have good people, and she is from our clan, and how it is beft to her, let her come like that, that is, she must put a headscarf around her head.

113.1	Æмæ	æз	фæкуыдтон		æз	уый	нæ	бакæндзынæн	
	æмæ	æз	фæ- куыд -т -он		æз	уый	нæ	ба- кæн -дзынæн	
	and	I	PV cry TR PST.TR.1SG		I	DemDist.NOM	NEG	PV do FUT.1SG	

адаем	зæгъын	зæгъдысты	ай	гъе	уый
адæм	зæгъ -ын	зæгъ -дзысты	ай	гъе	уый
people	say PRS.1SG	say FUT.3PL	DemProx.NOM	well	DemDist.NOM

фыдæй	марди		æмæ	мæм	тынг	йед
фыд -æй	мард -и		æмæ	=мæм	тынг	йед
disaster	ABL	die PST.INTR.3SG	and	=1SG.ENCL.ALL	very	HES

касти

каст -и

look PST.INTR.3SG

Idiom?

And I wept, I will not do that, people will say, she was always wanting to do it.

113.2	Уыдтæн	мæнæ	куыд	фæзæгъынц	современный	
	уыд -тæн	мæнæ	куыд	фæ- зæгъ -ынц	современный	
	be PST.INTR.1SG	there,that.is	how	PV say PRS.3PL	modern	

ацы	дуджы	чызгыл	нымад	уыдтæн	мæхимæ
ацы	дудж -ы	чызг -ыл	нымад	уыд -тæн	мæ= химæ
DemProx	epoch GEN	girl SUPER	count	be PST.INTR.1SG	POSS.1SG= REFL.ALL

гæсгæ
 гæсгæ
 in accordance with

I was, as they say, modern, I was considered a modern girl, I think.

114.1 **Фæлæ** , **мæгъа** , **зæгъын** , **нæ** **бацæудзынæн** , **ницæй**
 фæлæ мæгъа зæгъ -ын нæ ба- цæу -дзынæн ницæй
 but I don't know say PRS.1SG NEG PV go FUT.1SG nothing.GEN

тыххæй , **зæгъын**
 тыххæй зæгъ -ын
 for say PRS.1SG

But, I don't know, I say, I won't go at any price, I say.

114.2 **Фæлæ** **уæддæр** , **мæгъа** , **æфсарм** , **æви** **йæ** **цы**
 фæлæ уæддæр мæгъа æфсарм æви =йæ цы
 but still I don't know conscience or =3SG.ENCL.GEN what

зæгъон ...
 зæгъ -он
 say SBJV.1SG

But anyway, I don't know, is it conscience or how should I call it...

115 **Тина** : **Æгъдау** .
 Тина æгъдау
 Tina custom

Tina: Aghdau (Ossetian tradition)

116.1 **Агузарова Изета** : **Æгъдау** , **о** .
 Агузарова Изета æгъдау о
 Aguzarova Izeta custom yes

Aguzarova Izeta: Aghdau, yes.

116.2 **Æмæ** **раздæр** **бакодтон** **пуховкæ** **афтæ** **æддейы** ,
 æмæ раздæр ба- код -т -он пуховкæ афтæ æдде -йы
 and in.the.beginning PV do TR PST.TR.1SG downy scarf so outside INESS
 put on

фæлæ-иу **æй** **уый** **фæстæ** **къласы-иу** **йæ**
 фæлæ =иу =æй уый фæстæ кълас -ы =иу =йæ
 but =ITER =3SG.ENCL.GEN DemDist.GEN after class INESS =ITER =3SG.ENCL.GEN

кæм **фелвæстон** , **кæм-иу** **æй**
 кæм фе- лвæст -он кæм =иу =æй
 where PV pull,draw.towards PST.TR.1SG where =ITER =3SG.ENCL.GEN

абастон , **цыдæр** **хæцъыл** .
 а- баст -он цы -дæр хæцъыл
 PV bind PST.TR.1SG what INDEF headscarf

And first I put on a downy scarf outside, but then in the classroom I sometimes removed, sometimes tied, some headscarf.

117.1 **Æмæ гъе афтæ цалдæр къуырийы , цалынмæ**
 æмæ гъе афтæ цал -дæр къуыри -йы цалынмæ
 and well so how.many INDEF week GEN until

чындзхæсджытæ ‘ рцыдысты æмæ мæ
 чындз хæс -дж -ыт -æ р- цыд -ысты æмæ =мæ
 bride carry PTCP.PRS PL NOM PV go PST.INTR.3PL and =1SG.ENCL.GEN
 person taking the bride

цалынмæ ахастой Æгъуызартæ , гъе уодмæ афтæ .
 цалынмæ а- хаст -ой Æгъуызар -тæ гъе уод =мæ афтæ
 until PV carry PST.TR.3PL Aguzarov PL well then =1SG.ENCL.ABL so

And so it was for several weeks, until the people taking the bride came, and until the Aguzarovs took me.

117.2 **Стæй мæнæ куы бафидыдтой ,**
 стæй мæнæ куы ба- фидыд -т -ой
 then there,that.is when PV make.agreement.of.marriage TR PST.TR.3PL

уымæ гæсгæ , æгъдау куыд у , уымæ
 уы -мæ гæсгæ æгъдау куыд у уы -мæ
 DemDist ALL in accordance with custom how be.PRS.3SG DemDist ALL

гæсгæ .
 гæсгæ
 in accordance with

And when they made an agreement, I am speaking in relation to what tradition there is.

118 **Æмæ бафидыдтой , ацыдысты æмæ**
 æмæ ба- фидыд -т -ой а- цыд -ысты æмæ
 and PV make.agreement.of.marriage TR PST.TR.3PL PV go PST.INTR.3PL and

фæстæмæ Ирыстонтæм , æмæ сын æхсызгон нæ
 фæстæмæ Ирыстон -т -æм æмæ =сын æхсызгон нæ
 back Iriston PL ALL and =3PL.ENCL.DAT pleasant PTCL

уыди , бафидыдтой , зæгъгæ , æмæ
 уыд -и ба- фидыд -т -ой зæгъ -гæ æмæ
 be PST.INTR.3SG PV make.agreement.of.marriage TR PST.TR.3PL say CONV and
 DIR

Ирыстонты дуармæ ацыдысты , кæрæдзийы акомкоммæ
 Ирыстон -т -ы дуар -мæ а- цыд -ысты кæрæдзи -йы а- комкоммæ
 Iriston PL GEN door ALL PV go PST.INTR.3PL RCP GEN PV opposite

цардыстæм мах , мах хæдзар , уыцырдæм та
 цард -ыстæм мах мах хæдзар уыцы -рдæм =та
 live PST.INTR.1PL we.NOM we.GEN house that DIR =CONTR

Ирыстонтæ , **æмæ дуармæ фæлæууыдысты** , **æмæ зарын**
 Ирыстон -т -æ æмæ дуар -мæ фæ- лæууыд -ысты æмæ зар -ын
 Iriston PL NOM and door ALL PV stand PST.INTR.3PL and sing INF

байдыдтой

ба- йдыд -т -ой
 PV begin TR PST.TR.3PL

And they made the agreement, they went and came back to Iriston, and they were happy that they made this agreement, and they went to the gates of Iriston's house, we lived opposite each other, our house here, on that side - the one of Iriston, they stood near the gates for some time and started to sing.

119.1 **Æмæ махыл ацыдысты æхсæвы иу сахатыл** ,
 æмæ мах -ыл а- цыд -ысты æхсæв -ы =иу сахат -ыл
 and we SUPER PV go PST.INTR.3PL night INESS =ITER hour SUPER

часыл уырыссагау æмæ часæй цыппармæ уынджы
 час -ыл уырыссаг -ау æмæ час -æй цыппар -мæ уындж -ы
 hour SUPER Russian EQU and hour ABL four ALL street GEN

фæкодтой

заргæ .
 фæ- код -т -ой зар -гæ
 PV do TR PST.TR.3PL sing CONV

And they came away from us at night, at 1 a.m., and from 1 to 4 a.m. they sang in the street.

119.2 **Æмæ мах та нæ рухсытæ ахуыссин кæнын**
 æмæ мах =та нæ= рухс -ытæ а- хуысс -ын кæн -ын
 and we.NOM =CONTR POSS.1PL= light PL PV sleep INF do INF

нæм худинаг касти , **ома** , **зæгъдзысты** ,
 =нæм худинаг каст -и ома зæгъ -дзысты
 =1PL.ENCL.ALL shame look PST.INTR.3SG that is to say say FUT.3PL

мæнæ сæ уазджытæ фæдде сты , **æмæ**
 мæнæ =сæ уазджы -т -æ фæ- дде сты æмæ
 there,that.is =3PL.ENCL.GEN guest PL NOM PV outside be.PRS.3PL and

æвваст хуыссинмæ фесты , **зæгъгæ** .
 æвваст хуысс -ын -мæ фæ- сты зæгъ -гæ
 immediately sleep INF ALL PV be.PRS.3PL say CONV

But as for us, it seemed shameful to put the light off, that is, what if they think: at last the guests have left, and they immediately went to sleep.

120 **Æмæ уымæ гæсгæ** , **мæ мад афтæ** , **кæй**
 æмæ уы -мæ гæсгæ мæ= мад афтæ кæй
 and DemDist ALL in accordance with POSS.1SG= mother so who.GEN

фæдыл , **дам** , **æрцыдысты** , **уый** **бадæд** **æмæ**
 фæд -ыл =дам æр- цыд -ысты уый бад -æд æмæ
 track SUPER =CIT PV go PST.INTR.3PL DemDist.NOM sit IMP.3SG and

йед ... **æмæ** **сæм** **кæсæд** .
 йед æмæ =сæм кæс -æд
 HES and =3PL.ENCL.ALL look IMP.3SG

And that's why, my mother says, let the one for whom they came sit... and watch.

121.1 **Æмæ** **æз** **дæр** **бадтæн** , **уый** **фæстæ** **зæгъын** ,
 æмæ æз =дæр бад -тæн уый фæстæ зæгъ -ын
 and I =PTCL sit PST.INTR.1SG DemDist.GEN after say PRS.1SG

а-æмæ **рухсæ** **дæр** **куы** **и** **фынæй** **кæнын** .
 а æмæ рухс -мæ =дæр куы и фынæй кæн -ын
 and light ALL =PTCL EMPH EXST sleeping do INF

And I also sat, and then I think, that I can also sleep when there is light.

121.2 **Уыдон** **æдде** **зарыдысты** **æмæ** ... **Йер** **афтæ**
 уыдон æдде зарыд -ысты æмæ йер афтæ
 DemDist.PL.NOM outside sing PST.INTR.3PL and now so

уыди **хабар** .
 уыд -и хабар
 be PST.INTR.3SG news

They were singing outside and... So was this story.

122 **Стæй** **мæ** **куы** **рхастой** , **Зойæ** **дæр**
 стæй =мæ куы р- хаст -ой Зойæ =дæр
 then =1SG.ENCL.GEN if PV carry PST.TR.3PL Zoya =PTCL

уын **æй** **зæгъдзæн** , **фæлæ** ... **мæхæдæг** **æй**
 =уын =æй зæгъ -дзæн фæлæ мæхæдæг =æй
 =2PL.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN say FUT.3SG but myself =3SG.ENCL.GEN

... **æз** **ма** **йæ** **мæхиуыл** **уыцы** **æгъдау**
 æз =ма =йæ мæхи =уыл уыцы æгъдау
 I =yet =3SG.ENCL.GEN myself.GEN =2PL.ENCL.SUPER that custom

банкъардтон , **Зджыды** **афтæ** **у** , **йер** **мæнæ**
 ба- нкъард -т -он Зджыд -ы афтæ у йер мæнæ
 PV feel TR PST.TR.1SG Zgid INESS so be.PRS.3SG now there,that.is

быдыры **хъæуты** **та** **афтæ** **у** , **чындз** **абон**
 быдыр -ы хъæу -т -ы =та афтæ у чындз абон
 field GEN village PL INESS =CONTR so be.PRS.3SG bride today

хæссынц	,	абон	лæппуйы	хæдзары	у	чындзæхсæв	.
хæсс -ынц		абон	лæппу -йы	хæдзар -ы	у	чындз æхсæв	
carry PRS.3PL		today	boy GEN	house INESS	be.PRS.3SG	bride night	wedding

And also when they took me, Zoya will tell you too, but... what I myself... I felt this custom on myself, in Zgid it is like that, but in the lowland villages it is not so, today they go take the bride, and the same day there is wedding in the house of the bridegroom.

123.1	Зджыды	та	афтæ	нæ	уыди	,	сабаты
	Зджыд -ы	=та	афтæ	нæ	уыд -и		сабат -ы
	Zgid INESS	=CONTR	so	NEG	be PST.INTR.3SG		Saturday INESS

мæм	чындзхæсджытæ	æрцыдысты	,
=мæм	чындз хæс -дж	-ыт -æ	æр- цыд -ысты
=1SG.ENCL.ALL	bride carry PTCP.PRS PL NOM	PV go	PST.INTR.3PL
	person taking the bride		

Хуымгæнæны	мæй	уыди	,	фарæстæм	,	æрцыдысты
Хуымгæнæн -ы	мæй	уыд -и		фарæст -æм		æр- цыд -ысты
April GEN	month	be PST.INTR.3SG		nine ORD		PV go PST.INTR.3PL

æмæ	мæ	сабаты	баластой	.
æмæ =мæ		сабат -ы	ба- ласт -ой	
and =1SG.ENCL.GEN		Saturday INESS	PV carry PST.TR.3PL	

But it was not so in Zgid, on Saturday people taking the bride came for me, it was April, the ninth, they came and took me there on Saturday.

123.2	Тынг	æрæджиу	бахæцца	стæм	Зджыдмæ	,	æмбисæхсæв	,	дыууадæс
	тынг	æрæджиу	ба- хæцца	стæм	Зджыд -мæ		æмбис æхсæв		дыууадæс
	very	late	PV mixed	be.1PL	Zgid ALL		half night		twelve
				reach			midnight		

сахаты	гъе	уæд	уыди	.
сахат -ы	гъе	уæд	уыд -и	
hour GEN	well	then	be PST.INTR.3SG	

At a very late time we reached Zgid, in the middle of the night, it was midnight already.

123.3	Æмæ	мыд	райуæрстон	,	мыдыкъус	куыд
	æмæ	мыд	рай- уæрст -он		мыд -ы	къус куыд
	and	honey	PV distribute PST.TR.1SG		honey GEN	cup how

фæуарынц	,	афтæ	.
фæ- уар	-ынц	афтæ	
PV distribute	PRS.3PL	so	

And I distributed honey, in the way that they usually distribute a cup with honey.

124	Тина	:	Гъе	уыцы	афон	?
	Тина		гъе	уыцы	афон	
	Tina		well	that	time	

Tina: At that time?

125.1 Агузарова Изета : Гье уыцы афон , о , фенхъалмæ
 Агузарова Изета гье уыцы афон о фе- нхъал -мæ
 Aguzarova Izeta well that time yes PV hope ALL

кастысты

каст -ысты

look PST.INTR.3PL

wait

Aguzarova Izeta: At that time, yes,they waited.

125.2 Фæлæ сæм чындзæхсæв та вæййы дыккаг бон .
 фæлæ =сæм чындз æхсæв =та вæйй -ы дыккаг бон
 but =3PL.ENCL.ALL bride night =CONTR happen PRS.3SG second day
 wedding

And they usually have wedding on the second day.

125.3 Æмæ ам уый кадджын нæ уыди ,
 æмæ ам уый кад -джын нæ уыд -и
 and DemProx.IN DemDist.GEN esteem ADJ PTCL be PST.INTR.3SG
 here

мæнæ цал къухдарæны йæм æрцыди
 мæнæ цал къух дар -æн -ы =йæм æр- цыд -и
 there,that.is how.many hand hold,keep INF2 GEN =3SG.ENCL.ALL PV go PST.INTR.3SG
 ring

, куыд æм æрцыди , æмæ уыдон та
 куыд =æм æр- цыд -и æмæ уыдон =та
 how =3SG.ENCL.ALL PV go PST.INTR.3SG and DemDist.PL.NOM =CONTR

сæ хуынтæ хастой хуыцаубоны .
 =сæ хуын -тæ хаст -ой хуыцаубон -ы
 =3PL.ENCL.GEN present PL carry PST.TR.3PL Sunday INESS

And here it was prestigious, how many rings they gave her, how they gave her presents, and they brought their presents on Sunday.

126.1 Æмæ йер æз дæр нымæд чызг уыдтæн нæхимæ ,
 æмæ йер æз =дæр нымæд чызг уыд -тæн нæ= химæ
 and now I =PTCL count girl be PST.INTR.1SG POSS.1PL= REFL.ALL

мæ хъæуы , УЗКайы .
 мæ= хъæу -ы УЗКа -йы
 POSS.1SG= village INESS UZK-a INESS

And I was also considered a good girl at our home, in UZK.

126.2 Æмæ дын мæм уæртæ æрбацæуынц , æмæ
 æмæ =дын =мæм уæртæ æрба- цæу -ынц æмæ
 and =2SG.ENCL.DAT =1SG.ENCL.ALL there PV go PRS.3PL and

дын сæ къухты æртæ къоппы йедтæмæ нæ .
 =дын сæ= къух -т -ы æртæ къопп -ы йедтæмæ нæ
 =2SG.ENCL.DAT POSS.3PL= hand PL GEN three box GEN besides NEG

And they come to me, and in their hands they have only three boxes.

126.3 **Æмæ алчидæр кæсы æмæ хæрзаг зæгъынц , Изетæйы**
 æмæ алчи =дæр кæс -ы æмæ хæрзаг зæгъ -ынц Изетæ -йы
 and every =PTCL look PRS.3SG and probably say PRS.3PL Izeta GEN

хуызæн Изетæ æмæ уæртæ æртæ къухдарæны тыххæй
 хуызæн Изетæ æмæ уæртæ æртæ къух дар -æн -ы тыххæй
 like Izeta and there three hand hold,keep INF2 GEN for
 ring

æрхауди

æр- хауд -и

PV fall PST.INTR.3SG

And everyone look, and they probably think, she seems to be Izeta like Izeta, but there are only three rings.

127.1 **Фæлæ уый фæстæ дыккаг бон сæ хуынтæ куы**
 фæлæ уый фæстæ дыккаг бон сæ= хуын -тæ куы
 but DemDist.GEN after second day POSS.3PL= present PL when

хастой , уæд та , чындзæхсæв гъе уæд нæ уыди
 хаст -ой уæд =та чындз æхсæв гъе уæд нæ уыд -и
 carry PST.TR.3PL then =CONTR bride night well then PTCL be PST.INTR.3SG
 wedding

, æмæ бабирæ сты , кæйдæр загъдау , фæлæ
 æмæ ба- бирæ сты кæй -дæр загъд -ау фæлæ
 and PV a.lot.of be.PRS.3PL who.GEN INDEF say.PART.PST EQU but
 multiply

But then, on the second day, when they were bringing presents, then, marriage was at that time, and they multiplied, as they say, but...

127.2 **Скодтой мын æгъдау , чындзæхсæв уыцы бон**
 с- код -т -ой =мын æгъдау чындз æхсæв уыцы бон
 PV do TR PST.TR.3PL =1SG.ENCL.DAT custom bride night that day
 wedding

уыди , куыд вæййы , афтæ , ссыдысты
 уыд -и куыд вæйй -ы афтæ с- сыд -ысты
 be PST.INTR.3SG how happen PRS.3SG so PV go PST.INTR.3PL

They showed me respect, the wedding was at that day, as it is the custom, they came.

128 **Мæ фæстæ цы дынджыр**
 мæ= фæстæ цы дынджыр
 POSS.1SG= after what big

хуындзæуттæ

хуын дзæу -ттæ
 present go PL

young people who go from the bride's house to that of the bridegroom

бирæйæ ссыдысты , æмæ цалæй уыдысты ,
 бирæ -йæ с- сыд -ысты æмæ цал -æй уыд -ысты
 a.lot.of ABL PV go PST.INTR.3PL and how.many ABL be PST.INTR.3PL

уæды	замантæм	гæсгæ	,	бирæйæ	ссыдысты	,
уæд -ы	заман -т -æм	гæсгæ		бирæ -йæ	с- сыд -ысты	
then GEN	time PL ALL	in accordance with		a.lot.of ABL	PV go PST.INTR.3PL	
æгъдауыл	цыд	скодтой	,	ома	дзы	
æгъдау -ыл	цыд	с- код -т -ой		ома	=дзы	
custom SUPER	go.PART.PST	PV do TR PST.TR.3PL		that is to say	=3SG.ENCL.ABL	
хæддзуйæ	ничи	уыди	,	ныр хæддзуйæ	бакæлынц	
хæд- дзу -йæ	ничи	уыд -и		ныр хæд- дзу -йæ	ба- кæл -ынц	
self go ABL	nobody	be PST.INTR.3SG		now self go ABL	PV pour PRS.3PL	
					strive	
кайфæнды	машинайы	дæр	,	о		
кай фæнд -ы	машинаæ -йы	=дæр		о		
who.GEN want PRS.3SG	car INESS	=PTCL		yes		

Following me were many xwyndzæwttæ (young people who go from the bride's house to that of the bridegroom on the second day of the wedding), many of them came, they came according to the custom, that is, no one came by oneself, without an invitation, today they jump in any car of their own accord, yes.

129.1 Æмæ	цалæй	цыдысты	,	уалæй	мæм	чи
æмæ	цал -æй	цыд -ысты		уал -æй	=мæм	чи
and	how.many ABL	go PST.INTR.3PL		that many ABL	=1SG.ENCL.ALL	who

иронау	дзырдта	,	чи	уырыссагау	:	« Хуыцаухатырæй	,
ирон -ау	дзырд -т -а		чи	уырыссаг -ау		Хуыцау хатыр -æй	
Ossetic EQU	talk TR PST.TR.3SG		who	Russian EQU		god pardon ABL	
						oh my God	

дæ	бон	уæлдæр	ссæуын	нæ	уыди	?»
дæ=	бон	уæлдæр	с- сæу -ын	нæ	уыд -и	
POSS.2SG=	possibility	higher	PV go INF	NEG	be PST.INTR.3SG	

And how many there were of them, everyone told me who in Ossetic, who in Russian: "Oh my God, couldn't you climb higher?"

129.2 – чи	уырыссагау	:	« Ты выше не могла забраться ?».
чи	уырыссаг -ау		***
who	Russian EQU		

, - and who in Russian: "Couldn't you climb higher?"

129.3 Афтæ	фæтарстысты	фæндагыл	.
афтæ	фæ- тарст -ысты	фæндаг -ыл	
so	PV fear PST.INTR.3PL	way SUPER	

That's how they were frightened on the way.

130.1 Æмæ	чындзæхсæв	ахицæн	и	,	уæддæр	та	... Æмæ
æмæ	чындз æхсæв	а- хицæн	и		уæддæр	=та	Æмæ
and	bride night	PV separate	EXST		still	=CONTR	and
	wedding		finish				

мæ	ме	‘	фсин	раргом	кодта
=мæ	ме=		фсин	ра- ргом	код -т -а
=1SG.ENCL.GEN	POSS.1SG=		mother-in-law	PV face	do TR PST.TR.3SG
					introduce

And wedding ended, but anyway... And my mother-in-law introduced me.

130.2 Къуырийы	бонмæ	та	...	къуыри	та	мæ
къуыри -йы	бон -мæ	=та		къуыри	=та	=мæ
week GEN	day ALL	=CONTR		week	=CONTR	=1SG.ENCL.GEN

мæ	хицаумæ	не	‘	ргом	кодта
мæ=	хицау -мæ	не		ргом	код -т -а
POSS.1SG=	master ALL	NEG		face	do TR PST.TR.3SG
					introduce

And in a week... For a week she didn't introduce me to my father-in-law.

130.3 Къуыри	куы	рацыди	,	уæд	лæгты	æрæмбырд
къуыри	куы	ра- цыд -и		уæд	лæг -т -ы	æр- æмбырд
week	when	PV go PST.INTR.3SG		then	husband PL GEN	PV gathering

кодта	,	йе	‘	фсымæрты	,	йæ	сыхаг
код -т -а		йе=		фсымæр -т -ы		йæ=	сыхаг
do TR PST.TR.3SG		POSS.3SG=		brother PL GEN		POSS.3SG=	neighbour
gather							

лæгты	,	мыггаджы	лæгты	,	æмæ	мæ	се
лæг -т -ы		мыггадж -ы	лæг -т -ы		æмæ	=мæ	се=
husband PL GEN		clan GEN	husband PL GEN		and	=1SG.ENCL.GEN	POSS.3PL=

‘	ппæт	дæр	сæхимæ	ракодтой	æмæ	мæ
	ппæт =дæр	сæ=	химæ	ра- код -т -ой	æмæ	=мæ
	all =PTCL	POSS.3PL=	REFL.ALL	PV do TR PST.TR.3PL	and	=1SG.ENCL.GEN

раргом	кодтой
ра- ргом	код -т -ой
PV face	do TR PST.TR.3PL
	introduce

When a week passed, he gathered men, his brothers, neighbours, men of the clan, and they brought me to them and I was introduced to them.

131 Æмæ	мæ	мæ	хицау	агъай	дæр	дзурын	не
æмæ =мæ		мæ=	хицау	агъай	=дæр	дзур -ын	не
and =1SG.ENCL.GEN		POSS.1SG=	master	of course	=PTCL	talk INF	NEG

скодта	,	фæлæ	мын	æргомæггаг	æхца
с- код -т -а		фæлæ =мын		æргом -æггаг	æхца
PV do TR PST.TR.3SG		but =1SG.ENCL.DAT		outright DEST	money

сæвæрдта	,	æмæ	æз	дæр	бавдæлыдтæн	æмæ
с- æвæрд -т -а		æмæ	æз =дæр	ба- вдæлыд -тæн		æмæ
PV put TR PST.TR.3SG		and I	=PTCL	PV have time PST.INTR.1SG		and
				find time		

дзы	мәнә	ацы	хъусдзæджытæ	гъе	уыдонæй	
=дзы	мәнә	ацы	хъус дзæдж -ытæ	гъе	уыдон	-æй
=3SG.ENCL.ABL	there,that.is	DemProx	ear ring PL	well	DemDist.PL.NOM	ABL
			earring			

балхæдтон

ба- лхæд -т -он

PV buy TR PST.TR.1SG

And my father-in-law, of course, didn't make me speak, but spent money for introducing me to him, and I also had time and bought these earrings here for this money.

132	Мадина	:	Кæдæй	нырмæ	сæ	дары	!
	Мадина		кæд -æй	ныр -мæ	=сæ	дар -ы	
	Madina		when ABL	now ALL	=3PL.ENCL.GEN	hold,keep PRS.3SG	

Madina: She wears them for so long!

133.1	Агузарова	Изета	:	О	
	Агузарова	Изета		о	
	Aguzarova	Izeta		yes	

Aguzarova Izeta: Yes.

133.2	Йер	мæ	хицауы	кæстæр	æфсымæр	мæ	Солтанбег
	йер	мæ=	хицау -ы	кæстæр	æфсымæр	=мæ	Солтанбег
	now	POSS.1SG=	master GEN	younger	brother	=1SG.ENCL.GEN	Soltanbeg

уый	мæ	дзурын	скодта	Таймураз	дæр
уый	=мæ	дзур -ын	с- код -т -а	Таймураз	=дæр
DemDist.NOM	=1SG.ENCL.GEN	talk INF	PV do TR PST.TR.3SG	Taymuraz	=PTCL

мæ	не	сдзурын	кодта
=мæ	не	с- дзур -ын	код -т -а
=1SG.ENCL.GEN	NEG	PV talk INF	do TR PST.TR.3SG

And my father-in-law's younger brother, Soltanbeg, he made me talk to him, but Taymuraz did not do so too.

134	Æмæ	къуырийы	фæстæ	уæд	уже	мæ	хицауы	цурмæ
	æмæ	къуыри -йы	фæстæ	уæд	уже	мæ=	хицау -ы	цур -мæ
	and	week GEN	after	then	already	POSS.1SG=	master GEN	near ALL

цыдтæн	æгъдау	ын	лæвæрдтон	нæ
цыд -тæн	æгъдау	=ын	лæвæрд -т -он	нæ
go PST.INTR.1SG	custom	=3SG.ENCL.DAT	give TR PST.TR.1SG	NEG

йæм	сдзырдтон	йæ	цуры-иу
=йæм	с- дзырд -т -он	йæ=	цур -ы =иу
=3SG.ENCL.ALL	PV talk TR PST.TR.1SG	POSS.3SG=	near INESS =ITER

кæдфæнды	дæр	дардтон	фæлæ-иу	афтæ	куы
кæд фæнд -ы	=дæр	дард -т -он	фæлæ =иу	афтæ	куы
when want PRS.3SG	=PTCL	hold,keep TR PST.TR.1SG	but =ITER	so	when

сæрыл	афтæ	хæцыдтæн	,	фæлæ	мæм	къухæй
сæр -ыл	афтæ	хæцыд -тæн		фæлæ	=мæм	къух -æй
head SUPER	so	hold PST.INTR.1SG		but	=1SG.ENCL.ALL	hand ABL

ацамыдта	,	рацу	,	дам	,	рацу	,	зæгъгæ
ац- амыд -т -а		ра- цу -*0		=дам		ра- цу -*0		зæгъ -гæ
PV show TR PST.TR.3SG		PV go IMP.2SG		=CIT		PV go IMP.2SG		say CONV DIR

But still, he sometimes met me on the street, and I myself was ashamed at that time, and the first time I met him, my father-in-law went like that in Mizur, and I went upwards, and where else could I go, I covered my head, but he showed me by gesture, to go.

137.1 **Æмæ ма цы фæуыдаин** !
 æмæ =ма цы фæ- уыд -аин
 and =yet what PV be CNTRF.1SG

And how ashamed I was!

137.2 **Фæлæ йафтæ , гæнæн нæ уыди** .
 фæлæ йафтæ гæнæн нæ уыд -и
 but so possibility NEG be PST.INTR.3SG

But I could have done nothing.

137.3 **Йер ма уымæй æдде къуыри ... куы мыл**
 йер =ма уым -æй æдде къуыри куы =мыл
 now =yet DemDist ABL outside week when =1SG.ENCL.SUPER

рацыди	...	Дыккаг бон	мæ	,	устыты	бон
ра- цыд -и		дыккаг бон	=мæ		усты -т -ы	бон
PV go PST.INTR.3SG		second day	=1SG.ENCL.GEN		woman PL GEN	day

æй	хонынц	Зджыды	,	чынзæхсæв	куы	фæци	,
=æй	хон -ынц	Зджыд -ы		чынз æхсæв	куы	фæци	
=3SG.ENCL.GEN	name PRS.3PL	Zgid INESS		bride night	when	PV+be.PRS.3SG	
				wedding		finish	

уæд та	ма	къуырисæры	уыди	устыты	бон	,	æмæ
уæд =та	=ма	къуыри сæр -ы	уыд -и	усты -т -ы	бон		æмæ
then =CONTR	=yet	week head GEN	be PST.INTR.3SG	woman PL GEN	day		and

мæ	уæд та	хуыдтой	донмæ
=мæ	уæд =та	хуыд -т -ой	дон -мæ
=1SG.ENCL.GEN	then =CONTR	name TR PST.TR.3PL	water ALL

And apart from this a week... when I spent there... On the second day me, this day is called women's day in Zgid, when the wedding was over, then on Monday it was women's day, and then they led me to the water.

138.1 **Йер уын мæнæ нæ загътон** , **Уацилла** ,
 йер =уын мæнæ нæ загът -он Уацилла -йы
 now =2PL.ENCL.DAT there,that.is PTCL say PST.TR.1SG Wasilla GEN
 DISC

фæлæ	...	Æмæ	мæ	уырдаем	ахуыдтой	дон
фæлæ		Æмæ	=мæ	уырдаем	а- хуынд -т -ой	дон
but		and	=1SG.ENCL.GEN	there	PV be called TR PST.TR.3PL	water

хæссынмæ .
хæсс -ын -мæ
carry INF ALL

Well as I told you, Wacilla's feast, but... And they took me there to get water.

138.2 Сæ	хæдзары	дæр	уыди	кърант	дон	фæлæ
сæ=	хæдзар -ы	=дæр	уыд -и	кърант	дон	фæлæ
POSS.3PL=	house INESS	=PTCL	be PST.INTR.3SG	tap	water	but

мæ	ахуыдтой	...	уым	фæзы
=мæ	а- хуынд -т -ой		уым	фæз -ы
=1SG.ENCL.GEN	PV be called TR PST.TR.3PL		DemDist.IN	meadow INESS

уыди	суадон	æмæ	мæ	гъе	уырдаем
уыд -и	суадон	æмæ	=мæ	гъе	уырдаем
be PST.INTR.3SG	spring	and	=1SG.ENCL.GEN	well	there

схуыдтой	разгæмтты	фæндыримæ	устытæ
с- хуыд -т -ой	разгæм -тт -ы	фæндыр -имæ	усты -тæ
PV invite TR PST.TR.3PL	wedding dress PL INESS	accordion COMIT	woman PL

мемæ .
мемæ
1SG.COMIT

In their house they also had a tap, water, but they took me... there in the meadow there was a spring, and they led me there in the wedding dress, with an accordion, and women were there with me.

139.1 Æмæ	мын	дзы	иугыццыл	...	ведра	дзаг	нæ
æмæ	=мын	=дзы	иу гыццыл		ведра	дзаг	нæ
and	=1SG.ENCL.DAT	=3SG.ENCL.INESS	one small		bucket	full	NEG

бакодтой	фæлæ	иуцасдæр	æмæ	мæ	хæдзармæ
ба- код -т -ой	фæлæ	иу цасдæр	æмæ	=мæ	хæдзар -мæ
PV do TR PST.TR.3PL	but	one a.few	and	=1SG.ENCL.GEN	house ALL

дон	æрбахæссын	кодтой
дон	æрба- хæсс -ын	код -т -ой
water	PV carry INF	do TR PST.TR.3PL

And to me a bit... they didn't fill a whole bucket, but just a bit, and made me bring water into the house.

139.2 Йер	афтæ
йер	афтæ
now	so

So it was.

139.3 **Дон** .
дон
water

Water.

140 **Мадина** : **Кувгæ** **дын** **не** **‘** **скодтой** ?
Мадина кув -гæ =дын не с- код -т -ой
Madina pray CONV =2SG.ENCL.DAT NEG PV do TR PST.TR.3PL

Madina: And did they say prayers?

141.1 **Агузарова Изета** : **Кувгæ** **дæр** **куыд** **нæ** !
Агузарова Изета кув -гæ =дæр куыд нæ
Aguzarova Izeta pray CONV =PTCL how NEG

Aguzarova Izeta: How could it be without prayer!

141.2 **Уæдæ** !
уæдæ
so
so

Of course!

141.3 **Æгъдауыл** **алцыдæр** , **куыд** **æмбæлы** , **афтæ** .
æгъдау -ыл алцыдæр куыд æмбæл -ы афтæ
custom SUPER everything how befit PRS.3SG so

Everything according to tradition, how it should be.

142 **Мадина** : **Сылгоймæгтæ-иу** **скуывтой** , **нæ** ?
Мадина сылгоймæг -тæ =иу с- куывт -ой нæ
Madina woman PL =ITER PV pray PST.TR.3PL NEG

Madina: Women prayed, isn't it?

143 **Агузарова Изета** : **Сылгоймæгтæ** , **устыты** **бон** , **о** , **афтæ**
Агузарова Изета сылгоймæг -тæ усты -т -ы бон о афтæ
Aguzarova Izeta woman PL woman PL GEN day yes so

йæ **хуыдтой** – **устыты** **бон** , **зæгъгæ** .
=йæ хуыд -т -ой усты -т -ы бон зæгъ -гæ
=3SG.ENCL.GEN name TR PST.TR.3PL woman PL GEN day say CONV

Aguzarova Izeta: Women, women's day, yes, that's how it was called - women's day.

144 **Мадина** : **Æмæ йер кувгæйæ** **ахæм ран цы фæдзурынц** ,
Мадина Æмæ йер кув -гæ -йæ ахæм ран цы фæ- дзур -ынц
Madina and now pray CONV ABL such place what PV talk PRS.3PL

суадоны **раз** ?
суадон -ы раз
spring GEN front

Madina: And when praying in such a place, what does one say, near the spring?

145.1 Агузарова Изета : Æмæ ма сæ йер хъуыды кæнын афтæ
 Агузарова Изета Æмæ ма =сæ йер хъуыды кæн -ын афтæ
 Aguzarova Izeta and NEG =3PL.ENCL.GEN now thought do PRS.1SG so
 remember

?

Aguzarova Izeta: But can I remember it now?

145.2 Йер , æвæццагæн , адæймаг сæ йæ фырдиссагæй
 йер æвæццагæн адæймаг =сæ йæ= фыр диссаг -æй
 now maybe man =3PL.ENCL.GEN POSS.3SG= great miracle ABL
 excitement

нал фæхъуыды кæны .
 нал фæ- хъуыды кæн -ы
 no.longer PV thought do PRS.3SG
 remember

Now, maybe a person doesn't remember all of this because of excitement.

146.1 Зоя : Донмæ-иу акодтой чындзы , цæмæй кæдæм
 Зоя дон -мæ =иу а- код -т -ой чындз -ы цæмæй кæдæм
 Zoja water ALL =ITER PV do TR PST.TR.3PL bride GEN in.order.to where

цæуын хъæуы , дон хæссын кæцæй хъæуы ,
 цæу -ын хъæу -ы дон хæсс -ын кæцæй хъæу -ы
 go INF be.necessary PRS.3SG water carry INF from.where be.necessary PRS.3SG

уыдæттæдтæ базона ног чындз .
 уыдæ -тт -ед -тæ ба- зон -а ног чындз
 DemDist.PL PL ASSOC PL PV know SBJV.3SG new bride

Zoya: To the water the \y brought the young girl, so that she knows where to go, from where she has to get water, so that the girl knows all of this.

146.2 Йер æндæрхъæуккаг куы ‘ рхæссай , уæд ног чындз ,
 йер æндæр хъæуккаг куы р- хæсс -ай уæд ног чындз
 now other fellow villager if PV carry SBJV.2SG then new bride
 person from another village

ног чындз нæма фæзоны , кæцæй хæссын хъæуы .
 ног чындз нæма фæ- зон -ы кæцæй хæсс -ын хъæу -ы
 new bride not.yet PV know PRS.3SG from.where carry INF be.necessary PRS.3SG

For example, if you bring a young girl from a different village to the house, then a newly-brought girl does not yet know, from where to take water.

147 Зæгъæм , мæнæ йер æз куы ‘ рцыдтæн , мæн
 зæгъ -æм мæнæ йер æз куы р- цыд -тæн мæн
 say IMP.1PL there,that.is now I when PV go PST.INTR.1SG I.GEN

ыскъæфгæ акодтой , уæд райсомæй ... æхсæвы
 ыскъæф -гæ а- код -т -ой уæд райсом -æй æхсæв -ы
 kidnap CONV PV do TR PST.TR.3PL then morning ABL night INESS
 kidnap

хæдзары	уыдтæн	,	æхсæв	уыдонмæ	баззæдтæн
хæдзар -ы	уыд -тæн		æхсæв	уыдон -мæ	ба- ззæд -тæн
house INESS	be PST.INTR.1SG		night	DemDist.PL.NOM ALL	PV stay PST.INTR.1SG

,	æмæ	райсомæй	куы	сбон	и	,	уæд	мын	мæ
	æмæ	райсом -æй	куы	с- бон	и		уæд	=мын	мæ=
	and	morning ABL	when	PV day	EXST		then	=1SG.ENCL.DAT	POSS.1SG=

фсин	афтæ	зæгъы	,	цу	æмæ	,	дам	,	дон
фсин	афтæ	зæгъ -ы		цу -*0	æмæ		=дам		дон
mother-in-law	so	say PRS.3SG		go IMP.2SG	and		=CIT		water

схæсс
с- хæсс -*0
PV carry IMP.2SG

For instance, when I came, I was abducted, and in the morning... at night I was at home, at night I stayed with them, and when it dawned, my mother-in-law tells me, go and bring water.

148	Æмæ	дуарæй	ракасттæн	,	æмæ	сыхæгты	лæгтæ
	æмæ	дуар -æй	ра- каст -тæн		æмæ	сыхæг -т -ы	лæг -тæ
	and	door ABL	PV look PST.INTR.1SG		and	neighbour PL GEN	man PL

дуармæ	бадынц	,	æмæ	йер	мах	æгъдауы	афтæ	нæй	,
дуар -мæ	бад -ынц		æмæ	йер	мах	æгъдау -ы	афтæ	нæй	
door ALL	sit PRS.3PL		and	now	we.GEN	custom INESS	so	EXST.NEG	

ахсæв	фысым	бакæ	хæдзары	,	лæппуйы	хæдзары	,	æмæ
ахсæв	фысым	ба- кæ	хæдзар -ы		лæппу -йы	хæдзар -ы		æмæ
tonight	host	PV do.IMP.2SG	house INESS		boy GEN	house INESS		and

райсом	зæронд	лæгты	рæзты	ныссыффытт	лас
райсом	зæронд	лæг -т -ы	рæз -т -ы	ныс- сыффытт	лас -*0
morning	old	husband PL GEN	front PL INESS	PV rustle	carry IMP.2SG

йедмæ	,	донмæ
йед -мæ		дон -мæ
HES ALL		water ALL

And I looked out of the gates, and neighbouring men sat outside, and, for example, in our tradition we do not have this, remain in the house at night, in the young man's house, and in the morning run in front of the old men to get water.

149.1	Ницы	сдзырдтон	,	мæ	,	фсинмæ	дæр
	ницы	с- дзырд -т -он		мæ=		фсин	-мæ =дæр
	nothing	PV talk TR PST.TR.1SG		POSS.1SG=		mother-in-law	ALL =PTCL

уайсадгæ	кодтон	,	фæлæ
уайсад -гæ	код -т -он		фæлæ
keep silence CONV	do TR PST.TR.1SG		but

I didn't say anything, I didn't speak to the mother-in-law, but.

149.2 **Дон** ... **мæхæдæг** **кæцырдыгæй** **уыдтæн** , **уый** **дæр**
дон мæхæдæг кæцы -рдыгæй уыд -тæн уый =дæр
water myself what RCS be PST.INTR.1SG DemDist.NOM =PTCL

нæ **зыдтон** , **хъæуæн** **кæцырдыгæй** **уыдтæн** **мæхæдæг**
нæ зыд -т -он хъæу -æн кæцы -рдыгæй уыд -тæн мæхæдæг
NEG know TR PST.TR.1SG village DAT what RCS be PST.INTR.1SG myself

, **æхсæвыгон** **мæ** **бахастой** , **уый** **дæр** **нæ**
æхсæвыгон =мæ ба- хаст -ой уый =дæр нæ
at.night =1SG.ENCL.GEN PV carry PST.TR.3PL DemDist.NOM =PTCL NEG

зыдтон

зыд -т -он
know TR PST.TR.1SG

Water... At which side I myself was, I didn't know it, at which side of the village I was, I was stolen at night, I didn't know it.

150.1 **Æмæ** **мæ** **кум** **мæ** **бакомкоммæ** **царди** ,
æмæ мæ= кум мæ= ба- комкоммæ цард -и
and POSS.1SG= father of godchild POSS.1SG= PV opposite live PST.INTR.3SG

æмæ **йæм** **барвыстон** **сывæллæтты** , **æмæ** **ма** ,
æмæ =йæм ба- рвыст -он сывæллæ -тт -ы æмæ =ма
and =3SG.ENCL.ALL PV send PST.TR.1SG child PL GEN and =yet

зæгъын , **æрбауайæд**
зæгъ -ын æрба- уай -æд
say PRS.1SG PV jump IMP.3SG

And my godchild's father lived opposite us, and I sent children for him, let him come.

150.2 **Æмæ** **мæм** **æрбацыд** **æмæ** **афтæ** **зæгъы** ...
æмæ =мæм æрба- цыд -*0 æмæ афтæ зæгъ -ы
and =1SG.ENCL.ALL PV go IMP.2SG and so say PRS.3SG

Цæрай , **зæгъын** , **мамæ** **мæ** **донмæ** **æрвиты** ,
Цæра -й зæгъ -ын мамæ =мæ дон -мæ æрвит -ы
Cara VOC say PRS.1SG mom =1SG.ENCL.GEN water ALL send PRS.3SG

æмæ , **зæгъын** , **куыд** ... **кæм** **дæн** , **уый** **куы** **нæ**
æмæ зæгъ -ын куыд кæм дæн уый куы нæ
and say PRS.1SG how where be.PRS.1SG DemDist.GEN EMPH NEG

зонын , **Æрыдоны** , **зæгъын** , **кæцырдыгæй** **дæн** ,
зон -ын Æрыдон -ы зæгъ -ын кæцы -рдыгæй дæн
know PRS.1SG Ardon INESS say PRS.1SG what RCS be.PRS.1SG

уый	куы	нæ	зонын	,	уæд	кæдæм	ацæуон	.
уый	куы	нæ	зон -ын		уæд	кæдæм	а- цæу -он	
DemDist.NOM	EMPH	NEG	know PRS.1SG		then	where	PV go SBJV.1SG	

And he came and says... Cara, I say, mother sends me to get water, and, I say, how... I don't even know where I am, at which side of Ardon, I say, and I don't know it, where can I go.

151.1 Стæй	зæгъын	,	махмæ	афтæ	нæу	,	зæронд	лæгтæ
стæй	зæгъ -ын		махмæ	афтæ	нæ у		зæронд	лæг -тæ
then	say PRS.1SG		we.ALL	so	NEG be.PRS.3SG		old	man PL

дуармæ	бадæнт	,	æмæ	ног	чындз	сæ	рæзты
дуар -мæ	бад -æнт		æмæ	ног	чындз	сæ=	рæз -т -ы
door ALL	sit IMP.3PL		and	new	bride	POSS.3PL=	front PL INESS

фæцæуы
 фæ- цæу -ы
 PV go PRS.3SG

And besides, I say, we don't have it like this, when old men sit outside, and a newly brought girl walks before them.

151.2 Æмæ	уæд	мын	афтæ	зæгъы	,	уæдæ	дам	,
æмæ	уæд	=мын	афтæ	зæгъ -ы		уæдæ	=дам	
and	then	=1SG.ENCL.DAT	so	say PRS.3SG		so	=CIT	

дæ	...	изæры	‘	рбацæудзынæн	,	æмæ	дам	,
=дæ		изæр -ы		рба- цæу -дзынæн		æмæ	=дам	
=2SG.ENCL.GEN		evening INESS		PV go FUT.1SG		and	=CIT	

дæ	ахондзынæн	,	æмæ	дам	,	кæцы	ран	дæ	,
=дæ	а- хон -дзынæн		æмæ	=дам		кæцы	ран	дæ	
=2SG.ENCL.GEN	PV name FUT.1SG		and	=CIT		what	place	be.PRS.2SG	

центрмæ	,	дам	,	дæ	ныххондзынæн	.
центр -мæ		=дам		=дæ	ных- хон -дзынæн	
center ALL		=CIT		=2SG.ENCL.GEN	PV name FUT.1SG	

And then he tells me, then, he says I will you... I will come in the evening, and, he says, I will take you, and, he says, where you are, to the centre, he says, I'll take you.

152.1 Æмæ	мæ	рахуыдта	,	æмæ	центрмæ	...
æмæ	=мæ	ра- хуынд -т -а		æмæ	центр -мæ	
and	=1SG.ENCL.GEN	PV be called TR PST.TR.3SG		and	center ALL	

мæнæ	ам	дуканитæ	,	мæнæ	ам	центр	,	мæнæ
мæнæ	ам	дукани -тæ		мæнæ	ам	центр		мæнæ
there,that.is	DemProx.IN	shop PL		there,that.is	DemProx.IN	center		there,that.is
	here				here			

кърант	æмæ	гъе	уæд	дыккаг	бон	сæумæраджы	сыстадтæн
кърант	æмæ	гъе	уæд	дыккаг	бон	сæумæ	раджы сы- стад -тæн
tap	and	well	then	second	day	in the morning	early PV stand.up PST.INTR.1SG

æмæ	дон	схастон
æмæ	дон	с- хаст -он
and	water	PV carry PST.TR.1SG

And he led me out, and to the centre... here are shops, here is the centre, here is the tap, and then on the second day I got up early in the morning and brought water.

152.2	Æппæты	фыццаг	дуæрттæ	ныммарзтон	, афтæ
	æппæт -ы	фыццаг	дуæр -ттæ	ным- марзт -он	афтæ
	all GEN	first	door PL	PV sweep PST.TR.1SG	so

уыди	, сыхæгтыуæттæ	дæр	хъуамæ
уыд -и	сыхæг -т -ы уæт -тæ	=дæр	хъуамæ
be PST.INTR.3SG	neighbour PL GEN place PL	=PTCL	must

ныммæрзай
ным- мæрз -ай
PV sweep PST.TR.2SG

At first I swept the street, that's how it was, and near the neighbours you must sweep.

153.1	Æмæ	æртæ	дуары	нæхи	фарсыл	ныммарзтон
	æмæ	æртæ	дуар -ы	нæ= хи	фарс -ыл	ным- марзт -он
	and	three	door GEN	POSS.1PL= REFL.GEN	side SUPER	PV sweep PST.TR.1SG

, æртæ	дуары	... гъе	уыцы	æхсæз	дуары	фæмарзтон	æхсæз
æртæ	дуар -ы	гъе	уыцы	æхсæз	дуар -ы	фæ- марзт -он	æхсæз
three	door GEN	well	that	six	door GEN	PV sweep PST.TR.1SG	six

мæйы
мæй -ы
month GEN

And three neighbours' yards at our side, three yards... these six yards I swept for six months.

153.2	Æмæ	уæд	дон	дæр-иу	схастон
	æмæ	уæд	дон	=дæр =иу	с- хаст -он
	and	then	water	=PTCL =ITER	PV carry PST.TR.1SG

And then I brought water.

153.3	Ахæм	йед	уыди	раздæр	, ахæм	закъæттæ
	ахæм	йед	уыд -и	раздæр	ахæм	закъæ -тт -æ
	such	HES	be PST.INTR.3SG	earlier	such	law PL NOM

So it was before, such laws.

154.1 **Æмæ гъе уæд фæцахуыр дæн æмæ цыдтæн донмæ** .
 æмæ гъе уæд фæц- ахуыр дæн æмæ цыд -тæн дон -мæ
 and well then PV study be.PRS.1SG and go PST.INTR.1SG water ALL

And then I grew accustomed and went for water.

154.2 **Йер æй , зæгъын , зонын , кæдæм цæуын**
 йер =æй зæгъ -ын зон -ын кæдæм цæу -ын
 now =3SG.ENCL.GEN say PRS.1SG know PRS.1SG where go INF

хъæуы , уый , кæм дæн , уый дæр уже
 хъæу -ы уый кæм дæн уый =дæр уже
 village GEN DemDist.NOM where be.PRS.1SG DemDist.NOM =PTCL already

зонын .
 зон -ын
 know PRS.1SG

Now, I say, I know, where I should go, where I am, this I also know.

154.3 **Аст азы Æрыдоны куыстон , æмæ мæ**
 аст аз -ы Æрыдон -ы куыст -он æмæ =мæ
 eight year GEN Ardon INESS work PST.TR.1SG and =1SG.ENCL.GEN

кæдæм бахастой , уый нæ зыдтон .
 кæдæм ба- хаст -ой уый нæ зыд -т -он
 where PV carry PST.TR.3PL DemDist.NOM NEG know TR PST.TR.1SG

I had worked for seven years in Ardone, but I didn't know where I was abducted to.

154.4 **Æрыдонæн чердыгæй уыдтæ , уый нæ**
 Æрыдон -æн чердыгæй уыд -тæ уый нæ
 Ardon DAT from which side be PST.INTR.2SG DemDist.NOM NEG

зыдтон , цалынмæ мын мæ кум
 зыд -т -он цалынмæ =мын мæ= кум
 know TR PST.TR.1SG until =1SG.ENCL.DAT POSS.1SG= father of godchild

бацамыдта , уæдмæ .
 бац- амыд -т -а уæдмæ
 PV show TR PST.TR.3SG until.then

I didn't know on which side of Ardon I was, until my godchild's father showed me.

155.1 **Æргомæй та райсомæй ног чындзæн адæмы**
 æргом -æй =та райсом -æй ног чындз -æн адæм -ы
 outright ABL =CONTR morning ABL new bride DAT people GEN

астæуты рацæуæн нæ уыди .
 астæу -т -ы ра- цæу -æн нæ уыд -и
 between PL INESS PV go INF2 NEG be PST.INTR.3SG

And in front of everyone a young bride couldn't appear among people.

155.2 **Фæлæ йер** , **æвæццагæн** , **мæ** ' **фсин** **дæр** **уый**
 фæлæ йер æвæццагæн мæ= фсин =дæр уый
 but now maybe POSS.1SG= mother-in-law =PTCL DemDist.GEN

бæрц **нама** ... **йæхæдæг** **æрыгон** **уыди** , **æмæ** **уыйбæрц**
 бæрц нама йæхæдæг æрыгон уыд -и æмæ уый бæрц
 quantity not.yet young be PST.INTR.3SG and DemDist.GEN quantity

нама **арæхст** , **æндæр** **мæ** **кæдæм** **æрвыста**
 нама арæхст -*0 æндæр =мæ кæдæм æрвыст -а
 not.yet be able PST.INTR.3SG other =1SG.ENCL.GEN where send PST.TR.3SG

зæронд **лæгты** **рæзты** .
 зæронд лæг -т -ы рæз -т -ы
 old man PL GEN front PL INESS

But, maybe, my mother-in-law didn't know that much either... she herself was yet young, and didn't yet understand that much, otherwise where did she send me in front of the old men.

155.3 **Афтæтæ** .
 афтæ -тæ
 so PL

That's how it was.

156.1 **Агузарова Изета** : **Йер** **гъе** **уый** ... **куы** ... **æргом** **мæ**
 Агузарова Изета йер гъе уый куы æргом =мæ
 Aguzarova Izeta now well DemDist.NOM when outright =1SG.ENCL.GEN

ракодтой , **фæлæ** **мын** **ныффæдзæхстой** ,
 ра- код -т -ой фæлæ =мын ныф- фæдзæхст -ой
 PV do TR PST.TR.3PL but =1SG.ENCL.DAT PV charge PST.TR.3PL

уайсадгæ , **дам-иу** **кæн** .
 уайсад -гæ =дам =иу кæн -*0
 keep silence CONV =CIT =ITER do IMP.2SG

Aguzarova Izeta: And this... when... I was introduced, but they ordered me, keep silence in the presence of elders.

156.2 **Æмæ** **мын** **сæ** **ранымадтой** , **йер** **æгас**
 æмæ =мын =сæ ра- нымад -т -ой йер æгас
 and =1SG.ENCL.DAT =3PL.ENCL.GEN PV count TR PST.TR.3PL now alive

ма **дзы** **чи** **у** , **уыдонæй** **ныр** **дæр** **ма** **хистæр**
 =ма =дзы чи у уыдон -æй ныр =дæр =ма хистæр
 =yet =3PL.ENCL.ABL who be.PRS.3SG DemDist.PL ABL now =PTCL =yet elder

... **мыггаджы** **хистæр** **Мамсырмае** **уайсадын** , **йер** **иннæтæй**
 мыггадж -ы хистæр Мамсыр -мæ уайсад -ын йер иннæ -т -æй
 clan GEN elder Mamsyr ALL keep silence INF now other PL ABL

загътой	,	гье	уымæ		дæр	уайсаддзынæ	,	уымæ
загът -ой		гье	уы -мæ	=дæр	уайсад	-дзынæ		уы -мæ
say PST.TR.3PL		well	DemDist ALL	=PTCL	keep silence	FUT.2SG		DemDist ALL

дæр	уайсаддзынæ	,	уымæ		дæр	уайсаддзынæ	,	æмæ
=дæр	уайсад -дзынæ		уы -мæ	=дæр	уайсад -дзынæ			æмæ
=PTCL	keep silence FUT.2SG		DemDist ALL	=PTCL	keep silence FUT.2SG			and

архайдтон

архайд -т -он
try TR PST.TR.1SG

And they listed to me those, who was alive from them, and even until now the oldest one... the oldest of the clan Mamsyr, in his presence I do not speak, they also told about others, keep silence in his presence, and in his presence keep silence, and do not talk to that one, and I tried.

157.1 Фæлæ	дзы	...	нæ		дæлейы		царди	,
фæлæ	=дзы		нæ=		дæле	-йы	цард -и	
but	=3SG.ENCL.INESS		POSS.1PL=		downwards	INESS	live PST.INTR.3SG	

æмæ	æз	ахуыргæнæгæй		куыстон	,	æмæ	мæ
æмæ	æз	ахуыр гæн -æг	-æй	куыст -он		æмæ	=мæ
and	I	study do PTCP.PRS ABL	work PST.TR.1SG	and		=1SG.ENCL.GEN	
		teacher					

хъуыди		Мызурмæ	ацæуын	санитарный	чиныг	,	афтæ
хъуыд	-и	Мызур -мæ	а- цæу -ын	санитарный	чиныг		афтæ
be.necessary	PST.INTR.3SG	Mizur ALL	PV go INF	sanitary	book		so

санитарный книжкæ скæнын

санитарный книжкæ с- кæн -ын
sanitary book PV do INF

But there... he lived below us, and I worked as a teacher, and I had to go to Mizur to make a sanitary book.

157.2 Æмæ	мæ		ног	чындзæй	æмæ	дуармæ	лæууыдтæн	,
æмæ	=мæ		ног	чындз -æй	æмæ	дуар -мæ	лæууыд -тæн	
and	=1SG.ENCL.GEN		new	bride ABL	and	door ALL	stand PST.INTR.1SG	

æмæ	машинæ	æрцæйцыди		æмæ	мæм
æмæ	машинæ	æр- цæй- цыд -и		æмæ	=мæм
and	car	PV PV go PST.INTR.3SG		and	=1SG.ENCL.ALL

фæураедта

фæ- урæд -т -а
PV stop TR PST.TR.3SG

And I, being a young bride, stood on the street by our house, and a car was passing by, and it stopped.

158.1 Æмæ	йæм		æз	хъуамæ	,	куыд	мын
æмæ	=йæм		æз	хъуамæ		куыд	=мын
and	=3SG.ENCL.ALL		I	must		how	=1SG.ENCL.DAT

ныффаэдзæхстой , ма йæ дзырдтаин ,
 ныф- фæдзæхст -ой ма =йæ дзырд -т -аин
 PV charge PST.TR.3PL NEG =3SG.ENCL.GEN talk TR CNTRF.1SG

уайсадгæ йæм хъуамæ кодтаин .
 уайсад -гæ =йæм хъуамæ код -т -аин
 keep silence CONV =3SG.ENCL.ALL must do TR CNTRF.1SG

And I should have, as they told me, I should have not talked, I should have been silent in his presence.

158.2 Æмæ мæм фæураедта , æмæ æз машинаейы дуар
 æмæ =мæм фæ- урæд -т -а æмæ æз машинæ -йы дуар
 and =1SG.ENCL.ALL PV stop TR PST.TR.3SG and I car GEN door

куы фегом кодтон , уæд мæ æрбайрох и ,
 куы фе- гом код -т -он уæд =мæ æрба- йрох и
 when PV open do TR PST.TR.1SG then =1SG.ENCL.GEN PV forgotten EXST
 forget

æмæ , зæгъын , абадон ?
 æмæ зæгъ -ын а- бад -он
 and say PRS.1SG PV sit SBJV.1SG

And he stopped the car for me, and I opened the car's door, and I forgot, and I said, can I sit?

159.1 Æмæ мæ уайсыт уыйадыл фæци ,
 æмæ мæ= уайсыт уый -ад -ыл фæци
 and POSS.1SG= keep silence.PTCP.PST DemDist NMLZ SUPER PV+be.PRS.3SG

æмæ дзы абадтæн .
 æмæ =дзы а- бад -тæн
 and =3SG.ENCL.INESS PV sit PST.INTR.1SG

And my silence ended with that, and I sat in the car.

159.2 Æмæ йæм нал .
 æмæ =йæм нал
 and =3SG.ENCL.ALL no.longer

And that's all.

159.3 Фæлæ йер гъе уыцы , Маирбегæн йæ мадмæ та ...
 фæлæ йер гъе уыцы Маирбег -æн йæ= мад -мæ =та
 but now well that Mayrbek DAT POSS.3SG= mother ALL =CONTR

мыггаджы зæронд ус , дам , у æмæ уымæ дæр
 мыггадж -ы зæронд ус =дам у æмæ уы -мæ =дæр
 clan GEN old woman =CIT be.PRS.3SG and DemDist ALL =PTCL

нæ мæ бауагътой сдзурын .
 нæ =мæ ба- уагът -ой с- дзур -ын
 NEG =1SG.ENCL.GEN PV let.go PST.TR.3PL PV talk INF

But in the presence of Mayrbek's mother... she is the oldest in the clan, and in her presence too they didn't allow

me to speak.

160.1 **Æмæ** **ма-иу** **æз** **уыйфæстæ** **хынджылæг** **кодтон** ,
 æмæ =ма =иу æз уый фæстæ хынджылæг код -т -он
 and =yet =ITER I DemDist.GEN after mockery do TR PST.TR.1SG

ныххатыр **мын** **æй** **кæнæд** **Дзыдздза** , **цы**
 ных- хатыр =мын =æй кæн -æд Дзыдздза цы
 PV pardon =1SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN do IMP.3SG Dzydzdza what
 forgive

мæрдты **и** , **йер** , **зæгъын** , **мæ** **мæрдтæм**
 мæрд -т -ы и йер зæгъ -ын =мæ мæрд -т -æм
 dead PL INESS EXST now say PRS.1SG =1SG.ENCL.GEN dead PL PRS.1PL

æнæдзургæйæ **нæ** **ацыди** , **зæгъгæ** .
 æнæ= дзур -гæ -йæ нæ а- цыд -и зæгъ -гæ
 without= talk CONV ABL PTCL PV go PST.INTR.3SG say CONV
 not speaking

And then I also joked, let Dzydzdza forgive me in the kingdom of the dead, where she is, so, I say, she's gone away from me into the kingdom of the dead without speaking to me.

160.2 **Уымæ** **дæр** , **дам** , **уайсад** .
 уы -мæ =дæр =дам уайсад -*0
 DemDist ALL =PTCL =CIT keep silence IMP.2SG

And in her presence, I was told, also do not speak.

160.3 **Афтид** **нæлгоймагмæ** **нæ** , **фæлæ** **йедмæ** **дæр** ...
 афтид нæлгоймаг -мæ нæ фæлæ йед -мæ =дæр
 only man ALL NEG but HES ALL =PTCL

Not only in the presence of a man, but also...

161 **Мадина** : **Сылгоймагмæ** .
 Мадина сылгоймаг -мæ
 Madina woman ALL

Madina: [...but also in the presence of] a woman.

162.1 **Агузарова** **Изета** : **О** , **афтæ** ... **мæ** **хицаумæ** **дæр** .
 Агузарова Изета о афтæ мæ= хицау -мæ =дæр
 Aguzarova Izeta yes so POSS.1SG= master ALL =PTCL

Aguzarova Izeta: Yes, so it is... and with my father-in-law.

162.2 **Фæлæ** **мæ** **уыйфæстæ** **мæ** **хицауы** **фсымæр**
 фæлæ =мæ уый фæстæ мæ= хицау -ы фсымæр
 but =1SG.ENCL.GEN DemDist.GEN after POSS.1SG= master GEN brother

цалдæр **азы** **фæстæ** **сдзурын** **кодта** .
 цал -дæр аз -ы фæстæ с- дзур -ын код -т -а
 how.many INDEF year GEN after PV talk INF do TR PST.TR.3SG

But afterwards, in several years, my father-in-law's brother made me talk to him.

162.3 **Æмæ ма** **хицауы** **фсымæр** , **Таймураз** , **куыста**
 æмæ ма= хицау -ы фсымæр Таймураз куыст -а
 and POSS.1SG= master GEN brother Taymuraz work PST.TR.3SG

базæйы .
 базæ -йы
 base GEN

And my father-in-law's brother, Taymuraz, worked at the storehouse.

163.1 **Æмæ Садоны** **комбинат** **уыди** ... **шахтёрты** **йед** **на**
 æмæ Садон -ы комбинат уыд -и шахтёр -т -ы йед на
 and Sadon INESS plant be PST.INTR.3SG miner PL GEN HES PTCL

уыди , **æрзæткъахджыты** , **æмæ уыдонмæ** **дзæбæх**
 уыд -и æрзæт къах -дж -ыт -ы æмæ уыдон -мæ дзæбæх
 be PST.INTR.3SG ore dig PTCP.PRS PL GEN and DemDist.PL ALL good
 miner

цæстæнгас **уыди** , **йер** **паддзахады** .
 цæст æнгас уыд -и йер паддзахад -ы
 eye glance be PST.INTR.3SG now government GEN
 attention

And in Sadon there was a plant... it was miners' (plant), and the government always paid a lot of attention to them.

163.2 **Æмæ-иу** **сæ** **дуканитæ** , **базæтæ** **уыдысты** **дзæг** .
 æмæ =иу сæ= дукани -тæ базæ -тæ уыд -ысты дзæг
 and =ITER POSS.3PL= shop PL base PL be PST.INTR.3PL full

And their shops, their storehouses were always full.

164.1 **Æмæ йæ** ... **худæджы** **тыххæй йæ**
 æмæ =йæ худ -æдж -ы тыххæй =йæ
 and =3SG.ENCL.GEN laugh PTCP.PRS GEN for =3SG.ENCL.GEN

дзурын , **æмæ кæддæр** **афтæ ма** **хицауы** **фсымæрмæ**
 дзур -ын æмæ кæд -дæр афтæ ма= хицау -ы фсымæр -мæ
 talk PRS.1SG and when INDEF so POSS.1SG= master GEN brother ALL

ссыдтæн , **æмæ ма** **хъуыди** **базæйæ**
 с- сыд -тæн æмæ =мæ хъуыд -и базæ -йæ
 PV go PST.INTR.1SG and =1SG.ENCL.GEN be.necessary PST.INTR.3SG base ABL

цыдæр , **къафетты** **къопп ма** **хъуыди**
 цы -дæр къафет -т -ы къопп =мæ хъуыд -и
 what INDEF candy PL GEN box =1SG.ENCL.GEN be.necessary PST.INTR.3SG

кæмæндæр **лæварæн** .
 кæмæн -дæр лæвар -æн
 who.DAT INDEF present DAT

And... I am telling this for fun's sake, one time I came to my father-in-law's brother, and I needed something

from the storehouse, I needed a box of sweets for someone as a present.

164.2 **Æмæ йæм** , **мæ мæгуыр** ...
 æмæ =йæм мæ= мæгуыр
 and =3SG.ENCL.ALL POSS.1SG= poor

And poor me to him...

165.1 **Ссыдтæн** , **æмæ дзы** **ничичи уыди** ,
 с- сыд -тæн æмæ =дзы ничи уыд -и
 PV go PST.INTR.1SG and =3SG.ENCL.INESS nobody be PST.INTR.3SG

æмæ мын **чи** **алæууыдаид** **тæлмацгæнæгæй** ,
 æмæ =мын чи а- лæууыд -айд тæлмац гæн -æг -æй
 and =1SG.ENCL.DAT who PV stand CNTRF.3SG translation do PTCP.PRS ABL

ахæм нæ уыди , **æмæ лæууын** , **æмæ** , **зæгъын** ,
 ахæм нæ уыд -и æмæ лæуу -ын æмæ зæгъ -ын
 such NEG be PST.INTR.3SG and stand PRS.1SG and say PRS.1SG

ныр цы кæнон , **чи мын** **æй** **зæгъа** .
 ныр цы кæн -он чи =мын =æй зæгъ -а
 now what do SBJV.1SG who =1SG.ENCL.DAT =3SG.ENCL.GEN say SBJV.3SG

I came, and there was no one there, who could stand by me as a translator, and, I think, what can I do, who will say my demand.

165.2 **Æмæ мæ** **фæрсы** , **Изетæ** , **цы** , **дам** ,
 æмæ =мæ фæрс -ы Изетæ цы =дам
 and =1SG.ENCL.GEN ask PRS.3SG Izeta what =CIT

дæ **хъæуы** ?
 =дæ хъæу -ы
 =2SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG

And he asked me, Izeta, what do you want?

165.3 **Дзидза дæ** **хъæуы** ?
 дзидза =дæ хъæу -ы
 meat =2SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG

Do you want meat?

165.4 **Æмæ та-иу** **æм** **мæ** **сæр** **батылдтон**
 æмæ =та =иу =æм мæ= сæр ба- тылд -т -он
 and =CONTR =ITER =3SG.ENCL.ALL POSS.1SG= head PV roll TR PST.TR.1SG
 shake
 , **на** .
 на
 PRED.NEG

And I shake my head, (meaning) no.

166.1 **Масло** **дæ** **хъæуы** ?
масло =дæ хъæу -ы
oil =2SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG

Do you need oil?

166.2 **Мæ** **сæр** **та** **йæм** **батылдтон** ,
мæ= сæр =та =йæм ба- тылд -т -он
POSS.1SG= head =CONTR =3SG.ENCL.ALL PV roll TR PST.TR.1SG
shake

на .

на

PRED.NEG

I shake my head again, no.

166.3 **Уæдæ** **дæ** **цы** **хъæуы** ?
уæдæ =дæ цы хъæу -ы
so =2SG.ENCL.GEN what be.necessary PRS.3SG

But what do you need then?

166.4 **Сгущёнкæ** **дæ** **хъæуы** ?
сгущёнкæ =дæ хъæу -ы
condensed milk =2SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG

Do you need condensed milk?

166.5 **Нæ** **мæ** **хъæуы** .
нæ =мæ хъæу -ы
NEG =1SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG

I don't want it.

166.6 **Цы** **дæ** **хъæуы** , **зæгъ** **æй** .
цы =дæ хъæу -ы зæгъ -*0 =æй
what =2SG.ENCL.GEN be.necessary PRS.3SG say IMP.2SG =3SG.ENCL.GEN

Then say what you want.

166.7 **Æмæ та-иу** **афтæ** **акодта** , **йæ** **къухтæ**
æмæ =та =иу афтæ а- код -т -а йæ= къух -тæ
and =CONTR =ITER so PV do TR PST.TR.3SG POSS.3SG= hand PL

та-иу **афтæ** **акодта** , **зæгъ** **æй** ,
=та =иу афтæ а- код -т -а зæгъ -*0 =æй
=CONTR =ITER so PV do TR PST.TR.3SG say IMP.2SG =3SG.ENCL.GEN

ничи **дæ** **фехъусдзæн** .
ничи =дæ фе- хъус -дзæн
nobody =2SG.ENCL.GEN PV listen FUT.3SG

And he shows by his hands like that, just say, no one will hear you.

167.1 **Æмæ мæнæн афтæ зын уыди уыцы уайсаг сйед**
 æмæ мæнæн афтæ зын уыд -и уыцы уайсаг с- йед
 and I.DAT so hard be PST.INTR.3SG that keep silence.PTCP.PST PV HES

кæнын , æмæ ма цы фæуыдаин , æмæ мæ пьалтойы
 кæн -ын æмæ =ма цы фæ- уыд -аин æмæ мæ= пьалто -йы
 do INF and =yet what PV be CNTRF.1SG and POSS.1SG= overcoat GEN

дзыппы мæ къух атыстон , æмæ мын
 дзыпп -ы мæ= къух а- тыст -он æмæ =мын
 pocket INESS POSS.1SG= hand PV poke PST.TR.1SG and =1SG.ENCL.DAT

дзы ну къафет разынди , æмæ къафет
 =дзы =иу къафет ра- зынд -и æмæ къафет
 =3SG.ENCL.INESS =ITER candy PV appear PST.INTR.3SG and candy

æм равдыстон æмæ йæм æй
 =æм ра- вдыст -он æмæ =йæм =æй
 =3SG.ENCL.ALL PV show PST.TR.1SG and =3SG.ENCL.ALL =3SG.ENCL.GEN

ацамыдтон , къафетты къопп , ома
 ац- амыд -т -он къафет -т -ы къопп ома
 PV show TR PST.TR.1SG candy PL GEN box that is to say

And it was so hard for me to (break) this silence, and where else could I go, and I put my hand into the pocket of my overcoat, and there I had one candy, and I showed him the candy and showed the box by a gesture.

167.2 **Æмæ , дам , нæ , рагæй дæр мæм нæ**
 æмæ =дам нæ рагæй =дæр =мæм нæ
 and =CIT NEG for a long time =PTCL =1SG.ENCL.ALL NEG

уыди
 уыд -и
 be PST.INTR.3SG

And he says, no, I haven't had these for a long time.

167.3 **Йер уымæ гæсгæ ... Тынг зын уыди**
 йер уы -мæ гæсгæ тынг зын уыд -и
 now DemDist ALL in accordance with very hard be PST.INTR.3SG

So about this... It was very hard.

168 **Зоя : Уайсадын раджы кадджын уыди**
 Зоя уайсад -ын раджы кад -джын уыд -и
 Zoja keep silence INF long.time.ago esteem ADJ be PST.INTR.3SG

уый сæ тæккæ ... æгъдæуттæн йеддæр уыд
 уый сæ= тæккæ æгъдæу -тт -æн йед =дæр уыд -*0
 DemDist.NOM POSS.3PL= exactly custom PL DAT HES =PTCL be PST.INTR.3SG

ce	пәты	...
ce=	пәт -ы	
POSS.3PL=	all GEN	

Zoya: Keeping silence with elders was honourable before, it is now... of all the customs it was the most...

169.1	Агузарова	Изета	:	Йер	гъе	уыцы	...	Йер	æй		ну	хатт	дæр
	Агузарова	Изета		йер	гъе	уыцы		йер	=æй		иу	хатт	=дæр
	Aguzarova	Izeta		now	well	that		now	=3SG.ENCL.GEN		one	time	=PTCL

ма	загътон	,	тынг	кадджын	.
=ма	загът -он		тынг	кад -джын	
=yet	say PST.TR.1SG		very	esteem ADJ	

Aguzarova Izeta: This one... I have said it once again, very honourable.

169.2	Йер	мәнаә	Таймураз	кәмәй	зәгъын	,	мәнаән	мә
	йер	мәнаә	Таймураз	кәмәй	зәгъ -ын		мәнаән	мә=
	now	there,that.is	Taymuraz	who.ABL	say PRS.1SG		I.DAT	POSS.1SG=

хицауы	фсымæр	, кадджын	лæг	, стæй	махæн	... йер
хицау -ы	фсымæр	кад -джын	лæг	стæй	махæн	йер
master GEN	brother	esteem ADJ	husband	then	we.DAT	now

мæ сæры хицау	,	Шурик	,	уый	куы	райгуырди
мæ= сæр -ы хицау		Шурик		уый	куы	рай- гуырди -и
POSS.1SG= head GEN master		Shurik		DemDist.NOM	when	PV be.born PST.INTR.3SG
husband						

	гъе	уæд	фылдаæр	царди	Таймуразтæм
	гъе	уæд	фылдаæр	цард -и	Таймураз -т -æм
	well	then	more	live PST.INTR.3SG	Taymuraz PL ALL

And I was speaking about Taymuraz, my father-in-law's brother, a respected man, and for us... my husband, Shurik, when he was born, he lived more at Taymuraz's.

170.1	Æхсæрдæс	азмæ	йæ	фыдымад	кæм	уыди	
	æхсæрдæс	аз -мæ	йæ=	фыд -ы мад	кæм	уыд -и	
	sixteen	year ALL	POSS.3SG=	father GEN mother grandmother	where	be PST.INTR.3SG	

гъе	уым	,	йæ	фыдыфсымæртæм	фæцарди
гъе	уым		йæ=	фыд -ы фсымæр -т -æм	фæ- цард -и
well	DemDist.IN		POSS.3SG=	father GEN brother PL ALL	PV live PST.INTR.3SG
				uncle	live for a while

Until he was sixteen, he lived where his grandmother was, at his uncle's.

170.2	Æфсадмæ	дæр	æй	уырдыгæй	акодтой				
	æфсад -mæ	=дæр	=æй	уырдыгæй	a- код -т -ой				
	army ALL	=PTCL	=3SG.ENCL.GEN	from.there	PV do TR PST.TR.3PL				
					take				

And he was taken to the army from there.

170.3 **Æмæ** ‘ **фсадæй** **куы** **ссыди** , **уæддæр** **сæхи**
 æмæ фсад -æй куы с- сыд -и уæддæр сæ= хи
 and army ABL when PV go PST.INTR.3SG still POSS.3PL= REFL.GEN

... **йæ** **фыд** **æмæ** **йæ** **мады** **хæдзары** **рæзты**
 йæ= фыд æмæ йæ= мад -ы хæдзар -ы рæз -т -ы
 POSS.3SG= father and POSS.3SG= mother GEN house GEN front PL INESS

ныххызти **æмæ** **Таймуразтæм** **ныццыди**
 ных- хызт -и æмæ Таймураз -т -æм ныц- цыд -и
 PV climb PST.INTR.3SG and Taymuraz PL ALL PV go PST.INTR.3SG

And when he came back from the army, even then he didn't into his own... he came by his mother and father's house and came to Taymuraz.

171.1 **Йер** **æй** ... **афтæ** **уыди** **гъе** **уæды** **заманы**
 йер =æй афтæ уыд -и гъе уæд -ы заман -ы
 now =3SG.ENCL.GEN so be PST.INTR.3SG well then GEN time INESS

Now... so it was at that time.

171.2 **Æмæ** **йæ** **йер** **йедмæ** **гæсгæ** **зæгъын** ,
 æмæ =йæ йер йед -мæ гæсгæ зæгъ -ын
 and =3SG.ENCL.GEN now HES ALL in accordance with say PRS.1SG

цæмæ **гæсгæ** **йæ** **дзурын** , **Таймураз** **куы**
 цæмæ гæсгæ =йæ дзур -ын Таймураз куы
 what.ALL in accordance with =3SG.ENCL.GEN talk PRS.1SG Taymuraz when

амарди , **уæд** **ыл** **агъай** **дæр** **адæм** **фæхъыг**
 а- мард -и уæд =ыл агъай =дæр адæм фæ- хъыг
 PV die PST.INTR.3SG then =3SG.ENCL.SUPER of course =PTCL people PV sorrow

кодтой , **æмæ** **та-иу** **мын** **кæддæр** **Шурик**
 код -т -ой æмæ =та =иу =мын кæд -дæр Шурик
 do TR PST.TR.3PL and =CONTR =ITER =1SG.ENCL.DAT when INDEF Shurik

афтæ **бакодта** , **Изетæ** , **цыдæр** **дæ** **курдзынæн**
 афтæ ба- код -т -а Изетæ цы -дæр =дæ кур -дзынæн
 so PV do TR PST.TR.3SG Izeta what INDEF =2SG.ENCL.ABL ask FUT.1SG

, **æмæ** ... **Ныртæккæ** **йæ** **афтæ** **нал** **кæнынц** , **ирон**
 æмæ ныртæккæ =йæ афтæ нал кæн -ынц ирон
 and now =3SG.ENCL.GEN so no.longer do PRS.3PL Ossetic

адæммæ **Зазхæссæнтæ** **вæййы** , **нæ** ?
 адæм -мæ заз хæсс -æн -тæ вæйй -ы нæ
 people ALL fir carry INF2 PL happen PRS.3SG NEG

funeral feast on the day of Ascension

And I'm also saying it to that end, for what I'm saying this, when Taymuraz died, then, of course, people grieved, and Shurik told me sometimes, Izeta, I'll ask you something and... Now they don't do it anymore, Ossetians have

Zazxæssæntæ (a funeral feast on the Orthodox day of the Ascension), don't they?

172.1 **Æмæ Зазхæssæнты кæнынц цырагъдарæнтæ , фæлæ**
 æмæ заз хæсс -æн -т -ы кæн -ынц цырагъ дар -æн -тæ фæлæ
 and fir carry INF2 PL INESS do PRS.3PL candle hold,keep INF2 PL but
 candlestick

Зджыды та ... Зджыды нæ , фæлæ-иу æй раздæр
 Зджыд -ы =та Зджыд -ы нæ фæлæ =иу =æй раздæр
 Zgid INESS =CONTR Zgid INESS NEG but =ITER =3SG.ENCL.GEN earlier

быдыры хъæуты дæр кодтой , æлæм , зæгъгæ .
 быдыр -ы хъæу -т -ы =дæр код -т -ой æлæм зæгъ -гæ
 field GEN village PL INESS =PTCL do TR PST.TR.3PL alam say CONV

And during the Zazxassan they make ritual candlesticks, in Zgid... not in Zgid, but before in lowland villages too they made them, they are called alam.

172.2 **Уый у гауызы хуызæн алы адджинаæгтæй**
 уый у гауыз -ы хуызæн алы адджинаæг -т -æй
 DemDist.NOM be.PRS.3SG carpet GEN like every sweets PL ABL

конд .
 конд
 do.PTCP.PST

It's like a carpet made from sweets.

172.3 **Æмæ та-иу мын афтæ , æлæм скæндзыстæм , æлæм**
 æмæ =та =иу =мын афтæ æлæм с- кæн -дзыстæм æлæм
 and =CONTR =ITER =1SG.ENCL.DAT so alam PV do FUT.1PL alam

скæндзыстæм , зæгъгæ ?
 с- кæн -дзыстæм зæгъ -гæ
 PV do FUT.1PL say CONV

And he [told] me, let's make alam, let's make alam?

173.1 **Агъай дæр , зæгъын æй скæндзыстæм .**
 агъай =дæр зæгъ -ын =æй с- кæн -дзыстæм
 of course =PTCL say PRS.1SG =3SG.ENCL.GEN PV do FUT.1PL

Of course, I say, we'll make it.

173.2 **Æмæ скодтам .**
 æмæ с- код -т -ам
 and PV do TR PST.TR.1PL

And we made it.

173.3 **Æмæ æз æлæм кæнын агъай дæр , нæ йæ**
 æмæ æз æлæм кæн -ын агъай =дæр нæ =йæ
 and I alam do INF of course =PTCL NEG =3SG.ENCL.GEN

зыдтон	æлæм кæнын	, фæлæ	сыхы	устытæй	иу
зыд -т -он	æлæм кæн -ын	фæлæ	сых -ы	усты -т -æй	иу
know TR PST.TR.1SG	alam do INF	but	block GEN	woman PL ABL	one

ссыди	, Верæ
с- сыд -и	Верæ
PV go PST.INTR.3SG	Vera

And, of course, I didn't know how to make the alam, but one woman from our street came, Vera.

173.4 Æмæ æз та	ахуыргæнæгæй	куыстон	æмæ
æмæ æз =та	ахуыр гæн -æг	-æй куыст -он	æмæ
and I =CONTR	study do	PTCP.PRS ABL work	PST.TR.1SG and
	teacher		

ахуыргæнджытæн	загътон	, фæкæсдзыстут	мæм	?
ахуыр гæн -дж	-ыт -æн	загът -он	фæ- кæс -дзыстут	=мæм
study do	PTCP.PRS PL DAT	say	PST.TR.1SG	PV look FUT.2PL
teacher				=1SG.ENCL.ALL help

And I worked as a teacher and I told the teachers, will you help me?

173.5 Фæкæсдзыстæм
фæ- кæс -дзыстæм
PV look FUT.1PL
help

We'll help you.

174.1 Куысты	фæстæ	‘ рцыдыстæм	æмæ нын	Верæ куыд
куыст -ы	фæстæ	р- цыд -ыстæм	æмæ =нын	Верæ куыд
work GEN	after	PV go PST.INTR.1PL	and =1PL.ENCL.DAT	Vera how

амыдта	, уымæ	гæсгæ	æлæм конд
амыд -т -а	уы -мæ	гæсгæ	æлæм конд
show TR PST.TR.3SG	DemDist ALL	in accordance with	alam do.PTCP.PST

æрцыди
æр- цыд -и
PV go PST.INTR.3SG

We came after wark, and how Vera had showed us, we made the alam.

174.2 Æмæ æлæм куыд фæкæнынц	?
æмæ æлæм куыд	фæ- кæн -ынц
and alam how	PV do PRS.3PL

And how is alam made?

174.3 Дыууæ даргъ хылы	, Шурик сæ	слæгъз кодта
дыууæ даргъ хыл -ы	Шурик =сæ	с- лæгъз код -т -а
two long stick GEN	Shurik =3PL.ENCL.GEN	PV tender do TR PST.TR.3SG
		whittle

, сахуырста	сæ	, уыдоныл	кæрдæйнаг
с- ахуыр -а	=сæ	уыдон -ыл	кæрдæйнаг
PV paint PST.TR.3SG	=3PL.ENCL.GEN	DemDist.PL SUPER	fabric

байтыдтой	,	æмæ цыллæ æндахыл	скодтам
бай- тыд -т -ой		æмæ цыллæ æндах -ыл	с- код -т -ам
PV tear TR PST.TR.3PL		and silk thread SUPER	PV do TR PST.TR.1PL

æнгузтæ	,	къафеттæ	,	алцытæ	.
æнгуз -тæ		къафет -тæ		алцы -тæ	
walnut PL		candy PL		any PL	

Two large sticks, Shurik had whittled them, painted them, linen fabric was put on them, and we strung walnuts, candies, everything else on a silk thread.

175.1 Æмæ дзы	скодтой	...	нывдбыд дзы
æмæ =дзы	с- код -т -ой		нывдбыд =дзы
and =3SG.ENCL.INESS	PV do TR PST.TR.3PL		ornament =3SG.ENCL.INESS

скодтой	йер афтæ	,	уырыссагау æй	куы
с- код -т -ой	йер афтæ		уырыссаг -ау =æй	куы
PV do TR PST.TR.3PL	now so		Russian EQU =3SG.ENCL.GEN	if

загъæм	,	уæд ромбиктæ гонд	уыди	,	æмæ гъе
загъ -æм		уæд ромбик -тæ гонд	уыд -и		æмæ гъе
say SBJV.1PL		then rhomb PL do.PTCP.PST	be PST.INTR.3SG		and well

уый	скодтой	.
уый	с- код -т -ой	
DemDist.GEN	PV do TR PST.TR.3PL	

And they made on it... an ornament was made on it, if we say it in Russian, it was diamond-shaped, something like that was made.

175.2 Уый	æдде ма йын	скодтой	тырыса	,
уый	æдде =ма =йын	с- код -т -ой	тырыса	
DemDist.GEN	outside =yet =3SG.ENCL.DAT	PV do TR PST.TR.3PL	banner	

сау тырыса	,	æлæм йæхæдæг хибарæй	,	æмæ ма иу хъилыл
сау тырыса		æлæм йæхæдæг хибар -æй		æмæ =ма иу хъил -ыл
black banner		alam separate ABL		and =yet one stick SUPER

та	скодтой	тырыса	,	сау тырыса	,	æмæ тырысайыл
=та	с- код -т -ой	тырыса		сау тырыса		æмæ тырыса -йыл
=CONTR	PV do TR PST.TR.3PL	banner		black banner		and banner SUPER

та	ныхæст	уыди	,	бафтыдтам	ма
=та	ныхæст	уыд -и		ба- фтыд -т -ам	=ма
=CONTR	glue.PTCP.PST	be PST.INTR.3SG		PV reach TR PST.TR.1PL	=yet

йыл	лæджы	цъындатæ	,	носкитæ	,	æмæ къухмæрзæн	,
=йыл	лæдж -ы	цъында -тæ		носки -тæ		æмæ къух мæрз -æн	
=3SG.ENCL.SUPER	man GEN	stocking PL		PL		and hand sweep INF2	
				socks		kerchief	

фындзсæрфæн

фындз сæрф -æн
nose rub INF2
handkerchief

Beside that also a banner was made, a black banner, alam separately, and on another stick they made a flag, and to the flag was glued, we attached to it men's stockings, and a kerchief, a handkerchief.

176.1 Æмæ гъе уыдон ныххаста , æмæ уый тынг
æмæ гъе уыдон ных- хаст -а æмæ уый тынг
and well DemDist.PL.NOM PV carry PST.TR.3SG and DemDist.NOM very

каджын уыди

кад -джын уыд -и
esteem ADJ be PST.INTR.3SG

And he took them, and it was very honourable.

176.2 Йер Таймуразæн æртæ æлæмы уыди , куыд каджын
йер Таймураз -æн æртæ æлæм -ы уыд -и куыд кад -джын
now Taymuraz DAT three alam GEN be PST.INTR.3SG how esteem ADJ

лæг уыди

лæг уыд -и уымæ гæсгæ
husband be PST.INTR.3SG DemDist ALL in accordance with

Taymuraz had three alams, because he was a respected man.

176.3 Æмæ æлæм та хæссынц бæхыл
æмæ æлæм =та хæсс -ынц бæх -ыл
and alam =CONTR carry PRS.3PL horse SUPER

And alam is carried on a horse.

176.4 Æмæ тынг уæззау нæ уыди ... æмæ æлæмы фæстæ
æмæ тынг уæззау нæ уыд -и æмæ æлæм -ы фæстæ
and very heavy PTCL be PST.INTR.3SG and alam GEN after

та сывæллæттæ-иу

=та сывæллæ -ттæ =иу тахт -ысты
=CONTR child PL =ITER fly PST.INTR.3PL

And it was heavy after all... and children ran behind the alam.

177.1 Зазхæссæнтæ уымæн хуыйнынц , æмæ-иу заз
заз хæсс -æн -тæ уым -æн хуыйн -ынц æмæ =иу заз
fir carry INF2 PL DemDist DAT be called PRS.3PL and =ITER fir
funeral feast on the day of Ascension

дæр сарæзтой

=дæр с- арæзт -ой , адджинагтæй сфæлыстой-иу
=PTCL PV make PST.TR.3PL sweets PL ABL PV decorate PST.TR.3PL =ITER

йæ
 =йæ
 =3SG.ENCL.GEN

It is called Zazxassan, because (in the past) they made zaz (a pine or fir ritual tree) and decorated it with sweets.

177.2 **Фæлæ заз дæр нæ уыди** , **фæлæ æлæм** .
 фæлæ заз =дæр нæ уыд -и фæлæ æлæм
 but fir =PTCL NEG be PST.INTR.3SG but alam

But it was not zaz, but alam.

177.3 **Æмæ æртæ æлæмы** , **æмæ сæ бæхтыл**
 æмæ æртæ æлæм -ы æмæ =сæ бæх -т -ыл
 and three alam GEN and =3PL.ENCL.GEN horse PL SUPER

хастой
 хаст -ой
 carry PST.TR.3PL

And three alams, and they carried them on horses.

177.4 **Иу дзы разæй тырысаимæ цыди** , **йæ**
 иу =дзы раз -æй тырыса -имæ цыд -и йæ=
 one =3PL.ENCL.ABL front ABL banner COMIT go PST.INTR.3SG POSS.3SG=

фæстæ та æлæм , **æмæ та ногæй тырысджын æмæ æлæм** ,
 фæстæ =та æлæм æмæ =та ног -æй тырыса -джын æмæ æлæм
 after =CONTR alam and =CONTR new ABL banner ADJ and alam

афтæ æртæ дæр ахастой
 афтæ æртæ =дæр а- хаст -ой
 so three =PTCL PV carry PST.TR.3PL

One of them was in the front with a funeral flag, behind him - an alam, and again - with a flag and an alam, and so they carried all three.

178.1 **Æмæ-иу æй ныццагътой** , **æмæ тонын ... æмæ**
 æмæ =иу =æй ныц- цагът -ой æмæ тон -ын æмæ
 and =ITER =3SG.ENCL.GEN PV shake PST.TR.3PL and tear INF and

æрцагътой-иу æй , **иуцасдæр-иу**
 æр- цагът -ой =иу =æй иу цасдæр =иу
 PV shake PST.TR.3PL =ITER =3SG.ENCL.GEN one a.few =ITER

ауадысты бæхджынтæ æмæ та-иу æй
 а- уад -ысты бæх -джын -тæ æмæ =та =иу =æй
 PV jump PST.INTR.3PL horse ADJ PL and =CONTR =ITER =3SG.ENCL.GEN

æрцагътой , **æмæ-иу æй сывæллæттæ æрæмбырд**
 æр- цагът -ой æмæ =иу =æй сывæллæ -тт -æ æр- æмбырд
 PV shake PST.TR.3PL and =ITER =3SG.ENCL.GEN child PL NOM PV gathering

кодтой

код -т -ой

do TR PST.TR.3PL

gather

And they carried it and tore it... they would shake it, and the riders would go a bit and then again shake it, and children gathered it.

178.2 **Йер-иу** **сывæллæттæ** ...

йер =иу сывæллæ -тт -æ

now =ITER child PL NOM

Well, children...

179 **Гъе уый** **кадыл** **нымад уыди** , **æмæ цæмæ**
 гъе уый кад -ыл нымад уыд -и æмæ цæмæ
 well DemDist.NOM esteem SUPER count be PST.INTR.3SG and what.ALL

йæ **кодтой** , **афтæ дæр æй** **куыддæр**
 =йæ код -т -ой афтæ =дæр =æй куыд -дæр
 =3SG.ENCL.GEN do TR PST.TR.3PL so =PTCL =3SG.ENCL.GEN how INDEF

не **мбарын** , **йер мæм** **кæмдæр** **чиныджы**
 не мбар -ын йер =мæм кæм -дæр чиныдж -ы
 NEG understand PRS.1SG now =1SG.ENCL.ALL where INDEF book INESS

дæр **фыст** **уыди** , **о** , **фæлæ ... йер зазхæссæнтæ**
 =дæр фыст уыд -и о фæлæ йер заз хæсс -æн -тæ
 =PTCL write.PART.PST be PST.INTR.3SG yes but now fir carry INF2 PL

It was considered an honour, and why they did it, I don't understand it quite either, well, I even had it written in a book somewhere, but... well, Zaxxassan.

180 **Мадина** : **Кæд дыууæ хылыл** **конд** **уыдис** , **уæд**
 Мадина кæд дыууæ хыл -ыл конд уыд -ис уæд
 Madina if two stick SUPER do.PTCP.PST be PST.INTR.3SG then

æй **дыууæ барæджы** **хастой** ?
 =æй дыууæ барæдж -ы хаст -ой
 =3SG.ENCL.GEN two horseman GEN carry PST.TR.3PL

Madina: If it was on two sticks, was it carried by two horsemen?

181.1 **Агузарова Изета** : **На** , **иу** .
 Агузарова Изета на иу
 Aguzarova Izeta PRED.NEG one

Aguzarova Izeta: No, one (stick).

181.2 **Фæрæдытæн** , **йед ыл** **уыди** ,
 фæ- рæдыд -тæн йед =ыл уыд -и
 PV make mistakes PST.INTR.1SG HES =3SG.ENCL.SUPER be PST.INTR.3SG

афтæ	уæлейы	,	йер	,	зæгъæм	,	мæнæ	экран	куыд	вæййы
афтæ	уæле -йы		йер		зæгъ -æм		мæнæ	экран	куыд	вæйй -ы
so	above	INESS	now		say IMP.1PL		there,that.is	screen	how	happen PRS.3SG

,	афтæ	,	афтæ-иу	æй	стыхтам	.
	афтæ		афтæ =иу	=æй	с- тыхт -ам	
	so		so =ITER	=3SG.ENCL.GEN	PV wrap PST.TR.1PL	

I was mistaken, on it was, up like this, well, let's say, like a screen is, like that we wrapped it.

181.3	Æмæ	йед	та	...	дзы	уый	тыххæй
	æмæ	йед	=та		=дзы	уый	тыххæй
	and	HES	=CONTR		=3SG.ENCL.INESS	DemDist.GEN	for

уыди	,	кæрдæйнаг	,	цæмæй	æнцондæр	тухæн
уыд -и		кæрдæйнаг		цæмæй	æнцон -дæр	тух -æн
be PST.INTR.3SG		fabric		in.order.to	comfortable COMPAR	wrap INF2

уа	,	о	.
уа		о	
be.SBJV.3SG		yes	

And this.. it was there to that end, linen fabric, so that it is easier to wrap it.

182	Дыккаг	хъил	та	-	уый	йеды	,	тырысайы	хъил
	дыккаг	хъил	=та		уый	йед -ы		тырыса -йы	хъил
	second	stick	=CONTR		DemDist.NOM	HES GEN		banner GEN	stick

уыди	,	æмæ	уымæ	гæсгæ
уыд -и		æмæ	уы -мæ	гæсгæ
be PST.INTR.3SG		and	DemDist ALL	in accordance with

фæрæдыдтæн	,	дыууæ	уый	тыххæй	загътон	.
фæ- рæдыд -тæн		дыууæ	уый	тыххæй	загът -он	
PV make mistakes PST.INTR.1SG		two	DemDist.GEN	for	say PST.TR.1SG	

And the second stick - it was the flagstaff, and that's why I was mistaken, that's why I said two.

183	Тина	:	Нæ	кодтой	зæз	йедыл	...	ёлкæйыл	?
	Тина		нæ	код -т -ой	зæз	йед -ыл		ёлкæ -йыл	
	Tina		NEG	do TR PST.TR.3PL	fir	HES SUPER		SUPER	

fir

Didn't they make zaz... on the fir tree?

184	Агузарова	Изета	:	Зæз	кодтой	,	о	.
	Агузарова	Изета		зæз	код -т -ой		о	
	Aguzarova	Izeta		fir	do TR PST.TR.3PL		yes	

Aguzarova Izeta: They made zaz, yes.

185	Мадина	:	Æмæ	зæбæлас	æмæ	æлæм	-	уый	иу	у	?
	Мадина		Æмæ	зæз бæлас	æмæ	æлæм		уый	иу	у	
	Madina		and	fir tree	and	alam		DemDist.NOM	one	be.PRS.3SG	

Madina: And zazbalas (ritual tree) and alam - is it the same thing?

186 **Агузарова Изета : Нæу** .
Агузарова Изета нæ у
Aguzarova Izeta NEG be.PRS.3SG

Aguzarova Izeta: No.

187 **Тина : На** , **нæу** .
Тина на нæ у
Tina PRED.NEG NEG be.PRS.3SG

Tina: No, it's not one and the same.

188 **Агузарова Изета : Заз хибар у** , **æлæм та хибар**
Агузарова Изета заз хибар у æлæм =та хибар
Aguzarova Izeta fir separate be.PRS.3SG alam =CONTR separate

у .
у
be.PRS.3SG

Aguzarova Izeta: Zaz is separate, alam is separate.